

слюб та сімейні стосунки

йосібник ДЛFL викладача

ШЛЮБ ТА СІМЕЙНІ СТОСУНКИ

ПОСІБНИК ДЛЯ ВИКЛАДАЧА

Видано
Церквою Ісуса Христа Святих Останніх Днів
Солт-Лейк-Сіті, Юта

Коментарі та пропозиції

Ми будемо вдячні за всі коментарі та пропозиції з приводу цього посібника.
Будь ласка, надсилайте їх за адресою:

Curriculum Planning
50 East North Temple Street, Floor 24
Salt Lake City, UT 84150-3200
USA

Адреса електронної пошти: cur-development@ldschurch.org

Будь ласка, вкажіть ваше ім'я, адресу, приход і кіл. Обов'язково вкажіть назву посібника. Потім запропонуйте свої коментарі й пропозиції стосовно сильних сторін посібника, а також тих його частин, які можна покращити.

© 2000 by Intellectual Reserve, Inc.

Усі права застережено
Printed in Germany

Текст англійською мовою затверджено 8/97

Переклад затверджено: 8/97

Назва оригіналу *Marriage and Family Relations: Instructors Manual*
Ukrainian 35865 192

ЗАГАЛЬНІ НАСТАНОВИ

Як слід використовувати курс “Шлюб та сімейні стосунки”?

Цей курс було розроблено з тією метою, щоб допомогти членам Церкви зміцнити свої шлюби та сім'ї й мати радість у сімейних стосунках. Єпископат або президентство філії повинні наглядати за тим, щоб курс проводився належним чином.

Виходячи з того, що члени Церкви мають різні потреби, й ситуації в їхніх сім'ях різні, курс поділено на дві частини. Частина А, “Зміцнення шлюбів”, має особливе значення для одружених пар і для тих членів Церкви, які збираються вступити в шлюб. Частина Б, “Обов'язки батьків щодо зміцнення сім'ї”, допомагає батькам, а також дідусям і бабусям у їхніх зусиллях “вихову[вати] [дітей] в напominанні й остереженні Божому” (Ефесеям 6:4). Члени Церкви, які вивчатимуть курс, повинні зрозуміти, що вони за власним вибором можуть відвідувати його згідно з власними потребами. Наприклад, одружені пари, які не мають дітей, можуть мати бажання вивчати частину А, а не частину Б. Одинокі батьки можуть прийняти рішення прослухати лише ті уроки, що вміщено до частини Б.

Провідники приходів та філій можуть гнучко використовувати цей курс, згідно з підказками Духа і потребами окремих членів Церкви. Їм слід поміркувати над такими пропозиціями:

- Єпископат і президентства філій можуть запланувати вивчення курсу під час недільної школи. Керуючись підказкою Духу, провідники можуть запросити окремих членів Церкви відвідувати ці заняття.
- Провідники групи первосвящеників, президентства кворуму старійшин і президентства Товариства допомоги можуть використовувати окремі уроки під час навчання в першу неділю кожного місяця. Якщо це доречно, вони можуть використовувати уроки для проведення вогників і для навчання під час духовних вечорів та суботніх зустрічей.
- Єпископат і президентство філії може використовувати окремі уроки під час проведення спільних зборів носіїв Мелхиседекового священства і Товариства допомоги у п'яту неділю. Вони можуть також використовувати уроки під час вогників, організованих для молодих чоловіків і жінок.
- Порадники в священстві Аароновім та в Товаристві молодих жінок можуть використовувати цей посібник у проведенні спільних заходів для молодих чоловіків та жінок. Вони можуть використовувати уроки, щоб навчати молодих чоловіків і жінок разом або в їхніх відповідних товариствах.
- Окремі особи і подружні пари можуть вивчати курс самостійно.

Хто має отримати матеріали цього курсу?

Кожен член приходу або філії з наведеного нижче переліку, отримує один примірник книги *Шлюб та сімейні стосунки. Посібник для викладача* і один примірник книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*:

Єпископ або президент філії	Президент Товариства допомоги
Провідник групи первосвящеників	Президент Товариства молодих жінок
Президент кворуму старійшин	Викладач курсу “Шлюб та сімейні стосунки”
Президент Товариства молодих чоловіків	

Кожен, хто вивчатиме курс, має отримати примірник путівника для слухачів курсу.

ЗМІСТ

Загальні настанови	iii
“Сім’я: проголошення світові”	viii
Вступ	ix
Мета цього курсу	ix
Ваша відповідальність як учителя	ix
Розв’язання серйозних сімейних проблем	xii
Матеріали, якими вам слід користуватися	xii
Додаткові джерела	xii
ЧАСТИНА А: ЗМІЩЕННЯ ШЛЮБІВ	
1. “Сім’я є основною частиною плану Творця”	3
Пророки останніх днів проголошують вічну важливість шлюбу й сім’ї	3
Вічний шлюб може принести радість і великі благословення у цьому житті й у вічності	4
Навчальний курс “Шлюб та сімейні стосунки” було розроблено, щоб допомогти нам знайти радість у своїх сімейних взаєминах	6
Наш дім може стати “часточкою небес”, якщо ми будуємо “на камені нашого Викупителя”	7
2. Як досягти єдності в шлюбі	9
Господь заповів чоловікам і дружинам бути одним цілим	9
Чоловіки й дружини повинні поважати одне одного як рівні партнери	9
Чоловіки й дружини повинні намагатися своїми особистими рисами та здібностями доповнювати одне одного	11
Чоловіки й дружини повинні бути вірними одне одному	11
3. Як розвивати в шлюбі любов і дружбу	13
Чоловікам і дружинам потрібно розвивати свою любов одне до одного	13
Виявляючи прихильність і доброту, ви збережете у шлюбі любов і дружбу	13
Належні інтимні стосунки у шлюбі є виявом любові	15
Подружні пари мають прагнути милосердя, чистої любові Христа	16

4. Як реагувати на випробовування у шлюбі	19
Усі подружжя матимуть випробування	19
Чоловіки й дружини зможуть подолати будь-які випробування, якщо шлюбні стосунки для них є завітом	20
Коли виникають труднощі, ми можемо реагувати на них терпінням і любов'ю, а не поганим настроєм чи гнівом	20
5. Як реагувати на труднощі доброзичливим спілкуванням	24
Кожна подружня пара матиме окремі розбіжності в думках	24
Чоловіки й дружини повинні шукати достоїнства одне в одного	24
Доброзичливе спілкування допомагає запобігати труднощам і долати їх	25
6. Як зміцнювати шлюб за допомогою віри й молитви	29
Чоловіки й дружини повинні робити спільні зусилля, щоб збільшити свою віру в Ісуса Христа	29
Чоловіки й дружини мають благословення, коли моляться разом	31
7. Зцілююча сила прощення	33
Дух прощення між чоловіком і дружиною допомагає принести мир та почуття довіри й безпеки	33
Чоловіки й дружини мають прагнути отримати пробачення одне у одного за свої недоліки та щиро намагатися виправитися	34
Чоловіки й дружини мають прагнути пробачати одне одному	35
8. Управління коштами сім'ї	37
Належне управління коштами є важливим для щасливого шлюбу ...	37
Чоловіки й дружини повинні докладати спільних зусиль, щоб слідувати основним принципам управління коштами	38

ЧАСТИНА Б: ОBOB'ЯЗКИ БАТЬКІВ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ СІМ'Ї

9. “Діти—спадщина Господня”	45
Небесний Батько довіряє Своїх духовних дітей земним батькам	45
Батьки повинні намагатися задовольнити індивідуальні потреби кожної дитини	46
У стосунках між батьками й дітьми має панувати любов	47
Жорстоке поводження з дітьми є образою для Бога	48
Діти приносять велику радість у життя батьків	49
10. Священні обов'язки батьків і матерів (Частина 1: Обов'язки батька)	51
Батьки й матері мають співпрацювати, щоб забезпечити кожну дитину щитом віри	51
Батьки повинні головувати в любові й праведності	52
Батьки повинні забезпечувати свої сім'ї захистом та всім необхідним для життя	54

11. Священні обов'язки батьків і матерів	
(Частина 2: Обов'язки матері)	56
Матері беруть участь у Божій роботі	56
Першочергова відповідальність матерів—виховувати своїх дітей	57
Батьки й матері повинні допомагати одне одному як рівноправні партнери	59
12. Навчати дітей прикладом і настановою	60
Батьки відповідальні за навчання своїх дітей	60
Батьки можуть отримати натхнення, навчаючи своїх дітей	61
Батьки можуть навчати прикладом і настановою	62
13. Як навчати дітей євангельських принципів (Частина 1)	65
Навчання батьків допоможе дітям бути сильними у вірі	65
Батьки повинні навчати дітей першим принципам і обрядам євангелії	66
Батьки мають “навчати своїх дітей молитися й ходити у праведності перед Господом”	67
14. Як навчати дітей євангельських принципів (Частина 2)	69
Батьки виявляють любов до дітей, коли навчають їх	69
Батьки мають навчати дітей співчуттю й служінню	70
Батьки мають навчати дітей чесності й поваги до власності інших людей	70
Батьки повинні навчати дітей про винагороду за чесну працю	71
Батьки мають навчати дітей моральної чистоти	72
15. Як спрямовувати дітей, коли вони приймають рішення	75
Діти потребують проводу, коли приймають рішення	75
Батьки можуть допомогти дітям праведно проявляти свободу вибору	76
Батьки повинні дозволяти дітям навчатися наслідках немудрих рішень	79
Батьки мають виявляти незмінну любов до дітей, які зійшли з вірного шляху	79
16. Сімейна молитва, сімейне вивчення Писань та домашній сімейний вечір	82
Сімейна молитва, сімейне вивчення Писань і домашній сімейний вечір повинні посідати важливе місце в кожній сім'ї святих останніх днів	82
Сім'ї отримують великі благословення, коли моляться разом	83
Сімейне вивчення Писань допомагає сім'ям наблизитися до Бога	83
Домашній сімейний вечір допомагає сім'ям зміцнитися, щоб протистояти впливові світу	85

СІМ'Я

ПРОГОЛОШЕННЯ СВІТОВІ

ПЕРШЕ ПРЕЗИДЕНТСТВО І Рада Дванадцятьох Апостолів Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів

МИ, ПЕРШЕ ПРЕЗИДЕНТСТВО І Рада Дванадцятьох Апостолів Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів, урочисто проголошуємо, що шлюб між чоловіком і жінкою встановлено Богом і що сім'я є центральною частиною Творчевого плану для вічної долі Його дітей.

Усі люди—чоловіки й жінки—створені за образом Бога. Кожна людина є улюбленим духовним сином або улюбленою духовною дочкою небесних батьків і, будучи такою, має божественну природу і долю. Стать є невід'ємною властивістю доземної, смертної й вічної особистості та її призначення.

У ДОЗЕМНОМУ ЦАРСТВІ духовні сини й дочки знали Бога як свого Вічного Батька, поклонялися йому і прийняли Його план, за яким Його діти могли отримувати фізичні тіла й набувати земного досвіду, щоб розвиватися в досконалість і зрештою реалізувати свою божественну долю спадкоємців вічного життя. Божественний план щастя надає можливість продовження сімейних стосунків після смерті. Священні обряди й завіти, які можна отримати у святих храмах, дають можливість людям повернутися в присутність Бога, а сім'ям—об'єднатися навічно.

ПЕРША ЗАПОВІДЬ, яку Бог дав Адамові та Єві, стосувалася здатності бути батьками, яку вони мали як чоловік і дружина. Ми проголошуємо, що Божа заповідь Його дітям,—розмножуватися і наповнювати землю—залишається в силі. Більш того, ми проголошуємо, що Бог заповідав, аби священна сила породження застосовувалася тільки чоловіком і жінкою, законно одруженими як чоловік і дружина.

МИ ПРОГОЛОШУЄМО, що шлях, яким створюється смертне життя, встановлено Богом. Ми стверджуємо священність життя і його важливість у Божому вічному плані.

Чоловік і дружина мають урочисту відповідальність любити одне одного і своїх дітей і піклуватися одне про одного, а також про своїх дітей. "Діти—спадщина Господня" (Псалми 127:3). "Батьки мають священний обов'язок

виховувати своїх дітей у любові й праведності, забезпечувати їхні фізичні й духовні потреби і вчити їх любити один одного й служити один одному, дотримуватися заповідей Божих і бути законопослушними громадянами, де б вони не жили. Чоловіки і дружини—матері й батьки—будуть відповідати перед Богом за виконання цих обов'язків.

Сім'ю встановлено Богом. Шлюб між чоловіком і жінкою є невід'ємною частиною Його вічного плану. Діти мають право народжуватися в лоні шлюбу і виховуватися батьком і матір'ю, які з цілковитою вірністю шанують шлюбні обітницї. Щастя в сімейному житті найпевніше досягають, коли воно засновано на вченнях Господа Ісуса Христа. Щасливі шлюби й сім'ї засновуються й зберігаються на принципах віри, молитви, покаяння, прощення, поваги, любові, співчуття, праці, а також здорового відпочинку. За божественним задумом, батько має головувати над своєю сім'єю в любові й праведності; він відповідає за забезпечення своєї сім'ї всім необхідним та її захист. Мати в першу чергу відповідальна за виховання їхніх дітей. Як рівноправні партнери, матері й батьки зобов'язані допомагати один одному у виконанні цих священних обов'язків. Недієздатність, смерть чи інші обставини можуть викликати необхідність індивідуальної адаптації. Близькі родичі мають надавати підтримку, якщо в цьому виникатиме необхідність.

МИ ПОПЕРЕДЖАЄМО, що особи, які порушують завіти щотливості, які жорстоко поведуться зі своїм подружжям або дітьми, які не виконують своїх сімейних обов'язків, одного дня будуть відповідати за це перед Богом. Більш того, ми попереджаємо, що руйнування сім'ї принесє окремих людям, суспільствам і народам біди, які провіщали давні й сучасні пророки.

МИ ЗАКЛИКАЄМО свідомих громадян та відповідальних урядових службовців усього світу сприяти заходам, спрямованим на збереження і зміцнення сім'ї як фундаментальної сполуки суспільства.

Це проголошення було зачитано Президентом Гордоном Б. Хінклі, як частину його звернення на генеральних зборах Товариства допомоги, які відбулися 23 вересня 1995 року у Солт-Лейк-Сіті, шт. Юта, США.

ВСТУП

Мета цього курсу Курс “Шлюб та сімейні стосунки” було розроблено з тією метою, щоб допомогти членам Церкви зміцнити шлюби та сім’ї й знайти радість у своїх сімейних взаєминах. Його поділено на дві частини. Частина А, “Зміцнення шлюбів”, буде особливо корисна для одружених членів Церкви й тих, хто готується укласти шлюб. Частина Б, “Обов’язки батьків щодо зміцнення сім’ї”, допоможе батькам, дідусям та бабусям у їхніх зусиллях “вихову[вати] [дітей] в напаминанні й остереженні Божому” (Ефесеянам 6:4).

В основі курсу лежать учення й принципи, яких навчають Писання й пророки та апостоли останніх днів. У ньому особлива увага приділяється зверненню “Сім’я: проголошення світові”, яке знаходиться на сторінці viii.

Ваша відповідальність як учителя

Коли ви будете розмірковувати про важливість шлюбу й сім’ї у вічності, а також над великою необхідністю зміцнення шлюбів і сімей, ви почнете усвідомлювати, наскільки важливим є ваше покликання викладати цей курс. Ваша відданість і підготовка з молитвою принесуть благословення вам та вашій сім’ї, а також тим, хто слухатиме курс. Намагаючись звеличувати своє покликання, пам’ятайте про принципи, згадані на цій сторінці, а також на сторінках x–xi.

Приготуйтеся навчати

Ваша відповідальність як викладача цього курсу, полягає у тому, що ви навчатимете євангельських доктрин силою Святого Духа. Ви не потребуєте професійної підготовки у галузі сімейних стосунків. Від вас також не вимагається вміння розв’язувати всі складні питання, які можуть поставати перед сім’ями. Обговорення в класі мають підготувати слухачів до розмірковувань і молитви про їхнє життя та до кроків, що приведуть до покращення ситуації в їхніх сім’ях.

Під час підготовки до викладання євангелії вам допоможуть не лише такі основоположні принципи, як особиста підготовка, любов до тих, кого ви навчаєте, викладання з Духом, але й наступні джерела:

- “Навчання євангелії та провідництво”, розділ 16 у *Збірнику інструкцій Церкви. Книга 2: Провідники священства та допоміжних організацій* (35209 або 35903).
- *Навчати—немає покликання величнішого* (36123).
- *Путівник для вчителя* (34595).

Пам'ятайте про широкий обсяг курсу

Перш ніж викладати перший урок, зробіть огляд усього курсу. Це допоможе вам прослідкувати взаємозв'язок між уроками, присвяченими зміцненню шлюбів і сімей.

Перед підготовкою до кожного уроку вам буде корисно проглядати “Зміст” (с.v–vii), щоб уявляти всю картину курсу. Прогляньте те, що ви вже викладали і вивчали, та поміркуйте, як доктрини і принципи кожного уроку відповідають курсу в цілому.

Починайте готуватися до уроку завчасно

Ваша підготовка буде більш ефективною, якщо ви почнете завчасно готуватися до кожного уроку. Невдовзі після того, як ви проведете урок, прогляньте наступний. Якщо ви матимете уявлення про те, чого будете навчати, то зможете поміркувати над уроком протягом тижня. Це допоможе вам краще усвідомити принципи, на які слід звернути увагу, методи, які ви зможете застосувати, та приклади, якими ви зможете поділитися.

Вибирайте такий матеріал для уроку, який найкращим чином відповідатиме потребам слухачів

Ретельно вивчайте доктрини й принципи, що містяться в кожному уроці, шукаючи проводу Духа, який допоможе вам вибрати такий матеріал для уроку, що найкраще відповідатиме потребам слухачів. Пам'ятайте, що “успіх уроку вимірюється впливом на тих, кого ви навчаєте” (*Навчати—немає покликання величнішого* [1999], с. 103).

Визначте, як викладати уроки

Крім того, що вам потрібно визначитися з тим, *чого* ви будете навчати на уроці, важливо вирішити, як ви будете навчати. Вам слід завжди прагнути навчати таким чином, щоб у слухачів виникло бажання застосувати вчення і принципи, про які вони дізналися.

Уроки цього курсу мають проводитися у формі обговорення, а не у формі лекцій. Допоможіть слухачам брати активну участь в обговоренні вчень і принципів, які ви будете викладати. Порада від Господа стосовно проведення обговорення в класі знаходиться в Ученні і Завітах 88:122: “Призначте одного серед вас учителем, і нехай усі не будуть промовцями водночас; але нехай усі говорять по черзі, і нехай усі слухають його висловлювання, щоб коли всі висловляться, усі могли бути наставленими всіма, щоб кожна людина мала рівні привілеї”. Інформація з приводу того, як вести обговорення, міститься на сторінках 63–70 в посібнику *Навчати—немає покликання величнішого*.

Якщо це доречно, використовуйте багато різних методів, щоб допомогти слухачам вивчити і зрозуміти принципи з уроків. Наприклад, шукайте можливості використовувати дошку, проводити вправи з використанням предметів та показувати ілюстрації. Щоб зрозуміти, як користуватися цими та іншими методами, зверніться до сторінок 159–183 в посібнику *Навчати—немає покликання величнішого*.

Закликайте слухачів застосовувати те, про що вони дізналися

Як учитель євангелії ви не можете задовольнятися лише тим, що подаєте певну інформацію, навіть якщо ви робите це дуже незвичайно й цікаво. Ваша мета—допомогти іншим застосувати в житті вчення й принципи, про які вони дізналися. Президент Гарольд Б. Лі, 11-й Президент Церкви, радив:

“Усі принципи й обряди євангелії є не чим іншим, як запрошенням вивчати євангелію, застосовуючи на практиці її вчення. Жоден не зрозуміє закону десятини, доки не платитиме десятину. Жоден не зрозуміє закону Слова мудрості, доки не виконуватиме Слово мудрості. Лише почувши чиїсь слова з цього приводу, діти або дорослі, не будуть наверненими щодо десятини, Слова мудрості, дотримання Суботнього дня святим чи молитви. Ми вивчаємо євангелію, коли живемо за нею...

...Ми ніколи нічого не дізнаємося про євангельські вчення насправді, поки не відчуємо благословення, які приносить життя за кожним з принципів” (*Stand Ye in Holy Places* [1974], 215).

Церковні журнали часто містять надихаючі історії, в яких розповідається про благословення, отримані членами Церкви внаслідок життя за євангелією. Ви можете знайти історії, що навчають певних доктрин і принципів, ретельно проглянувши алфавітні покажчики журналів. Подумайте, як вам поділитися цими історіями під час заняття.

В кінці кожного уроку запрошуйте слухачів застосовувати те, про що вони дізналися. Упевніться, що у вас залишається досить часу, щоб звернутися із запрошенням, яке надихне їх перейти до дії. Плануйте, яким чином ви сформулюєте це запрошення. Наприклад, після уроку 9 під назвою “Діти—спадщина Господня”, ви можете повторити основні принципи уроку, а потім запропонувати слухачам взяти зобов’язання проводити час наодинці з кожною дитиною.

Заохочуйте слухачів користуватися Путівником для слухачів курсу

Під час підготовки до кожного уроку вам слід переглядати відповідний матеріал у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу* (36357). Сплануйте, як ви будете заохочувати слухачів (1) застосовувати хоча б одну з пропозицій у рубриці “Ідеї для застосування” і (2) читати статтю чи статті, вміщені до кожного уроку. Наголошуйте на тому, що подружні пари можуть мати велику користь, якщо будуть читати й обговорювати статті з посібника для слухачів разом.

Слухачі повинні приносити свої путівники на кожен урок.

Реагуйте на потреби тих, у кого склалася нетрадиційні сімейні ситуації

Будьте чуйними до особистих обставин тих слухачів, які можуть бути неодруженими, овдовілими, розлученими або мати інші непрості ситуації в сімейному житті. Пам’ятайте таке висловлювання Президента Спенсера В. Кімбола, 12-го Президента Церкви:

“Ми... продовжуємо підтримувати сім’ї святих останніх днів. Той факт, що не всі мають привілей жити в такій сім’ї, не є достатньою причиною для того,

щоб ми не говорили про це. Ми повинні обговорювати сімейне життя з чуйністю, однак, розуміючи, що багато людей... у даний час не мають привілею належати до таких сімей або сприяти таким сім'ям. Але ми не можемо відступити від цієї норми, тому що з нею пов'язано багато інших речей" (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, ed. Edward L. Kimball [1982], 294–95).

**Розв'язання
серйозних
сімейних проблем**

Заохочуючи до обговорення, упевніться, що слухачі розуміють, що недоречно розповідати про деталі серйозних сімейних проблем. Якщо слухачі шукають поради з приводу серйозних труднощів, лагідно запропонуйте їм приватно поговорити з єпископом. Він має можливість зарадити їм. Він також зможе порекомендувати джерела допомоги у вашій місцевості, які відповідають Церковним стандартам.

**Матеріали,
якими вам слід
користуватися**

Церквою розроблено достатню кількість матеріалів, які допоможуть вам у викладанні вчень і принципів про шлюб і сім'ю. Будь ласка, утримуйтеся від використання комерційних матеріалів під час підготовки й викладання. Вашими найголовнішими джерелами для викладання курсу є Писання, цей посібник і книга *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Підготовка матеріалів цього курсу поєднала великі думки й молитви.

**Додаткові
джерела**

Наступні видані Церквою матеріали нададуть вам додаткову інформацію з приводу тем, які обговорюються в цьому курсі. Їх можна замовити через Церковні розподільчі центри. Ви можете пропонувати слухачам використовувати ці публікації в своїх сім'ях (вони перелічені на сторінці ві книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*).

- *Посібник для сім'ї* (31180). Цей посібник розповідає про устрій сім'ї, надає інформацію стосовно навчання євангелії вдома та стисло описує порядок проведення обрядів і надання благословень священства.
- Статті про шлюб та сім'ю в Церковних журналах.
- *Навчати—немає покликання величнішого* (36123). Ця книга містить принципи і практичні поради, щоб допомогти членам Церкви стати більш досвідченими вчителями. Частина Г, "Навчання вдома" (сс. 125–148), є винятково корисною для батьків.
- *Посібник для вчителя* (34595). У цьому посібнику містяться поради стосовно покращення викладання й навчання євангелії.
- *Заради зміцнення молоді* (34285). Цей буклет описує Церковні норми щодо призначення побачень, одягу, зовнішнього вигляду, товаришування, чесності, мови, засобів масової інформації, розумового й фізичного здоров'я, музики й танців, цнотливості, поведінки в неділю, покаяння, гідності й служіння.

ЧАСТИНА А: ЗМІЦНЕННЯ ШЛЮБІВ

“СІМ’Я Є ОСНОВНОЮ ЧАСТИНОЮ ПЛАНУ ТВОРЦЯ”

УРОК

1

Мета Звернути увагу на важливість сім’ї у вічності й допомогти слухачам дізнатися, що їм необхідно робити для отримання якнайбільшої користі від курсу “Шлюб та сімейні стосунки”.

Підготовка

1. Прогляньте принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника). Подумайте, як ви будете застосовувати ці принципи під час підготовки до навчання.
2. Прочитайте заголовки, виділені жирним шрифтом, які вказують на вчення і принципи цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуюйте над цими вченнями й принципами протягом усього тижня, шукаючи проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. З молитвою вивчайте звернення “Сім’я: проголошення світові”, що знаходиться на сторінці viii цього посібника і сторінці iv книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*.
4. Отримайте для кожного слухача примірник книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу* (36357). Ви повинні отримати ці книги від президентства Недільної школи, діловода приходу або помічника діловода приходу, який відповідає за літературу.
5. Заздалегідь попросіть одного або двох слухачів коротко розповісти про почуття, які вони мали, коли одружувалися у храмі. Також попросіть їх бути готовими розповісти про радість і благословення, які вони отримали в цьому житті завдяки тому, що були запечатані на вічність зі своїм супутником життя. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, кого попросити виконати це завдання.
6. Перед уроком напишіть на дошці таку цитату (з книги *Stand Ye in Holy Places* [1974], 255):
“Найважливішою роботою Господа, яку ми будемо коли-небудь виконувати, буде робота в стінах нашого власного дому”.

*Президент Гарольд Б. Лі
11-ї Президент Церкви*

**Запропонований
хід уроку**

Пророки останніх днів проголошують вічну важливість шлюбу й сім’ї

Розкажіть наступну правдиву історію:

Один чоловік втратив усе під час сильної повені. Він плакав, але не тому, що втратив своє земне майно, а тому що не міг знайти своєї улюбленої дружини й чотирьох дітей. Існувала ймовірність того, що вони потонули. Невдовзі до нього дійшли чутки, що вони живі й чекають на нього в найближчому таборі рятувальної служби. Яка то була радість, коли та сім’я об’єдналася знову! В

цей радісний момент чоловік сказав: “У мене знову є сім’я, і хоча в мене не залишилося ніяких земних багатств, я відчуваю себе мільйонером” (цитовано Robert L. Simpson, у Conference Report, Oct. 1980, 11–12 або *Ensign*, Nov. 1980, 11).

Коротко поділіться своїми переконаннями й свідченням про шлюб і сім’ю. Якщо буде доречно, поділіться своїми почуттями стосовно власної сім’ї. Потім прочитайте наступне висловлювання старійшини Бойда К. Пекера з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Чільне місце в Церкві належить не [центру] колу, не дому зборів... Найсвятішим місцем на землі не обов’язково може бути храм. Дім зборів, [центр] колу і храм є настільки священними, наскільки вони сприяють розбудові найсвятішого інституту Церкви—домівки—і освячують найсвятіші стосунки в церкві, сімейні стосунки” (*That All May Be Edified* [1982], 234–235).

Роздайте кожному слухачеві примірник книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Нехай слухачі звернуться до сторінки iv. Поясніть, що в 1995 році Перше Президентство і Кворум Дванадцятьох Апостолів опублікували проголошення всьому світові стосовно шлюбу й сім’ї. Багато вчень і принципів, викладених у проголошенні, будуть обговорюватися протягом цього курсу. Прочитайте проголошення зі слухачами, пропонуючи їм вголос по черзі читати абзаци.

- Які вчення й принципи викладені в проголошенні про сім’ю? (Ви можете записати відповіді слухачів на дошці). Чому світ потребує цієї поради і застереження?

Президент Гордон Б. Хінклі, 15-й Президент Церкви, пояснив: “Чому ми звернулися з цим проголошенням про сім’ю зараз? Тому що сім’я перебуває в небезпеці. В усьому світі сім’ї розпадаються. Те, з чого потрібно розпочати удосконалення суспільства—це дім. У більшості випадків діти роблять те, чого їх навчають. Ми намагаємося покращити світ, зміцнюючи сім’ю” (*Inspirational Thoughts*, *Ensign*, Aug. 1997, 5).

- Яким чином зміцнилися ви та ваша сім’я, виконуючи настанови з цього проголошення?

Вічний шлюб може принести радість і великі благословення у цьому житті й у вічності

Наголосіть на тому, що вічний шлюб є центральним у великому плані щастя Небесного Батька. Він дозволяє сім’ям знаходити істинну радість у цьому житті та мати продовження й розвиватися у вічності.

- Які благословення ми можемо отримати в цьому житті, якщо одружилися на вічність?

Запросіть призначених слухачів коротко розповісти про свої почуття, коли вони одружувалися в храмі, і про радість та благословення, які вони отримали в цьому житті завдяки тому, що були запечатані на вічність зі своїм супутником життя (див. “Підготовка” пункт 5).

Ви можете поділитися одним або кількома з таких висловлювань:

Президент Джеймс Е. Фауст з Першого Президентства навчав: “Багато завітів є дуже необхідними для щастя зараз і в майбутньому. Серед найваж-

ливіших є шлюбні завіти, в які вступають чоловік і дружина. Ці завіти є джерелом найбільшої радості в житті" (у Conference Report, Apr. 1998, 19 або *Ensign*, May 1998, 17).

Старійшина Бойд К. Пекер сказав, що "найчистіші, найпрекрасніші, найзахоплюючі враження життя"—це "побачення, любов, шлюб і батьківство" (у Conference Report, Oct. 1993, 28 або *Ensign*, Nov. 1993, 21).

Старійшина Джозеф Б. Віртлін з Кворуму Дванадцятьох Апостолів висловився так: "Життя з тим, з ким взяв вічний шлюб, є одним з найбільших благословень, які Бог дав Своїм дітям. Звичайно, багато років, які я розділив зі своєю прекрасною супутницею, принесли мені найбільшу радість у житті. З початку часів шлюбний зв'язок чоловіка і дружини був основоположним у великому плані щастя нашого Небесного Батька. Життя обох змінилося на краще, ми обоє наставлялися й облагороджувалися, коли смакували солодкі благословення товариства милих членів сім'ї" (у Conference Report, Oct. 1997, 42 або *Ensign*, Nov. 1997, 32).

У своєму першому зверненні до всіх членів Церкви як Президента Церкви Президент Гордон Б. Хінклі сказав: "Я виражаю вдячність моїй милій дружині, з якою ми в кінці цього місяця відзначимо п'ятдесят восьму річницю спільного життя... Який я вдячний за цю дорогу мені жінку, яка була поруч зі мною в сонячні дні й у бурю. Ми вже не такі високі, як колись. Але наша любов не стала меншою" (у Conference Report, Apr. 1995, 93 або *Ensign*, May 1995, 70).

Поясніть, що багато людей вірять у те, що шлюб і сім'я можливі лише в земному житті. Але як члени Церкви ми знаємо, що гідна подружня пара може увійти в храм і завдяки священним обрядам священства бути запечатаною як чоловік і дружина на вічність. Коли чоловік і жінка одружуються таким чином, започатковується вічна сімейна сполука.

- Які вічні благословення обіцяно подружнім парам, які запечатані силою священства і залишаються вірними своїм завітам? (Прочитайте зі слухачами Учення і Завіти 131:1–4; 132:19–24, 30–31. Наступний перелік містить деякі відповіді, які можна написати на дошці).
 - а. Їх буде піднесено до вищого ступеня целестіального царства з Небесним Батьком та Ісусом Христом (УЗ 131:1–3; 132:20–24).
 - б. Вони будуть разом "на час і на всю вічність" (УЗ 132:19). Їхні діти також можуть бути частиною їхньої вічної сім'ї. (Поясніть, що Святий Дух Обіцяння, про який згадується в УЗ 132:19, є Святим Духом. Відповідно до нашої вірності Святий Дух підтверджує, що обряди священства, які ми отримали, і завіти, в які вступили, приймаються Богом).
 - в. Вони "успадкують трони, царства, князівства і влади" (УЗ 132:19).
 - г. Вони й надалі матимуть нащадків, тобто духовних дітей, протягом вічності (УЗ 132:19, 30–31; див. також УЗ 131:4).
- Як допомагає вам знання про те, що сім'ї можуть бути вічними?

Зазначте, що є багато вірних святих останніх днів, які не з власної вини не мають можливості отримати благословення вічного шлюбу в цьому житті. Наголосіть, що Господь пообіцяв, що всі вірні святі згодом отримають ці благословення. Якщо ви відчуваєте, що слухачам необхідна допомога, щоб

зрозуміти цей принцип, прочитайте наступний вислів старійшини Далліна Х. Оукса з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Ми знаємо, що багато гідних і чудових святих останніх днів у даний час не мають ідеальних можливостей і того, що вимагається для подальшого розвитку. Самотність, бездітність, смерть і розлучення розбивають ідеали і відкладають здійснення обіцяних благословень. Крім того, деякі жінки, які б хотіли повністю присвятити себе материнству й догляду за домом, змушені, в повному розумінні цього слова, працювати повний робочий день. Але ці негаразди лише тимчасові. Господь пообіцяв, що у вічностях жодне благословення не обійде його синів і дочок, які дотримуються заповідей, залишаються вірними своїм завітам і прагнуть того, що є правильним.

Багато з найбільших недоліків земного життя будуть усунуті під час Тисячоліття, яке є часом здійснення всього, що залишалося незавершеним у великому плані щастя для всіх гідних дітей нашого Батька. Ми знаємо, що це істина, завдяки храмовим обрядам. І я вірю, що це істина, завдяки сімейним стосункам і досвіду” (у Conference Report, Oct. 1993, 101 або *Ensign*, Nov. 1993, 75).

Щоб допомогти слухачам у їхніх конкретних ситуаціях, буде корисно прочитати одне або обидва висловлювання з рубрики “Додаткові матеріали”, що на сторінці 8.

Навчальний курс “Шлюб та сімейні стосунки” було розроблено, щоб допомогти нам знайти радість у сімейних взаєминах

Запросіть одного зі слухачів прочитати вголос наступний вислів:

Президент Гарольд Б. Лі, 11-й Президент Церкви, сказав: “Найважливішою роботою Господа, яку ми будемо коли-небудь виконувати, буде робота в стінах нашого власного дому” (*Stand Ye in Holy Places*, 255).

- Яким чином змінився б світ, якби кожен жив згідно з цим простим проголошенням?

Поясніть, що цей курс було розроблено, щоб допомогти нашим шлюбам і сім'ям зміцнитися, та щоб ми знайшли радість у наших сімейних стосунках. Уроки базуються на вченнях і принципах, яких навчають Писання і пророки останніх днів.

Укажіть, що прийнявши рішення прослухати курс, слухачі виказали бажання зміцнити свої сім'ї. Є три речі, які вони повинні робити, щоб отримати найбільшу користь від курсу:

1. Бути активними на уроці.

Зазначте, що всі, хто беруть участь у курсі, можуть навчатися один у одного незалежно від досвіду в шлюбі чи вихованні дітей. Запрошуйте учасників свідчити про істини, які вони обговорюють, та ділитися досвідом, що належним чином стосується уроків.

2. Використовувати книгу *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*.

Попросіть слухачів відкрити свої примірники книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Зазначте, що кожен урок у посібнику

має рубрику “Ідеї для застосування”, в якій містяться пропозиції щодо того, як допомогти слухачам застосовувати вчення і принципи, розглянуті на уроці. Крім того, кожен урок супроводжується однією або двома статтями Генеральних Авторитетів Церкви. Після кожного уроку слухачі мають виконати щонайменше одне із запропонованих завдань і вивчити кожну статтю. Одружені пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті разом.

Зверніться до сторінок 3–7 у путівнику для слухачів. Заохотьте слухачів повторити вчення і принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю старійшини Бойда К. Пекера “На час та на всю вічність”.

Заохочуйте слухачів приносити свої путівники на кожне заняття.

3. Намагатися жити згідно з ученнями й принципами уроку.

Наголосіть, що недостатньо просто вивчати євангелію. Щоб євангелія справляла вплив на наше життя, ми повинні жити за тими принципами, які вивчаємо. Президент Гарольд Б. Лі зазначав: “Ми ніколи нічого не дізнаємося про євангельські вчення насправді, поки не відчуємо благословення, які приносить життя за кожним з принципів” (*Stand Ye in Holy Places* [1974], 215).

Наш дім може стати “часточкою небес”, якщо ми будуємо “на камені нашого Викупителя”

Наголосіть, що в сучасному світі дім—це єдине місце, де ми можемо знайти спокій. Потім прочитайте наступний вислів Президента Томаса С. Монсона з Першого Президентства:

“Якщо ми дійсно докладаємо зусиль, наш дім може стати часточкою небес тут, на землі. Ті думки, які ми маємо, справи, які робимо, життя, яким живемо, впливають не лише на успіх нашої земної подорожі; вони намітають шлях до вічних цілей” (у Conference Report, Oct. 1988, 80–81 або *Ensign*, Nov. 1988, 69).

- Яким чином наш дім може стати “часточкою небес”?

Після того, як слухачі дадуть відповідь на це запитання, поділіться вашими особистими переконаннями про те, що дім може бути часточкою небес. Якщо доречно, поділіться одним або двома випадками з особистого життя, коли будете свідчити.

Прочитайте наступне висловлювання Президента Спенсера В. Кімбола, 12-го Президента Церкви:

“Багато соціальних обмежень, які в минулому допомагали укріплювати, зміцнювати й утримувати сім’ю, припиняють діяти і зникають. Настане час, коли лише ті, хто глибоко й активно вірять у сім’ю, зможуть зберегти свої сім’ї серед зла, що згущається навколо нас (у Conference Report, Oct. 1980, 3 або *Ensign*, Nov. 1980, 4).

Прочитайте Геламан 5:12 разом зі слухачами. Потім прочитайте наступний вислів Джозефа Б. Віртліна з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Якщо ви будуйте свій дім на основоположному камені нашого Викупителя і євангелії, він може стати святилищем, де ваша сім’я знайде прихисток від ви-

руючих життєвих бур” (у Conference Report, Apr. 1993, 88 або *Ensign*, May 1993, 71).

- Що означає для вас будувати свій дім “на основоположному камені Викупителя”? Які особливі речі робитимуть сім’ї, якщо їхні домівки зосереджені на Христі?

Наголосіть, що протягом цього курсу обговорюватимуться принципи, які допоможуть зміцнити шлюби й сім’ї. Ми повинні застосовувати ці принципи, щоб наблизитися до Небесного Батька й Ісуса Христа в наших домівках. Ми ніколи не повинні забувати про нескінченну спокуту Спасителя, яка уможливила для нас перебування з сім’ями навіки.

Завершення

Виразіть своє захоплення цим курсом і дозвольте слухачам дізнатися, чого вони можуть очікувати від вас як учителя. Наприклад, ви можете запевнити їх, що готуватиметесь духовно, перш ніж проводити урок, і будете разом з ними застосовувати принципи з кожного уроку, а також користуватися книгою *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохочуйте тих, кого ви навчаєте, взяти зобов’язання бути активними на уроці, користуватися посібником і застосовувати вчення та принципи, про які вони дізналися.

Якщо підказує Дух, свідчіть про велику важливість сім’ї. Висловіть вдячність за знання, що ваша сім’я може бути вічною.

Додаткові матеріали

Висловлювання, адресовані тим, у кого склалися нетрадиційні сімейні ситуації

Беручи до уваги обставини тих слухачів, у яких нетрадиційні сімейні ситуації, прочитайте одне або обидва запропоновані висловлювання:

Президент Езра Тефт Бенсон, 13-й Президент Церкви, сказав самотнім сестрам Церкви: “Ми вважаємо вас важливою складовою всієї Церкви. Ми молимося, щоб увага, яку ми, як правило, приділяємо сім’ям, не змусила вас почувати себе менш потрібними або менш цінними для Господа або Його Церкви. Священні узи членства у Церкві простягаються набагато далі за сімейний статус, вік або наявні обставини. Ваша особиста гідність як дочок Бога перевищує все це” (“To the Single Adult Sisters of the Church,” *Ensign*, Nov. 1988, 96).

Президент Джозеф Філдінг Сміт, 10-й Президент Церкви, навчав: “Якщо чоловік або жінка, які були запечатані в храмі на час і на вічність, згрішать і втратять право отримати піднесення в цілестіальному царстві, він або вона не зможуть зупинити розвиток ображеного супутника життя, який залишився вірним. Кожного буде суджено за його [власні] діяння, і буде несправедливо засуджувати невинного за гріхи того, хто провинився” (*Doctrines of Salvation*, укладено Bruce R. McConkie, 3 vols. [1954–1956], 2:177).

ЯК ДОСЯГТИ ЄДНОСТІ В ШЛЮБІ

УРОК 2

Мета Допомогти одруженим парам досягти більшої єдності й допомогти одиночним слухачам підготуватися до отримання насолоди, яку приносить єдність у подружньому житті.

Підготовка

1. Під час підготовки до уроку, подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Прочитайте заголовки уроку, виділені жирним шрифтом. Ці заголовки дають загальний огляд учень і принципів цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуюйте над тим, як допомогти слухачам застосувати ці вчення й принципи. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Принесіть на урок аркуш паперу й ручку або олівець для кожного слухача.

**Запропонований
хід уроку**

Господь заповів чоловікам і дружинам бути одним цілим

Щоб розпочати урок, напишіть на дошці $1+1=1$.

- Як це описує шлюбні стосунки?

Після того, як слухачі обговорять це питання, прочитайте з ними Буття 2:24. Наголосіть, що Бог заповів чоловікам і дружинам бути одним цілим.

- Що означає для чоловіка й дружини бути одним цілим?

Нехай слухачі прочитають наступний вислів старійшини Генрі Б. Айрінга з Кворуму Дванадцятьох Апостолів (сторінка 8 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Під час сотворіння чоловіка і жінки єдність між ними в шлюбі була дана не як надія, а як заповідь! “Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї,—і стануть вони одним тілом” (Буття 2:24). Небесний Батько хоче, щоб наші серця були об’єднані разом. Той союз у любові не просто ідеальний. Він необхідний” (*Ліягона*, липень 1998, с. 71).

Поясніть, що на цьому уроці буде розглянуто кілька шляхів того, як чоловіки й дружини можуть бути одним цілим.

Чоловіки й дружини повинні поважати одне одного як рівні партнери

Поясніть, що важливим принципом єдності в шлюбі є той, що чоловіки й дружини повинні цінувати одне одного як рівні партнери. Під час служіння

Першим радником у Першому Президентстві Президент Гордон Б. Хінклі сказав:

“Шлюб, у повному розумінні, є партнерством рівних сторін, де не може бути панування одного над іншим, але, радше, заохочення і допомога іншому в усіх видах обов’язків, у всіх сподіваннях, які він чи вона можуть мати” (“I Believe,” *Ensign*, Aug. 1992, 6).

- Чому чоловіки й дружини, щоб бути одним цілим, повинні цінувати одне одного як рівні партнери?
- Які стереотипи поведінки або звичаї не дають чоловікам і дружинам бути рівними партнерами у шлюбі? Що можуть робити чоловіки й дружини для подолання таких труднощів?

Старійшина Бойд К. Пекер з Кворуму Дванадцятьох Апостолів навчав:

“Не малося на увазі, що тільки жінка повинна пристосовуватись до обов’язків священства свого чоловіка чи синів. Звичайно, вона має підтримувати їх та допомагати їм.

Носії священства, у свою чергу, повинні брати в розрахунок потреби й обов’язки дружини й матері. Її фізичне, емоційне, інтелектуальне й культурне благополуччя та духовний розвиток мають стояти на першому місці серед [їхніх] обов’язків священства.

Немає роботи, якою принизливою вона б не здавалася, пов’язаної з доглядом за немовлятами, вихованням дітей або прибиранням дому, яка не була б так само [чоловічою], як і жіночою” (“A Tribute to Women,” *Ensign*, July 1989, 75).

Старійшина Річард Г. Скотт з Кворуму Дванадцятьох Апостолів радив носіям священства: “Як чоловік і гідний носій священства ви захочете досягти взірця Спасителя, чиє священство ви носите. Вашою найголовнішою метою в житті стане те, що ви віддаватимете себе своїй дружині й дітям. Іноді чоловік намагається керувати долею кожного члена сім’ї. Він приймає рішення за всіх. Його дружина підкоряється всім його примхам. Чи це є звичаєм у народі, чи ні—немає значення. Це не у спосіб Господа. Це не той спосіб, у який чоловік—святий останніх днів ставиться до своєї дружини й сім’ї” (in Conference Report, Apr. 1999, 32 або *Ensign*, May 1999, 26).

- Що роблять чоловіки й дружини, коли вони ставляться одне до одного як рівні партнери? (Ви можете підсумувати, записавши відповіді слухачів на дошці. При необхідності поділіться ідеями, перерахованими нижче, й запросіть слухачів поділитися випадками, які стосуються цих пропозицій).
 - а. Вони розділяють відповідальність за те, щоб сім’я обов’язково разом молилася, проводила домашні сімейні вечори й вивчала разом Писання.
 - б. Вони разом планують сімейне використання фінансів.
 - в. Вони радяться разом і приходять до згоди стосовно правил у домі й того, як дисциплінувати дітей. Діти бачать, що їхні батьки єдині у таких рішеннях.
 - г. Вони разом планують сімейні заходи.
 - д. Вони разом виконують роботу в домі.

е. Вони разом ходять до церкви.

Чоловіки й дружини повинні намагатися своїми особистими рисами та здібностями доповнювати одне одного

Прочитайте 1 Коринтянам 11:11 разом зі слухачами. Потім поділіться таким висловом старійшини Річарда Г. Скотта:

“У Господньому плані необхідні двоє—чоловік і жінка—щоб утворити ціле... Щоб життя було щасливим і плодотворним, необхідні обоє—чоловік і дружина. Їхні зусилля переплітаються й доповнюють одне одного. Кожен має індивідуальні риси, які найкраще підходять для тієї ролі, яку Господь призначив для щастя чоловіка чи жінки. Коли вони застосовуються згідно із задумом Господа, ці здібності дозволяють подружній парі мислити, діяти, радіти, наче вони одне ціле, щоб зустрічати разом випробування і долати їх, як одне ціле, щоб зростати в любові й розумінні і через храмові обряди бути пов’язаними як одне ціле—навіки. Таким є план” (у Conference Report, Oct. 1996, 101 або *Ensign*, Nov. 1996, 73–74).

Щоб проілюструвати принцип, якого навчав старійшина Скотт, проведіть таку вправу:

Дайте кожному слухачеві аркуш паперу й ручку або олівець. Попросіть кожного, хто одружений, перелічити деякі свої риси й здібності та деякі риси й здібності свого супутника життя. Попросіть кожного слухача, який є одиноким, подумати про якусь подружню пару й перерахувати риси й здібності чоловіка й дружини. Після того, як слухачі за кілька хвилин напишуть відповіді, поставте наступні запитання:

- Яким чином риси й здібності, перераховані вами, допомагають подружнім парам бути одним цілим? (Попросіть слухачів навести конкретні приклади).
- Яким чином ті відмінності, які ви помічали між чоловіками й дружинами, зміцнюють їхні взаємини?

Прочитайте наступний вислів сестри Марджорі П. Хінклі, дружини Президента Гордона Б. Хінклі, про її перший рік подружнього життя:

“Ми кохали одне одного. У цьому не було сумнівів, але нам також необхідно було звикнути одне до одного. Я думаю, що кожна подружня пара потребує цього звикання. Я вчасно зрозуміла, що буде краще, якщо ми старанніше працюватимемо над тим, щоб звикнути, ніж постійно намагатимемося змінювати одне одного” (*Church News*, 26 Sept. 1998, 4).

- Яким чином будуть відрізнятися наслідки, якщо подружжя намагатимуться “звикнути одне до одного”, а не “постійно змінювати одне одного”?

Чоловіки й дружини повинні бути вірними одне одному

Поділіться наступною порадою Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви:

“Дайте собі обіцяння, що між вами ніколи не буде такого, що призведе до краху вашого шлюбу. Нехай це обіцяння збувається. Зробіть все, щоб воно збувалося. Є надто багато розлучень, внаслідок яких серця розбиті, а життя

іноді повністю зруйноване. Будьте до самозречення відданими одне одному” (“Life’s obligations,” *Ensign*, Feb. 1999, 2, 4).

- Що означає для вас слово *вірний*? (Серед відповідей можуть бути: відданий, незрадливий, надійний у стосунках).

Поясніть, що Господь звертав увагу на необхідність того, щоб чоловіки й дружини були вірними одне одному. Прочитайте Учення і Завіти 42:22 разом зі слухачами. Зазначте, що ця заповідь стосується в однаковій мірі чоловіків і дружин.

- Що означає приліпитися до чоловіка чи до дружини й більше ні до кого? Президент Спенсер В. Кімбол, 12-й Президент Церкви, навчав: “Слова *більше ні до кого* усувають кожного і все. Супутник життя у такому випадку стає найголовнішим у житті чоловіка або дружини, й ні громадське життя, ні професія, ні політика й ніякі інші інтереси чи особистості, чи речі ніколи не стануть вищими за дружину чи чоловіка” (*Faith Precedes the Miracle* [1972], 143).
- Як людина може виконувати громадські, професійні чи Церковні обов’язки, не порушуючи вірності супутникові життя?
- Яким особливим чином подружні пари можуть виявляти вірність одне одному? (Якщо у слухачів виникнуть труднощі з відповіддю, наведіть кілька прикладів, поданих нижче).
 - а. Чоловік може змінити графік роботи, відпочинку або інших зустрічей, щоб відсвяткувати день народження дружини.
 - б. Дружина може щоденно молитися за успіх справ у свого чоловіка.
 - в. Вони можуть слухатися одне одного, навіть коли виконувати дану пораду нелегко.
 - г. Вони можуть говорити з любов’ю й повагою одне про одного, розмовляючи з членами сім’ї й друзями.

Завершення

Зверніть увагу, що Господь і Його пророки дали заповідь чоловікам і дружинам бути єдиними в любові й працювати разом як рівні партнери. Чоловіки й дружини можуть виявляти свою вірність одне одному кожного дня за допомогою думок, слів і вчинків.

Якщо підказує Дух, свідчіть про істини, які обговорювалися під час уроку.

Зверніться до сторінок 8–11 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю старійшини Генрі Б. Айрінга “Щоб ми могли бути єдиним”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику ко-

ЯК РОЗВИВАТИ В ШЛЮБИ ЛЮБОВ І ДРУЖБУ

УРОК
3

Мета Допомогти слухачам краще зрозуміти принцип любові й заохочувати тих, хто одружений, розвивати любов у своєму шлюбі.

Підготовка

1. Подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Обміркуйте вчення й принципи, виділені в уроці жирним шрифтом. Протягом тижня обдумуйте способи викладання цих учень і принципів. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Якщо вам доступні вказані предмети, використайте їх під час уроку:
 - a. Одну або кілька весільних фотографій. Наприклад, ви можете показати ілюстрацію “Молода пара йде в храм” (62559, набір ілюстрацій “Мистецтво євангелії”, № 609) або ви можете принести фотокартки вашого весілля й попросити слухачів принести їхні весільні фотографії.
 - b. Квітку або зображення квітки.

**Запропонований
хід уроку**

Чоловікам і дружинам потрібно розвивати свою любов одне до одного

Покажіть одну або кілька весільних фотографій (див. “Підготовка”, пункт 3a). Зверніть увагу на те, яку любов відчувають чоловік і дружина одне до одного, коли вони щойно одружені.

Покажіть квітку або зображення квітки (див. “Підготовка”, пункт 3b). Потім попросіть одного зі слухачів прочитати наступний вислів Президента Спенсера В. Кімбола, 12-го Президента Церкви (с. 14 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Любов, як квітка або тіло, потребує постійного живлення. Без регулярного харчування смертне тіло швидко виснажитьсь й помре. Ніжна квітка зів’яне й загине без піклування й води. Так само й любов. Не можна сподіватися, що вона триватиме вічно, якщо її постійно не підживлювати коханням, виявами поваги й захоплення, висловами вдячності й безкорисливості” (“Openness in Marriage,” *Ensign*, Mar. 1977, 5).

Поясніть, що цей урок про те, як чоловіки й дружини можуть розвивати любов, щоб вона постійно зростала.

Виявляючи прихильність і доброту, ви збережете у шлюбі любов і дружбу

Попросіть слухачів, які одружені, подумки повернутися в час, коли вони щойно одружилися. Попросіть їх розповісти про те, що вони робили для свого супутника у той період їхнього життя.

- Чому такі вчинки необхідно робити протягом усього подружнього життя?

Поясніть, що чоловік і дружина повинні проявляти знаки уваги та зміцнювати свою дружбу протягом усього життя. Якщо вони так робитимуть, то побачать, що їхня любов стає сильнішою.

Старійшина Марлін К. Дженсен, сімдесятник, зробив таке спостереження: “Дружба є... невід’ємною і прекрасною частиною побачень і шлюбу. Стосунки між чоловіком і жінкою—що починаються з дружби, розвиваються в романтичні почуття і ведуть до шлюбу—врешті-решт, перетворюються на стійку, вічну дружбу. Ніщо не дає такого натхнення в сьогоденному світі, де шлюби розриваються з легкістю, ніж спостерігати, як чоловік і дружина цінують одне одного і насолоджуються взаємною дружбою рік за роком, разом отримуючи благословення і долаючи випробування земного життя” (*Ліягона*, липень 1999, с. 75).

Ще коли він був сімдесятником, старійшина Джеймс Е. Фауст сказав, що одна з найменш помітних, але дуже важливих причин розлучення є “брак постійного збагачення шлюбу, ...відсутність чогось дуже особливого, що робить його цінним, незвичайним і чудовим, у той час, коли він здається обтяжливим, важким і нудним”. Він радив: “У збагаченні шлюбу велику роль відіграють маленькі речі. Це постійне розуміння одне одного і глибокий вияв вдячності. Це також підбадьорення й допомога у зростанні. Шлюб—це спільний пошук добра, краси, божественності” (у *Conference Report*, Oct. 1977, 13–14 або *Ensign*, Nov. 1977, 10–11).

- Які “маленькі речі” можуть зберегти любов і дружбу в шлюбі? (Ви можете записати відповіді слухачів на дошці). Якими випадками або прикладами ви можете поділитися, щоб показати важливість зростання любові у такий спосіб?

Одна жінка, яка була одружена більше 35 років, сказала: “Я люблю, коли мій чоловік, як і колись, привозить мені невеличкі подаруночки, коли їде на вечірку чи на вихідні. Це не якісь великі подарунки, просто печиво або квітка, які залишилися у нього після зустрічі. Я особливо люблю, коли він дзвонить мені з роботи в середині дня, щоб просто запитати, як у мене справи або розповісти якусь незвичайну новину. Ці невеличкі речі допомагають відчувати, що мене люблять і про мене піклуються”.

Зазначте, що чоловіки й дружини повинні планувати час, коли вони можуть побути наодинці разом. Нехай слухачі прочитають наступну пораду старійшини Джоя Дж. Крістенсена, сімдесятника (сторінка 19 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Підтримуйте дух побачень. Знайдіть час, щоб робити щось разом—лише вдвох. Наскільки важливо проводити час усією сім’єю з дітьми, настільки ж необхідно щотижня проводити деякий час, щоб бути лише вдвох. Плануючи його, ви допоможете своїм дітям відчути, що шлюб є чимось таким важливим, що вам необхідно зміцнювати його. Таке планування потребує зобов’язань, організації та планування” (у *Conference Report*, Apr. 1995, 86 або *Ensign*, May 1995, 65).

- Що чоловіки й дружини можуть робити разом? Як одружені пари можуть проводити час, щоб їхні залицяння не припинялися?

Належні інтимні стосунки у шлюбі є виявом любові

Поясніть, що належний вияв фізичних інтимних стосунків у шлюбі схвалений Господом. Це приносить великі благословення одруженій парі, допомагаючи поєднати душі й зміцнити любов одне до одного. Ви можете поділитися кількома або всіма нижче поданими висловами:

Старійшина Річард Г. Скотт з Кворуму Дванадцятьох Апостолів пояснив мету фізичної близькості в шлюбі: “У рамках вічного завіту шлюбу Господь дозволяє чоловіку й дружині виявляти священні сили відтворення потомства в усій їх красі у встановлених Ним межах. Однією метою цих особистих священних інтимних стосунків є забезпечення фізичними тілами тих духів, які Небесний Батько хоче послати в земне життя. Іншою причиною цих могутніх і прекрасних почуттів любові є поєднання чоловіка й дружини у вірності, відданості, повазі одне до одного й спільній меті” (у Conference Report, Oct. 1994, 50 або *Ensign*, Nov. 1994, 38).

Старійшина Даллін Х. Оукс, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, навчав: “Сила створювати смертне життя є найбільш піднесеною силою, яку Бог дав своїм дітям. Використання її було передано в першій заповіді, [даній Адаму і Єві], але іншу важливу заповідь було дано, щоб заборонити її неправильне використання. Та увага, яку ми приділяємо закону цнотливості, пояснюється нашим розумінням мети даної нам сили відтворення потомства у здійсненні Божого плану. Вияв нашої сили відтворення потомства приємний Богові, але Він заповів, щоб це здійснювалося в межах шлюбних стосунків” (у Conference Report, Oct. 1993, 99 або *Ensign*, Nov. 1993, 74).

Президент Спенсер В. Кімбол навчав: “У межах законного шлюбу інтимні статеві стосунки є правильними й божественно затвердженими. Немає нічого несвятого або принизливого у самих по собі статевих стосунках, бо саме завдяки ним чоловік і жінка поєднуються в процесі творіння й вияві любові” (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, укладено Edward L. Kimball [1982], 311).

Старійшина Джеффри Р. Холланд, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, навчав: “Інтимні стосунки може мати одружена пара, тому що вони—найвищий символ загальної єдності, всеосяжності та єднання, заповіданого й визначеного Богом. Починаючи з Еденського саду й надалі, шлюб мав на увазі повне злиття чоловіка і жінки—їх сердець, надій, життя, любові, родини, майбутнього, усього. Адам сказав Єві, що вона кість від костей його, і тіло від тіла його, і що вони повинні стати “одним тілом” у їхньому спільному житті [див. Буття 2:23–24]. Це союз такої довершеності, що ми використовуємо слово *запечатати*, щоб виразити його вічні можливості. Пророк Джоозеф Сміт одного разу сказав, що, можливо, ці священні узи можна порівняти з процесом “зварювання металів” [див. УЗ 128:18]” (*Ліягона*, січень 1999, с. 91).

Президент Говард В. Хантер, 14-й Президент Церкви, радив, щоб навіть у межах шлюбних взаємин священні сили відновлення потомства не використовувалися неправильно: “Нижність і повага—ні в якому разі не егоїзм—повинні бути провідними принципами в інтимних стосунках між чоловіком і дружиною. Кожен партнер повинен бути уважним і чуйним до потреб і бажань іншого. Будь-який деспотизм, непристойне поведження, втрата само-

контролю в інтимних стосунках між чоловіком і дружиною засуджуються Господом” (у Conference Report, Oct. 1994, 68 або *Ensign*, Nov. 1994, 51).

Прочитайте Вихід 20:14, 17 разом зі слухачами. Потім поділіться наступним висловлюванням Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви:

“Ми віримо в цнотливість до шлюбу й абсолютну вірність після шлюбу. Це є підсумком. Це шлях до щастя в житті. Це шлях до задоволення. Це приносить мир у серце й у дім” (у Conference Report, Oct. 1996, 68 або *Ensign*, Nov. 1996, 49).

Зауважте, що чоловіки й дружини повинні бути обережними і не робити того, що хоч трохи наблизить невірність. Наприклад, вони повинні завжди підтримувати належну емоційну й фізичну відстань між собою і співробітниками протилежної статі.

- Чому повна вірність у шлюбних стосунках є життєво необхідною?
- Як перегляд брудних або порнографічних видань може бути зрадою довіри в шлюбі? Яким чином флірт з представником протилежної статі може зашкодити шлюбу?

Поділіться одним або обома висловлюваннями:

Президент Говард В. Хантер радив: “Будьте вірними шлюбним завітам у думках, словах і вчинках. Порнографія, флірт і брудні фантазії псують характер та підривають основи щасливого шлюбу. Згодом це призведе до зникнення єдності й довіри в шлюбі” (у Conference Report, Oct. 1994, 67 або *Ensign*, Nov. 1994, 50).

Президент Езра Тефт Бенсон, 13-й Президент Церкви, радив: “Якщо ви одружені, уникайте будь-якого флірту... Те, що може здатися невинним жартом або просто невеличкою розвагою з якоюсь людиною протилежної статі, може легко привести до більш серйозних стосунків і згодом до невірності. Добре було б запитати себе: “Чи сподобалося б моєму супутнику життя, якби він чи вона дізналися, що я роблю? Чи приємно було б дружині, якби вона дізналася, що її чоловік обідає наодинці з секретаркою? Чи сподобалося б чоловікові, якби він побачив, що його дружина фліртує й залишається наодинці з іншим чоловіком? Люби брати й сестри, це те, що мав на увазі Павло, коли сказав: “Стережіться лихого в усякому вигляді” (1 Солунянам 5:22) (“The Law of Chastity,” in *Brigham Young University 1987–88 Devotional and Fireside Speeches* [1988], 52).

Подружні пари мають прагнути милосердя, чистої любові Христа

- Прочитайте Іоанн 13:34–35 та Ефесянам 5:25 разом із слухачами. Чого ці уривки навчають нас про те, як чоловіки та дружини мають ставитися одне до одного?

Зверніть увагу, що хоча фізичні стосунки є важливими для подружньої пари, але це не найважливіший аспект їхньої любові. Поділіться таким висловлюванням Президента Спенсера В. Кімбола:

“[Любов у шлюбі] є глибокою, всеохоплюючою, багатогранною. Вона зовсім відрізняється від поняття любові, яке існує у світі й в основі якого лежить фізична привабливість. Коли шлюб ґрунтується лише на цьому, сторони швидко втомлюються одне від одного... Любов, про яку говорив Господь, є

не лише фізичною привабливістю, а також і духовним притяганням. Це віра й довіра, а також розуміння одне одного. Це повне партнерство. Це товаришування, основане на спільних ідеях і нормах. Це безкорисливість і жертівність заради одне одного. Це чистота думок і дій та віра в Бога і його наміри. Це батьківство в земному житті, яке спрямоване до божественності й творіння, і це батьківство духів. Це широчінь, всеосяжність і безмежність. Це той вид любові, яка ніколи не стомлюється й не тьмяніє. Вона продовжує жити, незважаючи на хвороби й смуток, процвітання й нестатки, досягнення і розчарування, протягом часу й вічності” (*Faith Precedes the Miracle* [1972], 130–31).

Поясніть, що любов, про яку говорив Президент Кімбол, є милосердям, чистою любов’ю Христа. Прочитайте Мороній 7:45–48 разом зі слухачами. Попросіть слухачів назвати риси милосердя, коли вони читатимуть. Напишіть ці характеристики на дошці, як показано нижче:

Милосердя:
Довго терпить.
Є добрим.
Не заздрить.
Не чваниться (не погорджує).
Не шукає для себе.
Легко не дратується.
Не думає злого.
Не втішається беззаконням, але втішається істиною.
Зносить усе.
Вірить усьому.
Надіється на все.
Витерпить все.
Ніколи не минає.
Величніше над усе.
Є чиста любов Христа.
Витерпить назавжди.

Зазначте, що крім зобов’язання любити Небесного Батька й Ісуса Христа і прийти до них, шлюбні зобов’язання, особливо ті, що стосуються вічного шлюбу, є найважливішими з тих, які ми робимо в житті. Чоловіки й дружини повинні постійно працювати, щоб розвивати милосердя одне до одного.

Щоб допомогти слухачам застосувати цей принцип, спрямуйте їхню увагу на характеристики милосердя, які ви написали на дошці. Запропонуйте їм обговорити способи, у які виражаються окремі характерні риси милосердя в шлюбних стосунках, як, наприклад, “не шукає для себе” або “ніколи не минає”. Попросіть їх поділитися прикладами виявлення цих рис, які вони спостерігали.

Завершення

Наголосіть, що чоловіки й дружини повинні збільшувати свою любов і дружбу. Вони повинні підтримувати почуття любові, постійно роблячи невеличкі речі, які виказують їхню прихильність і доброту. Їм слід бути чуйними до духовних, фізичних та емоційних потреб одне одного, оскільки вони разом ділять радість і життєві негаразди. Вони повинні вирішити ніколи не робити того, що зруйнує любов, яка є суттю шлюбних стосунків. І їм слід мо-

литися “Батькові з усією енергією [свого] серця, щоб [їх] було сповнено [милосердям]” (Мороній 7:48). Якщо шлюбні партнери й надалі виконуватимуть свої зобов’язання один перед одним, їхня любов одне до одного з роками зростатиме. Вони побачать, що розвивають любов, яка є насправді любов’ю Христа.

Зверніться до сторінок 12–15 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи, які розглядалися на уроці, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосовування” і (2) прочитавши статтю Президента Спенсера В. Кімбола “Єдність у шлюбі”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

ЯК РЕАГУВАТИ НА ВИПРОБУВАННЯ У ШЛЮБИ

УРОК

4

Мета Допомогти слухачам усвідомити, що чоловіки й дружини повинні робити спільні зусилля у подоланні труднощів, та що вони можуть реагувати на них терпінням і любов'ю, а не поганим настроєм чи гнівом.

Підготовка

1. Прогляньте принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника). Подумайте, як ви будете застосовувати ці принципи під час підготовки до навчання.
2. Прочитайте заголовки, виділені жирним шрифтом, які вказують на вчення й принципи цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуйте над цими вченнями й принципами протягом усього тижня, шукаючи проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Вивчіть уривки з Писань на сторінці 19, щоб ви були готові обговорити їх.

**Запропонований
хід уроку**

Усі подружжя матимуть випробування

Поділіться наступною історією Старійшини Брюса С. Хейфена, сімдесятника:

“Наречена полегшено зітхнула в день свого весілля: “Мамо, нарешті настав кінець усіх моїх труднощів!” “Так,—відповіла мати,—але яких саме труднощів?” (у Conference Report, Oct. 1996, 34 або *Ensign*, Nov. 1996, 26).

- Які саме труднощі й випробування можуть постати перед одруженою парою? (Ви можете писати відповіді слухачів на дошці. Серед відповідей можуть бути такі, що вказані нижче).

- а. Незгода
- б. Егоїзм
- в. Образа почуттів
- г. Погане здоров'я
- д. Бездітність
- е. Старіння
- є. Члени сім'ї-інваліди
- ж. Намагання заповнити чимось життя, коли всі діти залишили дім
- з. Смерть когось із рідних
- и. Фінансові проблеми
- і. Неслухняні діти
- ї. Природні катаклізми

Зазначте, що деякі випробування приходять у результаті труднощів у шлюбних стосунках. Інші ж є невід'ємною частиною життя.

Чоловіки й дружини зможуть подолати будь-які випробування, якщо шлюбні стосунки для них є завітом

Поясніть, що одружені пари реагуватимуть на випробування по-різному, в залежності від того, як вони ставляться до своїх подружніх стосунків. Напишіть на дошці слова: *контракт* і *завіт*.

Поясніть, що контракт є письмовою угодою між двома людьми або групами людей. Виконання цієї угоди зумовлюють закони країни. Завіт є подібним до контракту, але набагато далекоюсяжнішим. Слово *завіт* іноді стосується угоди між двома людьми, але в контексті євангелії це слово стосується угоди між нами і Господом. У завіті Господь встановлює умови, і ми обіцяємо виконувати їх. Коли ми дотримуємося своїх обіцянь, Господь зобов'язаний виконати Свої обіцяння (див. УЗ 82:10).

Зазначте, що багато людей у сучасному суспільстві вбачають у шлюбі не більше, ніж контракт. Попросіть слухачів поміркувати над наступними запитаннями, не відповідаючи на них уголос:

- Коли перед шлюбом виникають труднощі, що можуть робити чоловік і дружина, якщо вони розглядають свої стосунки як контракт? Що вони робитимуть, якщо розглядають свої стосунки як завіт?

Старійшина Брюс С. Хейфен, сімдесятник, зауважив: “Коли приходять труднощі, сторони *контрактного* шлюбу шукають щастя, залишаючи одне одного. Вони одружуються, щоб отримати користь і залишаються разом лише до того часу, протягом якого вони отримують те, про що домовлялися. Але коли труднощі приходять до тих, хто вступив у *завітний* шлюб, чоловік і дружина разом долають їх... Кожний учасник *контракту* вносить 50 відсотків; кожен учасник *завіту* вносить 100 відсотків. Шлюб за своєю природою є завітом, а не приватним контрактом, дія якого може бути відмінена за бажанням однієї зі сторін” (у Conference Report, Oct. 1996, 34 або *Ensign*, Nov. 1996, 26).

Коли виникають труднощі, ми можемо реагувати на них терпінням і любов'ю, а не поганим настроєм чи гнівом

Зауважте, що хоча чоловіки й дружини не можуть уникнути певних випробувань, вони можуть вирішити, як їм реагувати на випробування. Старійшина Лінн Г. Роббінс, сімдесятник, пояснював: “Ніхто нас не робить розлюченими. Інші не роблять нас гнівними. Ми гніваємося не з примусу. Розгніватися—це свідомий вибір, це прийняте рішення; ми можемо вирішити не гніватися. *Ми вибираємо*” (*Ліягона*, липень 1998, с. 86).

Наголосіть, що Небесний Батько дав нам свободу вибору—владу вибирати й діяти самим. Ми можемо виявляти свободу вибору, вирішивши бути терплячими і люблячими, коли приходять випробування.

Попросіть слухачів по черзі прочитати вголос наступні уривки з Писань. Коли вони читатимуть, заохочуйте їх до обговорення шляхів застосування цих Писань чоловіками й дружинами для вирішення труднощів у шлюбі й повсякденному житті.

Мосія 18:21
1 Іоанна 4:18
1 Петра 4:8
Іоанн 13:34–35
Іоанн 16:33
2 Нефій 31:20

Учення і Завіти 24:8
Алма 38:12
3 Нефій 11:29–30
Кн. Якова 1:19–20
Мосія 3:19

• Коли ми відчуваємо, що нас охоплює поганий настрій чи гнів, що ми можемо зробити, щоб подолати ці почуття? (Серед відповідей можуть бути вказані нижче).

- а. Не приймати рішення, поки не заспокоїмося.
- б. Молитися про допомогу й провід.
- в. Коли є неузгодження, протягом певного часу подумати над мотивами і почуттями іншої особи.
- г. Шукати допомоги у місцевих провідників Церкви і, якщо необхідно, у професійних консультантів, погляди й практика яких не суперечать ученням Церкви.

Щоб проілюструвати те, що чоловіки й дружини можуть самі вирішити, як їм реагувати на випробування, прочитайте наступну історію. Поясніть, що це є прикладом маленьких щоденних випробувань, які трапляються в шлюбі.

“Це був один з тих днів. Як би швидко Делла не справлялася з усіма справами, вона не могла задовольнити всіх потреб своєї сім’ї. Її сусідка, у якої було навіть більше дітей, виглядала такою життєрадісною, що Делла почала сумніватися у своїх здібностях як жінки, дружини й матері.

По дорозі додому Бен відчував себе голоднішим, ніж звичайно. Йому довелося проїхати додаткових вісімдесят миль, щоб довести фермерське спорядження, й він був стомлений. Думка про повернення додому ставала для нього приємнішою і приємнішою. Спокій. Їжа. Відпочинок.

Делла почула, як під’їжджає Бенова машина і глянула на годинник. О ні! Майже сім годин вечора. Що ж тепер робити? Вона хотіла зготувати вечерю до цього часу, але...

Делла почула, як відкрилися двері й вона поспіхом поклала останнє печиво на деко.

Бен зупинився в дверях, сперся на одвірок і посміхнувся, побачивши Деллу. Вона виглядала напруженою й він помітив, що стіл не накритий. Бен трохи помовчав і глибоко зітхнув”.

Поставте слухачам наступні запитання:

- Якби Бен переймався лише собою, що могло б трапитися?
- Якби Бен переймався проблемами своєї дружини, якою б була його реакція?

Обговоривши запитання, продовжіть історію:

“Бен видихнув повітря, посміхнувся Деллі й сказав: “Здається, я приїхав як раз вчасно, щоб допомогти”. Її напруга зникла. З полегшенням вона поцілувала його й сказала: “Як добре, що ти вже дома, Бене. У тебе був довгий день і я б хотіла, щоб вечеря була вже готова!” Вона вказала на порожній стіл.

“Ми закінчимо приготування разом”,—сказав він, обіймаючи її. Потім вони почали розповідати, з якими труднощами в цей день довелося зіткнутися кожному з них. Коли Бен сів за стіл, Делла поставила печиво в духовку й розповіла, якою вона відчувається забіганою, навіть розбитою, весь день. Бен забув, яким він був голодним і почав думати, що можна зробити, щоб полегшити їй життя” (*Family Home Evening Resource Book* [1983], 241; paragraphing altered).

Завершення

Зверніться до сторінок 16–17 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення і принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю старійшини Лінна Г. Роббінса “Свобода вибору і гнів”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

Додаткові матеріали

Жорстоке поводження із супутником життя—образа для Бога

Поясніть, що коли чоловіки й дружини гніваються або впадають у поганій настрій, їхня поведінка іноді стає образливою й руйнівною. Чоловік і дружина ніколи не повинні ображати одне одного жодним чином. Жорстоке поводження порушує заповіді Бога й настійні звертання Церковних провідників. Президент Джордж Альберт Сміт, восьмий Президент Церкви, проголосив: “Якщо людина має дух Господа, вона ніколи нікого не образить. Це завжди трапляється, коли з нами якийсь інший дух” (у *Conference Report*, Oct. 1950, 8).

Коротко поділіться наступною інформацією:

Жорстоке поводження в подружжі може стосуватися трьох сфер: емоційної, фізичної або статевої.

Жорстоке поводження в сфері емоцій включає такі дії, як крик, сварка, вживання образливих слів або принизливих зауважень, диктаторська поведінка, приниження чоловіка або дружини перед дітьми або іншими, невияв підтримки або добрих почуттів на знак покарання, а також ігнорування й применшення почуттів супутника життя.

Фізичне жорстоке поводження включає штовхання, обмеження рухів, трясіння, биття, нанесення ударів, примушування й інші засоби для утримування.

Статеве жорстоке поводження може бути як емоційним, так і фізичним. Воно включає статеву агресію, спричинення болю, застосування сили або залякування та наполягання на виконанні дій під час інтимних стосунків, які є неприємними для іншого.

Поясніть, що якщо у слухачів є додаткові запитання стосовно того, що включає жорстоке поводження, вони мають порадитися зі своїм єпископом.

Поділіться наступним висловлюванням Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви. Зазначте, що хоча Президент Хінклі дав свої застереження чоловікам щодо жорстокого ставлення до дружин, це також стосується

ся й жінок. Попросіть слухачів мовчки оцінити власну поведінку, коли вони слухатимуть цю пораду:

“Деякі [чоловіки] надягають на себе маску вихованості й зберігають її перед світом протягом дня. Але коли ввечері вони повертаються додому, вони забувають про самодисципліну і з найменшого приводу вибухають гнівом.

Жоден чоловік, який вдається до такої злочестивої, неналежної поведінки, не гідний священства Бога. Жоден чоловік, який поводить таким чином, не гідний привілеїв дому Господа. Мені жаль, що є чоловіки, які не заслуговують любові своїх дружин і дітей. Є діти, які бояться своїх батьків, і дружини, які бояться своїх чоловіків. Якщо тут зараз мене слухають такі чоловіки, як слуга Бога я засуджую вас і закликаю до покаяння. Дисциплінують себе. Навчіться тримати себе в руках. Більшість того, що викликає у вас гнів, є дуже незначним. А яку величезну ціну ви платите за ваш гнів. Попросіть у Господа прощення. Попросіть пробачення у вашої дружини. Вибачтеся перед вашими дітьми” (у Conference Report, Oct. 1996, 91–92 або *Ensign*, Nov. 1996, 68).

Поясніть, що деякі люди розвивають певні аспекти жорстокого поведіння, не визнаючи цього. Інші розуміють, що їм необхідно покращити свою поведінку, але відчувають, що неспроможні змінитися без сторонньої допомоги.

Ті, хто потребують допомоги, щоб зрозуміти й змінити своє жорстоке поведіння, можуть змінитися, якщо смиренно шукатимуть Господньої допомоги й проводу. Вони можуть звернутися до єпископа, який зможе дати їм пораду.

- Яким чином жорстоке поведіння чоловіка чи дружини може вплинути на дітей цієї пари?

Крім того, що ви попросите слухачів відповісти, зазначте, що жорстоке ставлення до чоловіка чи дружини буде мати далекосяжні наслідки, якщо вони намагатимуться долати труднощі таким руйнівним способом. Ті, хто стали свідками жорстокого поведіння, а особливо діти, часто самі погано ставляться до інших і продовжують наслідувати такий тип поведінки, коли одружуються.

- Як на дітей впливає те, коли вони бачать, що батьки вирішують проблеми з доброю й терпінням?

Поясніть, що матері й батьки, які мають любов і загартовуються, постаючи перед випробуваннями, навчають своїх дітей гарних звичок, які мають вплив протягом життя. Служачи Верховним єпископом, єпископ Роберт Д. Хейлз сказав: “Дітям допомагає, коли вони бачать, що хороші батьки можуть мати різні погляди, і що над цими розбіжностями можна працювати без сутичок, крику або кидання речей. Їм необхідно бачити й відчувати спокійне спілкування з повагою до поглядів одне одного, щоб вони самі навчилися, як справлятися з розбіжностями у власному житті” (у Conference Report, Oct. 1993, 10 або *Ensign*, Nov. 1993, 9).

ЯК РЕАГУВАТИ НА ТРУДНОЦІ ДОБРОЗИЧЛИВИМ СПІЛКУВАННЯМ

Мета Навчити слухачів запобігати труднощам у шлюбі й розв'язувати їх, використовуючи спілкування, основане на любові.

Підготовка

1. Під час підготовки до уроку, подумайте, як ви будете застосовувати принципи, вказані під заголовком “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки іх–хі цього посібника).
2. Прочитайте заголовки уроку, виділені жирним шрифтом. Ці заголовки дають загальний огляд учень і принципів цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуйте над тим, як допомогти слухачам застосувати ці вчення й принципи. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.

Запропонований хід уроку

Кожна подружня пара матиме окремі розбіжності в думках

Попросіть слухачів прочитати наступне висловлювання старійшини Джо Дж. Крістенсена, сімдесятника (сторінка 20 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Часом ми можемо почути таке: “Ви знаєте, ми одружені вже п’ятдесят років і наші думки завжди співпадали”. Якщо це дійсно так, то один з партнерів повністю домінує над іншим, або, як хтось сказав, “далекий від істини”. Будь-яка мудра подружня пара матиме розбіжності в думках. Наше випробування—бути впевненими, що ми знаємо, як їх подолати. Це і є процесом перетворення хорошого шлюбу на кращий” (у Conference Report, Apr. 1995, 86 або *Ensign*, May 1995, 65).

Поясніть, що на цьому уроці обговорюватимуться принципи, які можуть допомогти чоловікові й дружині запобігати труднощам та вирішувати складні ситуації в їхніх стосунках.

Чоловіки й дружини повинні шукати достоїнства одне в одного

Зазначте, що коли чоловіки й дружини шукають одне в одному достоїнства, їм легше запобігати труднощам. Вони також можуть разом докладати зусиль для вирішення тих проблем, які постають перед ними. Розкажіть наступну історію:

Одна жінка кілька разів приходила до єпископа, щоб поскаржитися на чоловіка. Зрештою, єпископ запитав її: “Чому ви одружилися з цим чоловіком, якого ви вважаєте таким нечуйним і нестерпним?” Жінка подумала хвилинку й сказала: “Мабуть, у нього є хороші якості, але я не можу згадати жодної. Напевно, він змінився”. Єпископ попросив її йти додому й помолитися, щоб її серце пом’якшилося й вона змогла пригадати ті якості свого чоловіка, якими вона колись захоплювалася. З часом жінка відчула, що здатна побачити

прекрасні риси свого чоловіка й зосередитися на них. Раніше вона настільки була поглинута тим, щоб помічати його недоліки, що перестала бачити його хороші риси.

- У чому, як ви побачили, полягає цінність пошуку хорошого в інших людях? Як пошук хороших рис одне в одному може допомогти чоловіку й дружині зміцнити їхній шлюб?

Нагадайте слухачам, що хоча кожна людина є унікальною, усі ми діти Бога. Запропонуйте слухачам прочитати наступний уривок зі звернення “Сім’я: проголошення світові” (сторінка viii цього посібника та сторінка iv у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Усі люди—чоловіки й жінки—створені на образ Божий. Кожна людина—це улюблений духовний син чи дочка небесних батьків і, як така, має божественні сутність і долю”.

- Як, пам’ятаючи про ці істини, чоловіки й дружини зможуть краще розуміти одне одного?

Поясніть, що якщо чоловіки й дружини прагнуть знайти одне в одному все те, що є прекрасним і божественним, то знайдуть більше радості в товаристві одне одного й краще зможуть допомагати одне одному в здійсненні свого божественного потенціалу.

Служачи в Кворумі Дванадцятьох Апостолів, старійшина Гордон Б. Хінклі говорив про “вид поваги, з якою можна ставитися до супутника життя, як до найдорожчого друга на землі”. Він сказав: “Товаришування в шлюбі згодом стає чимось звичайним і навіть нудним. Я не знаю більш надійного засобу для чоловіка, щоб утриматися на високому й надихаючому рівні, як час від часу розмірковувати над тим фактом, що подруга, яка знаходиться поруч, є дочкою Бога, яку [Бог] залучив до великого творчого процесу здійснення Його вічних цілей. Я не знаю більш ефективного способу, щоб жінка могла назавжди зберегти нев’янучу любов до свого чоловіка, як шукати й завжди наголошувати на божественних якостях, які є частиною кожного сина нашого Батька і які можна побачити при виявленні поваги, захоплення й підбадьорення. Сам процес цих дій розвиватиме вдячність одне до одного, яка завжди матиме винагороду” (у *Conference Report*, Apr. 1971, 81–82 або *Ensign*, June 1971, 71–72).

Доброзичливе спілкування допомагає запобігати труднощам і долати їх

Поясніть, що крім визнання достоїнств одне одного, чоловіки й дружини повинні намагатися добре спілкуватися. Спілкування є важливим для розбудови любові та єдності й подолання труднощів, які можуть виникнути.

Напишіть на дошці наступні принципи:

Слухати одне одного.
Обговорювати труднощі відкрито й спокійно.
Спілкуватися з любов'ю, по-доброму.

Поясніть, що ці принципи можуть допомогти одруженим парам покращити їхнє спілкування. Скористайтеся наступними матеріалами, щоб обговорити кожен з принципів.

Слухати одне одного

Поділіться такою порадою, даною старійшиною Расселом М. Нельсоном з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Чоловіки й дружини, вчіться слухати, а прислухаючись, вчіться одне від одного... Присвятить час розмові, й це допоможе налагодженню спілкування між вами. Якщо шлюб посідає головне місце у вашому житті, розмова заслуговує найвищого пріоритету! І все ж менш важливим зустрічам часто віддається перевага, а для того, щоб вислухати дорогого супутника життя, залишаються лише моменти” (у Conference Report, Apr. 1991, 28 або *Ensign*, May 1991, 23).

- Які переваги матимуть чоловік і дружина, коли вони з любов'ю й увагою дослухаються одне до одного? (Серед відповідей можуть бути вказані нижче).
 - а. Вони більше дізнаються про справжні почуття й причину дій кожного з них.
 - б. Вони матимуть бажання зрозуміти, перш ніж судити чи давати пораду.
 - в. Кожна людина буде більше відчувати, що її цінують і люблять.
 - г. Кожна людина буде менше відчувати, що їй треба захищатися, і буде готова говорити відкрито.
- Що заважає подружнім парам дослухатися одне до одного? (Серед відповідей можуть бути такі: напружений графік роботи, відсутність часу, щоб вислухати й недостатня зацікавленість обов'язками кожного).
- Що можуть робити подружні партнери, щоб стати кращими слухачами? (Крім того, що ви попросите слухачів висловити свої думки, ви можете поділитися тими, що подані нижче).
 - а. Присвятити час спільній розмові. Звільнитися від суперечок і віддавати всю увагу одне одному.
 - б. Слухати, щоб зрозуміти. Не перебивайте особу, яка говорить. Якщо необхідно, ставте запитання, як наприклад: “Ти можеш мені розповісти про це більше?” або “Що ти відчував, коли це трапилося?”, або “Я не впевнений, що зрозумів. Ти сказала, що...?”

в. Намагайтеся не гніватися й не ображатися. Пам'ятайте, що в багатьох випадках може бути правильною більше, ніж одна думка.

Обговорювати труднощі відкрито й спокійно

- Чому важливо, щоб чоловік та дружина відкрито розмовляли одне з одним про ті труднощі, перед якими вони постають у шлюбі?

Ззначте, що обговорення труднощів має проводитися з повагою, без гучних аргументів або суперечок. Служачи в Кворумі Дванадцятьох Апостолів, старійшина Гордон Б. Хінклі навчав:

“Ми рідко матимемо ускладнення, якщо розмовляємо спокійно. Лише коли підвищуємо голоси, починають літати іскри й невеличкі пагорби суперечок стають величезними горами сперечань... Голос з неба тихий і спокійний; так само і голос спокою в домі є тихим голосом” (у Conference Report, Apr. 1971, 82 або *Ensign*, June 1971, 72).

Девід О. Маккей сказав: “Нехай чоловік і дружина ніколи не говорять дуже голосно один до одного, “хіба що коли в їхньому домі пожежа” (*Stepping Stones to an Abundant Life*, укладено Llewelyn R. McKay [1971], 294).

Спілкуватися з любов'ю, по-доброму...

- Яким чином слова вдячності, підтримки й прихильності впливають на подружжя? Як неприємне спілкування, таке як критицизм, бурчання й пошуки помилок, впливає на шлюб?

Нехай слухачі прочитають наступну пораду старійшини Джо Дж. Крістенсена (сторінка 19 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Уникайте нескінчених дошкулянь. Не будьте надто критичними до помилок одне одного. Погодьтеся: серед нас немає досконалих. Нам усім треба пройти довгий шлях, щоб стати, як закликають наші провідники, такими, як Христос.

“Нескінченні дошкуляння”, як Президент Спенсер В. Кімбол назвав їх, можуть знищити будь-який шлюб (“Marriage and Divorce,” *1976 Devotional Speeches of the Year* [1977], 148). Загалом, кожен до болю знає свої слабкості, й нам не треба часто про них нагадувати. Небагато людей змінилися на краще в результаті постійної критики чи бурчання. Через нашу необачність, дещо з того, що ми вважаємо *конструктивною* критикою, насправді може виявитися *руйнівним*” (див. Conference Report, Apr. 1995, 85 або *Ensign*, May 1995, 64–65; див. також Spencer W. Kimball, “Marriage and Divorce,” *1976 Devotional Speeches of the Year* [1977], 148).

- До чого можуть призвести постійні скарги й критика?
- Однією з форм критики є порівняння слабкостей людини з сильними сторонами інших. Як така практика може вплинути на шлюб?
- Які ви знаєте випадки, що показують цінність похвали й заохочення людей, а не постійної їх критики? Яким чином добрі слова можуть зміцнити шлюб?

Одна жінка пояснила, що її чоловік часто хвалить її таланти як дружини і домогосподині, не лише коли вони вдома, але й у колі друзів. Він ніколи не говорить про її недоліки. Навпаки, він вирішує зосередитись на її достоїнствах. Вона розповідає, що його зауваження дають їй надію й служать мотивом для того, щоб стати кращою.

Завершення

Поділіться наступною порадою старійшини Марвіна Дж. Ештона з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Під час сімейних обговорень не треба уникати розбіжностей, але їх слід обмірковувати й спокійно оцінювати. Як правило, чийсь погляд на речі або думка не є такими ж важливими, як здорові, неперервні стосунки. Ввічливість і повага під час слухання й відповіді протягом обговорення є основними для ведення діалогу належним чином... Наскільки важливо знати, як не погодитися з чиеюсь точкою зору і в той же час не внести незручності” (у Conference Report, Apr. 1976, 79 або *Ensign*, May 1976, 52).

Коротко прогляньте принципи, які ви обговорювали. Заохочуйте слухачів застосовувати ці принципи у своєму житті. Свідчіть, якщо підказує Дух.

Зверніться до сторінок 18–20 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохочуйте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” й (2) прочитавши статтю старійшини Джо Дж. Крістенсена “Шлюб і великий план щастя”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

ЯК ЗМІЦНЮВАТИ ШЛЮБ ЗА ДОПОМОГОЮ ВІРИ Й МОЛИТВИ

УРОК
6

Мета Допомогти слухачам отримати розуміння й працювати над тим, щоб отримати благословення, які приходять до одружених пар, коли вони виявляють віру в Ісуса Христа й разом моляться.

Підготовка

1. Прогляньте принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника). Подумайте, як ви будете застосовувати ці принципи під час підготовки до навчання.
2. Прочитайте заголовки, виділені жирним шрифтом, які вказують на вчення і принципи цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуйте над цими вченнями й принципами протягом усього тижня, шукаючи проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.

Запропонований хід уроку

Чоловіки й дружини повинні робити спільні зусилля, щоб збільшити свою віру в Ісуса Христа

Поділіться наступною історією, переказаною Президентом Джеймсом Е. Фаустом з Першого Президентства:

“Старійшина Орін Вурхейс... є гарним, вражаючим юнаком, який служив у Південній місії в Аргентині в Буенос-Айресі. Одного вечора, десь на одинадцятий місяць його служіння, кілька озброєних грабіжників зупинили на вулиці старійшину Вурхейса і його напарника. Під час цього безглузкого нападу один з грабіжників вистрілив старійшині Вурхейсу в голову...

Зараз старійшина Вурхейс майже повністю паралізований і не може розмовляти, але у нього чудовий дух і він може відповідати на запитання жестами руки. Він і досі носить свою місіонерську табличку. Його батьки не запитують: “Чому це трапилось з нашим достойним сином, який служив за покликанням Учителя?” Ніхто не дасть їм певної відповіді за виключенням, можливо, тієї, що тут задіяні вищі сили. Ми повинні ходити з вірою” (у Conference Report, Oct. 1999, 73 або *Ensign*, Nov. 1999, 59–60).

Прочитайте разом зі слухачами Євреям 11:1 і Алма 32:21. Зазначте, що в перекладі Євреям 11:1, зробленому Джозефом Смітом сказано, що віра—це *впевненість* у сподіваному.

- Згідно з цими віршами, що є визначенням віри?
- Які ситуації вимагають, щоб подружні пари “ходи[ли] вірою”, як сказав Президент Фауст?

Ви можете попросити слухачів поділитися випадками з власного життя. Серед відповідей можуть бути погане здоров'я, бездітність, старіння, діти-інваліди, смерть рідних і близьких, фінансові проблеми, неслухняні ді-

ти й природні катаклізми. Зауважте, що випробування приходять у наше життя навіть тоді, коли ми намагаємося жити праведно.

Прочитайте разом зі слухачами Мороній 7:32–33. Наголосіть, що наша віра має бути зосередженою на Христі. Старійшина Річард Г. Скотт з Кворуму Дванадцятьох Апостолів пояснював, що коли ми виявляємо віру в Ісуса Христа, нас буде зміцнено перед лицем випробувань:

“Господь надасть допомогу божественною силою, коли ви проситимете звільнення зі смиренням і вірою в Ісуса Христа... Ніхто не зможе допомогти вам, якщо у вас не буде віри й ви не докладатимете зусиль. Цього потребує ваш особистий розвиток. І не мрійте про життя, позбавлене неприємностей, болю, тиску, випробувань або скорботи. Саме це і є тими знаряддями, які використовує Небесний Батько, щоб спонукати наше особисте зростання й розуміння. Як неодноразово стверджувалося в Писаннях, ви отримаєте допомогу, якщо виявлятимете віру в Ісуса Христа. Ця віра виявляється в бажанні довіряти Його обіцянням, даним через пророків і Писання” (у Conference Report, Apr. 1994, 8 або *Ensign*, May 1994, 8).

Наголосіть, що чоловіки й дружини повинні докладати спільних зусиль, щоб зосередити своє життя на Спасителі. Старійшина Джеффері Р. Холланд з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Ви хочете бути здібними, мати захист і безпеку... в шлюбному житті й вічності? Будьте істинними учнями Ісуса. Будьте щирими, відданими, словом і ділом доводьте, що ви святі останніх днів. Вірте, що ваша віра в *усьому* узгоджується з вашою любов'ю одне до одного, бо так і повинно бути... Ісус Христос, Світло для світу, є єдиним ліхтарем, з яким ви можете успішно розгледіти дорогу любові й щастя для себе й також для милого супутника життя” (“*How Do I Love Thee?*” [Brigham Young University devotional address, 15 Feb. 2000], 6).

- Як зміцнена віра в Спасителя може допомогти одруженим парам зміцнити їхні стосунки? (Серед відповідей можуть бути вказані нижче).
 - а. Вони стають більше схожими на Христа в ставленні одне до одного. Вони більше люблять одне одного, допомагають одне одному, більш ніжні, терплячі й мають бажання прислухатися одне до одного.
 - б. Вони стають більш смиренними, мають бажання каятися й наслідувати вчення Спасителя. Чим більше бажання покаятися і стати таким, як Спаситель, має кожен у подружжі, тим гармонійнішим буде шлюб.
- Яким чином одружені пари можуть працювати разом над збільшенням своєї віри в Спасителя? (Запропонуйте слухачам розповісти про досвід, який зміцнив їхню віру в Спасителя. Крім того, що ви попросите слухачів дати відповіді, ви можете поділитися принципами, вказаними нижче).
 - а. Дотримуватися законів та обрядів евангелії. (Прочитайте наступний вислів єпископа Роберта Д. Хейлза, коли він служив Верховним єпископом: “Послух законам і обрядам евангелії є важливим для здобуття віри в Господа Ісуса Христа” [у Conference Report, Apr. 1990, 52 або *Ensign*, May 1990, 39]).
 - б. Вивчати разом Писання. (Прочитайте зі слухачами Геламан 15:7–8).
 - в. Покладатися на Господа. (Прочитайте зі слухачами Приповіді 3:5–6. Значте, що коли подружжя постають перед випробуваннями, вони мо-

жуть докладати зусиль, щоб шукати Господньої допомоги зі ще більшою наполегливістю, що зробить віру невід'ємною частиною їхнього повсякденного життя).

Чоловіки й дружини мають благословення, коли моляться разом

- Які благословення отримують чоловік і дружина, коли вони регулярно стають на коліна, щоб разом помолитися? (Заохочуйте слухачів поділитися випадками, які стосуються цього питання. Крім того, прочитайте наступну цитату й один або обидва наведені приклади).

Коли старійшина Гордон Б. Хінклі служив у Кворумі Дванадцятьох Апостолів, він радив:

“Я не знаю нічого іншого, що мало б більший позитивний вплив на ваше життя, як звичка ставати разом на коліна на початку і в кінці кожного дня. Якимось чином невеличкі неприємності, які засмучують кожен шлюб, зникають, коли, ставши на коліна перед Господом, ви дякуєте Йому за кожного з вас у присутності одне одного, а потім просите Його благословити ваше життя, ваш дім, тих, кого ви любите, й ваші мрії.

У такому разі Господь буде вашим помічником, а ваші щоденні розмови з Ним принесуть мир у серця й радість у життя, які не можуть прийти з жодного іншого джерела. Ваш супутник життя з роками ставатиме все милішим; ваша любов зміцниться. Ваше взаєморозуміння зросте” (у Conference Report, Apr. 1971, 83 або *Ensign*, June 1971, 72).

Один чоловік сказав, що молитви його дружини допомагають йому отримати натхнення, щоб бути кращим чоловіком і батьком. Коли він стає разом з дружиною на коліна, тримаючи її за руку, він слухає її благання, звернені до Небесного Батька стосовно того, що непокоїть її серце. Його любов до неї зростає, тому що він знає, що її серце чисте, а її мотиви щирі. Він знає, що коли вона промовляє до Небесного Батька, вона дійсно не хоче нічого більшого, ніж служити Йому в праведності.

В іншій сім'ї чоловік страждав від затьяжної фізичної недуги. Кожного вечора перед сном він і його дружина дякували Небесному Батькові за свої благословення і просили Його допомогти їм зростити чотирьох дітей на свої скромні доходи. Через кілька років, коли чоловік зміг повернутися до роботи, їх запитали, як вони змогли протриматися в такі важкі часи. Вони свідчили, що велике значення мали спільна робота й молитва. У відповідь на свої молитви вони отримали багато благословень, у тому числі надію, яку було дано через втішаючий вплив Духа.

- Як спільна молитва допомагає чоловікам і дружинам долати труднощі в їхніх стосунках? (Коли слухачі обговорюватимуть це питання, зазначте, що коли між чоловіками й дружинами виникають суперечки, іноді вони перестають молитися разом. Однак спільна молитва для них є потужним засобом допомоги у подоланні таких труднощів).

Президент Томас С. Монсон з Першого Президентства розповідав про той день, коли він і його дружина Франсез були запечатані в Солт-Лейкському храмі. Бенджамін Боурінг, той чоловік, який виконував обряд, дав їм наступну пораду: “Дозвольте мені, молодята, дати вам формулу, за допомогою якої будь-яке непорозуміння, що виникне між вами, триватиме не

довше одного дня. Кожного вечора ставайте на коліна біля ліжка. Один вечір ви, брате Монсон, молитесь вголос на колінах. Наступного вечора ви, сестро Монсон, молитесь вголос, ставши на коліна. І я можу запевнити, що будь-яке непорозуміння, що виникне між вами протягом дня, зникне, поки ви молитиметесь. Просто неможливо, щоб молячись разом, ви могли виявляти якісь інші, крім найкращих почуттів одне до одного” (у Conference Report, Oct. 1988, 81 або *Ensign*, Nov. 1988, 70).

Старійшина Девід Б. Хейт, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав: “Якщо, як чоловік і дружина, ви маєте серйозні непорозуміння або відчуваєте натягнутість чи напруженість у розбудові вашого шлюбу, вам слід разом смиренно стати на коліна й просити Бога, нашого Батька, зі щирим серцем і справжнім бажанням, розвіяти темряву над вашими стосунками, щоб ви могли отримати необхідне вам світло, побачити помилки, покаятися у недобрих вчинках, вибачити одне одного й розуміти одне одного, як ви це робили спочатку. Я урочисто запевняю вас, що Бог живий і Він відповість на ваші смиренні прохання” (у Conference Report, Apr. 1984, 17 або *Ensign*, May 1984, 14).

Попросіть одружених слухачів мовчки оцінити свої зусилля в спільній молитві зі своїм супутником. Наголосіть, що в тих домівках, де є лише один з батьків, гаряча особиста молитва принесе в дім Божі благословення.

Завершення

Зверніть увагу, що коли чоловіки й дружини разом докладають зусиль, виявляючи віру в Ісуса Христа й молячись, вони матимуть більше щастя, міцнішу єдність та здатність протистояти випробуванням.

Якщо підказує Дух, свідчіть про істини, які обговорювалися протягом уроку.

Зверніться до сторінок 21–24 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” й (2) прочитавши статтю старійшини Річарда Г. Скотта “Знайти радість у житті”. Зазначте, що подружні пари зможуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

Нагадайте слухачам принести свої путівники на наступний урок.

ЗЦІЛЮЮЧА СИЛА ПРОЩЕННЯ

УРОК
7

Мета Допомогти слухачам відчутти спокій, який приходить до тих, хто пробачає одне одного, та заохочувати слухачів плекати дух прощення у своїх домівках.

Підготовка

1. Прогляньте принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника). Подумайте, як ви будете застосовувати ці принципи під час підготовки до навчання.
2. Прочитайте заголовки, виділені жирним шрифтом, які вказують на вчення й принципи цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковують над цими вченнями й принципами протягом усього тижня, шукаючи проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Нагадуйте слухачам приносити на урок свої примірники книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Вони отримають користь, звертаючись до них під час уроку.

Зауваження: Викладаючи цей урок, будьте особливо чуйними до потреб окремих слухачів. Якщо слухачі запитуватимуть про те, як зуміти й зможти вибачити в серйозних сімейних ситуаціях такі речі, як жорстоке поводження або невірність, тактовно запропонуйте їм поговорити про це наодинці з єпископом.

Запропонований хід уроку

Дух прощення між чоловіком і дружиною допомагає принести мир та почуття довіри й безпеки.

Прочитайте наступну історію, переказану старійшиною Х'ю У. Пінноком, сімдесятником:

“Двоє людей... одружилися в зрілому віці; дружина раніше була в шлюбі, але для чоловіка то був перший шлюб. Після кількох місяців сімейного щастя виникло серйозне непорозуміння, яке настільки сильно вразило почуття чоловіка, що він не міг справлятися як слід зі своїми повсякденними обов'язками.

Все ще перебуваючи під впливом цієї сутички, він перестав розмірковувати над проблемою й вирішив, що, принаймні частково, вина лежить і на ньому. Він підійшов до своєї дружини й, запинаючись, проказав кілька разів: “Вибач мені, люба”. Дружина розплакалася, визнаючи, що більшість провини лежить на ній і попросила пробачення. Поки вони так стояли, вона зізналася, що в її житті досі не звучали слова вибачення, й тепер вона знала, що будь-які з майбутніх проблем вони зможуть подолати. Вона відчувала впевненість, бо знала, що обоє вони можуть сказати: “Я винний”, “Я пробачаю” (“Making a Marriage Work,” *Ensign*, Sept. 1981, 36–37).

Порівняйте цю історію з розповіддю Президента Гордона Б. Хінклі про співбесіду, яку він мав з чоловіком і дружиною, які переживали труднощі в своєму шлюбі (сторінка 26 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Я пам’ятаю, як уважно вислуховував подружню пару, яка сиділа навпроти мене. Між ними були грікі почуття. Я знаю, що колись їх кохання було глибоким і справжнім. Але кожен виробив звичку казати про недоліки іншого. Не бажаючи вибачати помилки, яких усі ми припускаємося, не бажаючи забути про них та, сповнюючись терпінням, жити вище них, вони присікувалися одне до одного, аж доки любов, яка колись була між ними, задихнулася. Рішенням суду про так зване розлучення, в якому ніхто не винний, ця любов перетворилася на попіл. Зараз там лише самотність та взаємні звинувачення. Я впевнений, якби там була хоч маленька частка покаяння та прощення, вони все ще були б разом, насолоджуючись товариством одне одного, яким так щедро були благословлені у свої перші роки” (“Of You It Is Required to Forgive,” *Ensign*, June 1991, 4).

- Чого ми можемо навчитися з цих двох прикладів?

Поясніть, що цей урок присвячено тому, чому необхідно прагнути вибачення й важливо пробачати одне одного. Наголосіть, що одружена пара може подолати багато труднощів у свої стосунках, якщо буде намагатися мати дух прощення у шлюбі. Роблячи так, вони навчаться істинності обіцяння, даного Президентом Гордоном Б. Хінклі тим, хто вибачає одне одному: “У ваше серце прийде мир, якого не досягти ніяким іншим чином” (*Ensign*, June 1991, 5).

Чоловіки й дружини мають прагнути отримати пробачення одне у одного за свої недоліки та щиро намагатися виправитися

- Чому так важливо для чоловіків і дружин казати: “Вибач мені” й просити пробачення за свої недоліки?
- Чому іноді важко попросити пробачення? (Відповіді можуть включати те, що цьому заважають егоїзм і гордовитість або те, що іноді ми звинувачуємо інших у наших проблемах).
- Як ми можемо знайти силу, щоб просити інших пробачити нам?

Наголосіть, що коли ми шукаємо прощення, важливо робити щирі зусилля, щоб змінитися і, при необхідності, покаятися у своїх гріхах. Недостатньо просто вибачитися за свої вчинки; нам потрібно працювати, щоб бути гідними прощення інших людей, а також Господа.

- У чому полягає небезпека, якщо ми прагнемо прощення, але не докладаємо зусиль, щоб стати кращими?

Закінчуючи цю частину уроку, можете поділитися однією або обома запропонованими історіями:

Провівши вечір з дружиною і кількома друзями, чоловік помітив, що його дружина як ніколи мовчазна. Він запитав у неї, чи все гаразд, і вона пояснила, що почуває себе збентеженою і протягом вечора їй кілька разів було не по собі, тому що чоловік розповідав історії, в яких вона згадувалася не найкращим чином. Він захищався, говорячи, що то був лише жарт, йому хотілося, щоб усім було весело й вона надто серйозно це сприймає. Однак протя-

гом розмови він зрозумів, що дійсно поранив її почуття. Він відчув себе винним, усвідомивши, що його легковажне ставлення багато разів спричинило біль дружині. Він вибачився й пообіцяв не завдавати їй більше болю. Чоловік дотримався своєї обіцянки. З того часу він знаходив способи щиро хвалити дружину в присутності інших.

Чоловік і батько, який захопився порнографією в підлітковому віці, не залишив свого захоплення. Він почувався пригніченим, тому що не знав, як змінитися. Нарешті, він почав старанно молитися, щоб отримати допомогу, прийшов до смирення й почав вивчати життя і вчення Спасителя. Коли він досяг більшого розуміння благословень, запропонованих Спокутою Спасителя, то усвідомив, що може змінити свою поведінку. Він побачив, що шкідлива звичка руйнує його самого, його шлюб і сім'ю. Нове розуміння місії Ісуса Христа дало йому можливість зробити необхідні зміни і врятувати шлюб.

Поділіться наступним висловлюванням старійшини Спенсера В. Кімбола, коли він служив у Кворумі Дванадцятьох Апостолів:

“Існує умова, за якої кожного разу можна отримати прощення. Пластир має бути такої ж ширини, як і рана. Піст, молитви, смирення повинні бути рівноцінними або навіть більшими за гріх. Мають бути розбите серце й упокорений дух. Мають бути “волосяниця й попіл”. Мають бути сльози й справжня зміна в серці. Мають бути переконаність щодо гріха, облищення зла, визнання помилки перед належним чином призначеними керівниками Церкви. Мають бути відшкодування й підтверджена непохитна зміна поступу, напрямку й місця призначення. Умови мають контролюватися, коло друзів має зазнати змін або повністю змінитися. Одяг має бути вибіленим, а посвячення й відданість тому, щоб жити за всіма законами Бога повинні бути оновлені. Можна сказати, що потрібно подолати себе, гріх і світ” (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 353).

Чоловіки й дружини мають прагнути пробачати одне одному

Зазначте, що крім того, щоб прагнути прощення своїх гріхів і помилок, яких ми припустилися, ми самі повинні бути вибачливими. Іноді нас можуть ображати незначні вчинки людей, але Господь заповів пробачати одне одному. Прочитайте Учення і Завіти 64:8–10 та Матвій 6:14–15 разом зі слухачами.

- Яким чином шлюби зміцнюються, коли чоловіки й дружини охоче пробачають одне одному?

“Якщо є людина, яка плекає у своєму серці почуття ворожості до іншого, я благаю вас просити у Господа сили для прощення. Виявлення цього бажання буде самою суттю вашого покаяння. Це може бути нелегко, і прийде не відразу. Але якщо цього щиро прагнути й сприяти цьому, ви його обов'язково отримаєте... У ваше серце прийде мир, якого не досягнути іншим чином” (*Ensign*, June 1991, 5; див. також с. 26 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*).

- Чому іноді важко вибачити? (Серед відповідей можуть бути такі: люди хочуть захистити себе від болю в майбутньому; вони вважають прощення рівноцінним потуранню вчинкам, які завдадуть болю; їм важко пробачити особу, яка чекає на прощення, не докладаючи зусиль, щоб подолати образливий поведінку).

- У чому полягає небезпека, якщо чоловіки та дружини відмовляються пробачати?
- Яким чином прощення благословляє тих, кому пробачають? Як, пробачаючи іншим, людина може змінити небажану поведінку?
- Яким чином дух прощення може благословити того, хто вміє пробачати?

Запропонуйте, що коли нас образять інші люди, нам слід запитати себе, як би Спаситель хотів, щоб ми відреагували. Як радив Говард В. Хантер, 14-й Президент Церкви: “Нам слід думати більше про святі речі, а у вчинках бути такими, якими мають бути учні Спасителя. Кожного разу нам слід запитувати себе: “А що зробив би Ісус?”, а потім сміливо діяти згідно з відповіддю” (у Conference Report, Oct. 1994, 118 або *Ensign*, Nov. 1994, 87).

Прочитайте наступну пораду Президента Джозефа Ф. Сміта, шостого Президента Церкви:

“У кожного з нас свої слабкості; ми всі робимо помилки. Інколи чоловік бачить, що його дружина в чомусь помиляється і докоряє їй за це, а інколи дружина відчуває, що її чоловік вчинив щось неправильно, і тепер докоряє вона. Хіба це добре? Хіба не краще вибачити? Хіба милосердя не краще? Хіба любов не краще? Хіба не краще не торкатися помилок, щоб не погіршувати стосунків, згадуючи слабкості знову і знову? Хіба це не краще? І хіба ваш союз, зцементований народженням дітей та узами нового й вічного завіту, не буде в більшій безпеці, коли ви не будете згадувати слабкості й недоліки одне одного? Хіба не краще викреслити їх і ніколи не згадувати—поховати їх і говорити лише про все те добре, що ви пізнали і відчуваєте одне до одного, щоб у такий спосіб позбавитися своїх недоліків і не згадувати їх. Хіба це не краще?” (“Sermon on Home Government,” *Millennial Star*, 25 Jan. 1912, 49–50).

Завершення

Поділіться наступним висловлюванням старійшини Спенсера В. Кімбола:

“Яке полегшення! Яка втіха! Яка радість! Ті, хто пригнічені провинями, смутком і гріхом можуть бути прощені, очищені й вибілені, якщо повернуться до свого Господа, пізнають Його і дотримуватимуться Його заповідей. І всі ми, потребуючи покаяння у щоденних непродуманих вчинках і слабкостях, таким самим чином можемо бути причетними до цього дива” (*The Miracle of Forgiveness*, 368).

Якщо підказує Дух, свідчить, що коли одружені пари пробачають недоліки одне одному, вони матимуть мир. Єдність між ними зміцниться, й вони зможуть краще долати випробування як шлюбні партнери і як батьки. Запрошуйте слухачів плекати дух прощення в їхніх домівках.

Зверніться до сторінок 25–27 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю Президента Гордона Б. Хінклі “Від вас вимагається пробачати всім людям”. Зазначте, що подружні пари зможуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

Нагадайте слухачам принести свої путівники на наступний урок.

Мета Допомогти слухачам застосовувати надійні принципи управління сімейними коштами у своїх сім'ях.

Підготовка

1. Подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Прочитайте заголовки уроку, виділені жирним шрифтом. Ці заголовки дають загальний огляд учень і принципів цього уроку. Крім того, детально вивчіть статтю Президента Елдона Таннера “Стійкість серед змін” на сторінках 28–31 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Принципи, викладені в цій статті, є головними для обговорення на уроці. Готуючись до уроку, розмірковуюйте над тим, як допомогти слухачам застосувати ці вчення й принципи. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Нагадайте слухачам, щоб вони принесли на урок свої примірники книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Їм необхідно буде звертатися до статті Президента Таннера протягом уроку.
4. Якщо ви використовуєте додаткові матеріали на сторінках 39–40, принесіть на урок аркуш паперу й ручку або олівець для кожного слухача.

Запропонований хід уроку

Належне управління коштами є важливим для щасливого шлюбу

Запропонуйте одруженій парі стати перед слухачами (будьте чуйними щодо того, кого запросити). Поясніть, що ви хочете показати невеличку річ, яка або зміцнить шлюб, або завдасть серйозних проблем у шлюбі. Потім покажіть гроші.

Дайте гроші одному з тих, хто вийшов на середину класу.

- Як на шлюбні стосунки впливає те, коли лише один чоловік або дружина управляють фінансами?

Після того, як слухачі обговорять це питання, заберіть гроші.

- Як на шлюбні стосунки впливає те, коли ніхто не управляє сімейними фінансами або коли їх контролюють відсотки боргу?

Обговоривши це питання, поверніть гроші. Попросіть чоловіка тримати їх у руці й попросіть його дружину покласти свою руку на його руку. Поясніть, що вміння правильно витратити гроші не є найважливішим ключем до шлюбних стосунків, де панує любов. Однак, коли чоловік і дружина співпрацюють у тому, щоб правильно витратити свої фінанси, вони об'єднуються у важливих зусиллях, спрямованих на приведення свого дому в порядок. Вони також запобігають важким випробуванням. Деякі з найсерйозні-

ших проблем виникають тоді, коли фінансовими ресурсами не керують належним чином, згідно найкращих інтересів сім'ї.

- Яким чином шлюб зміцнюється, коли чоловік і дружина разом керують своїми фінансами?

Чоловіки й дружини повинні докладати спільних зусиль, щоб слідувати основним принципам управління коштами.

Попросіть слухачів звернутися до сторінок 28–31 у книгах *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Нехай вони проглянуть статтю під заголовком “Постійність серед змін” і знайдуть “п’ять принципів економічної стабільності”, запропонованих Президентом Елдоном Таннером. Коли слухачі знайдуть ці принципи, напишіть їх на дошці:

Платіть чесну десятину.
Витрачайте менше, ніж ви заробляєте.
Навчіться розрізняти потреби й бажання.
Складайте бюджет та живіть згідно з ним.
Будьте чесними в усіх ваших фінансових справах.

Коли ви перерахуєте всі п’ять принципів на дошці, скористайтеся наступним матеріалом, щоб обговорити їх:

Платіть чесну десятину

Запропонуйте слухачам прочитати наступний вислів Президента Таннера (сторінка 29 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Сплата десятини є заповіддю, заповіддю, яка має обіцяння. Якщо ми виконуємо цю заповідь, нам обіцяно, що ми “будемо процвітати на землі”. Це процвітання складається не лише з матеріальних речей— воно може включати насолодження міцним здоров’ям та сильним розумом. Воно включає єдність сім’ї та духовний ріст. Я сподіваюся, що ті з вас, хто зараз не сплачує повну десятину, шукатимуть віри й сил робити це. Коли ви виконаєте це зобов’язання перед вашим Творцем, ви знайдете найбільше щастя, яке відоме лише тим, хто вірний цій заповіді” (у Conference Report, Oct. 1979, 119 або *Ensign*, Nov. 1979, 81).

- Як сплата десятини благословила вашу сім’ю чи інших людей, яких ви знаєте?

Витрачайте менше, ніж ви заробляєте

Попросіть одного зі слухачів прочитати наступне вилучення Президента Таннера (сторінка 29 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Я зрозумів, що неможливо заробити *більше*, ніж ви можете витратити. Я переконаний, що спокій розуму приносить не стільки кількість грошей, яку хтось заробляє, а здатність *контролювати* ці гроші. Гроші можуть бути пошлушним слугою й одночасно суворим наглядачем. Тих, хто планують свій прожиток, відкладаючи невелику суму, можна назвати господарями життя. Ті, хто витрачають трохи більше, ніж заробили, потрапляють у залежність від обставин. Вони в полоні. Якось Президент Гебер Дж. Грант сказав: “Якщо є щось, що може принести спокій і задоволення в людське серце, у сім'ю, так це життя за своїм достатком. І якщо є щось нестерпне, бентежне і гнітюче, так це борги і зобов'язання, які неможливо задовольнити” (*Gospel Standards*, вибрано G. Homer Durham [1941], 111).

Ключ до того, щоб витрачати менше, ніж ми отримуємо, простий—назва йому “дисципліна”. Не має значення раніше чи пізніше у житті, але ми всі повинні врешті–решт навчитися дисциплінувати себе, свої бажання та грошові витрати. Яке благословення має той, хто навчився витрачати менше, ніж заробляє і відкладає трохи на чорний день (див. *Conference Report*, Oct. 1979, 119 або *Ensign*, Nov. 1979, 81).

Ви можете поділитися наступним висловлюванням Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви:

“Настав той час, коли необхідно привести до ладу свій дім.

Так багато наших людей живе ледь зводячи кінці з кінцями. Дійсно, дехто живе, беручи в борг...

Я стурбований страшенною сумою заборгованості по споживчому кредиту, яка висить над нацією, у тому числі й над нашими людьми.

Я наполягаю на тому, щоб ви переглянули свій фінансовий стан. Я наполягаю на тому, щоб ви були скромні у своїх видатках; дисциплінують себе, аби уникати боргу, наскільки це можливо, сплачуйте борги відразу ж, як тільки зможете, і звільняйтеся від тягаря” (*Ліягона*, січень 1999, с. 65–66).

- Яким чином борг є тягарем?
- Що допомогло вам сплатити борг або уникнути боргу? Що ви робите, аби відкладати невелику суму з ваших заробітків?

Навчайтеся розрізняти потреби і бажання.

Нехай один зі слухачів прочитає наступне висловлювання Президента Таннера (сторінка 30 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Надмірності й неправильне витрачання грошей призводить до великої напруженості в сімейних стосунках. Схоже, що більшість проблем у шлюбі мають економічне коріння: або недостатні доходи для утримання сім'ї, або неправильне витрачання зароблених грошей” (у *Conference Report*, Oct. 1979, 119–20 або *Ensign*, Nov. 1979, 81).

- Що ми можемо робити, щоб розрізнити потреби й бажання? Чому так важливо, щоб чоловіки й дружини робили це разом?

Складайте бюджет та живіть згідно з ним.

Поясніть, що якими б не були їхні ресурси, одружені пари мають працювати разом над плануванням сімейного бюджету. Бюджет—це намічені або заплановані надходження й витрати на певний проміжок часу. Це допомагає сім'ям упевнитися, що їхні витрати не перевищать надходження. Подружні пари повинні обговорювати свій бюджет, коли вони визначають свої потреби, бажання та фінансові цілі. Наприклад, проаналізувавши свій прибуток за наступні два тижні одружена пара може визначити, скільки грошей вони можуть витратити на різні цілі, такі як десятина й інші Церковні пожертви, заощадження, продукти та виплати по закладних чи за оренду. Протягом двох тижнів вони записують усі свої надходження й витрати. Вони радяться разом, перш ніж зробити велику покупку чи щось інше, що вплине на бюджет, який вони розробили. Після двотижневого періоду вони можуть порівняти свої реальні надходження й витрати з тими, що були заплановані спочатку.

Щоб допомогти слухачам зрозуміти, як планувати бюджет, попросіть їх звернутися до наступного взірця бюджету, який також знаходиться на сторінці 32 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*:

Бюджет з _____ до _____
дата дата

ПРИБУТОК	ЗАПЛАНОВАНО	ОДЕРЖАНО
Прибуток або заробітна плата після сплати податків		
Інші доходи		
Загальний прибуток		
ВИТРАТИ	ЗАПЛАНОВАНО	ВИТРАЧЕНО
Десятина		
Інші пожертвування Церкві		
Довгострокові заощадження		
Заощадження на непередбачені витрати		
Їжа		
Застава або оренда		
Комунальні платежі		
Транспорт		
Виплата боргів		
Страхування		
Медичні витрати		
Одяг		
Інше		
Інше		
Інше		
Загальна сума витрат		

Запропонуйте слухачам прочитати наступний вислів Президента Таннера (сторінка 31 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Протягом років я проводив співбесіди з багатьма людьми й дійшов висновку, що надто багато людей не мають правильно спланованого бюджету й не досить дисципліновані, щоб підкорятися його приписам. Багато людей вважають, що бюджет позбавляє їх свободи. Навпаки, люди, які досягли успіху, зрозуміли, що бюджет уможливлює справжню економічну свободу” (у Conference Report, Oct. 1979, 121 або *Ensign*, Nov. 1979, 82).

Будьте чесними в усіх фінансових справах.

Попросіть одного зі слухачів прочитати наступне вивчення Президента Таннера (сторінка 31 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Ідеал чесності ніколи не вийде з моди. Це стосується всього, що ми робимо. Як провідники, як члени Церкви ми повинні бути втіленням чесності” (у *Conference Report*, Oct. 1979, 121 або *Ensign*, Nov. 1979, 82).

- Чому чесність є такою важливою в усіх наших фінансових справах? Чому чесність є суттєвою в стосунках між чоловіком і дружиною, коли йдеться про сімейні фінанси?

Завершення

Наголосіть, що чоловік і дружина повинні разом працювати, щоб правильно управляти своїми фінансами. Попросіть слухачів поміркувати, як вони можуть застосувати принципи, що обговорювалися на уроці. Запропонуйте їм скласти план того, як краще управляти фінансами.

Якщо підказує дух, свідчіть про істини, що обговорювалися на уроці.

Зверніться до сторінок 28–32 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотіть слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” й (2) прочитавши статтю Президента Н. Елдона Таннера “Постійність серед змін”. Зазначте, що подружні пари зможуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статтю разом.

Додаткові матеріали

Огляд уроків частини А курсу “Шлюб та сімейні стосунки”

Цей урок завершує частину А курсу “Шлюб та сімейні стосунки”. Якщо ви викладаєте весь курс, то можете скористатися наступною вправою:

Роздайте кожному слухачеві аркуш паперу й ручку або олівець. Попросіть слухачів протягом трьох хвилин перелічити вчення й принципи, які вони запам’ятали з перших восьми уроків цього курсу. Нехай вони підкреслять вчення або принципи, що мають для них найбільше значення. Запросіть їх підготуватися розповісти про деякі з підкреслених пунктів. Якщо їм необхідна допомога, скористайтеся “Змістом” на сторінках v–vii цього посібника або оглядом курсу на сторінках vii–viii у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*.

Через три хвилини попросіть кожного слухача прочитати один пункт із їхніх переліків і пояснити, чому він має для них особливе значення. Коротко підсумуйте відповіді слухачів на дошці й визнайте важливість кожного коментаря. Потім поділіться власними думками. Якщо час дозволяє, повторіть вправу.

Подякуйте тим, кого ви навчали, за їх участь у першій частині курсу. Поясніть, що друга частина курсу складається з восьми уроків, де йтиметься про те, як батьки можуть зміцнити свої сім’ї та мати радість від виконання своїх обов’язків. Запросіть усіх слухачів і надалі відвідувати заняття курсу.

ЧАСТИНА Б: ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ СІМ'Ї

“ДІТИ—СПАДЩИНА ГОСПОДНЯ”

УРОК
9

Мета Нагадати слухачам, що коли земні батьки радо приймають дітей Небесного Батька в свої домівки, вони беруть на себе відповідальність любити їх, плакати, навчати й вести до вічного життя.

Підготовка

1. Під час підготовки до уроку подумайте, як ви будете застосовувати принципи, вказані під заголовком “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Прочитайте заголовки уроку, виділені жирним шрифтом. Ці заголовки дають загальний огляд учень і принципів цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуйте над тим, як допомогти слухачам застосувати ці вчення й принципи. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Заздалегідь попросіть дітей з Початкового товариства прийти на початок уроку й заспівати “Я Божее дитя” (*Гімни і дитячі пісні*, № 58). Або приготуйтеся заспівати цю пісню зі слухачами.
4. Заздалегідь попросіть одного або двох слухачів коротко розповісти про радість, яку діти принесли в їхнє життя. Запропонуйте їм під час виступу поділитися випадками з власного життя. Шукайте проводу Духа, вирішуючи, кому доручити це завдання.

Запропонований хід уроку

Небесний Батько довіряє Своїх духовних дітей земним батькам

Попросіть запрошених дітей заспівати пісню “Я Божее дитя” (див. “Підготовка”, пункт 3). Нехай діти повернуться на урок Початкового товариства відразу після виконання пісні. Якщо ви не запрошували на урок дітей з Початкового товариства, запропонуйте слухачам заспівати пісню разом з вами.

- Яких істин навчає ця пісня?
- Чого ми можемо навчитися з цієї пісні стосовно відповідальності батьків? (Ви можете звернутися до приспіву: “За батьками йтиму прямо/ На правдивий шлях. / Ви всьому мене навчіть, / Щоб жити в небесах”).

Президент Гордон Б. Хінклі, 15–Президент Церкви, радив: “Ніколи не забувайте, що ці малі є синами й доньками Бога, а ви є їхніми опікунами, що Він був батьком до того, як ви стали батьками, і що Він не відмовився від Своїх батьківських прав чи зацікавленості в цих малих. Отже, любіть їх, піклуйтеся про них. Батьки, стримуйте свій гнів зараз і в майбутньому. Матері, слідкуйте за своїм голосом; не підвищуйте його. Вирощуйте своїх дітей у любові, у навчанні й наставленні Господньому. Піклуйтеся про ваших менших. Радо зустрічайте їх у своєму домі та виховуйте й любіть їх з усією силою серця” (“Excerpts from Recent Addresses of President Gordon B. Hinckley,” *Ensign*, July 1997, 73).

Старійшина М. Рассел Баллард, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів навчав: “Кожне людське створіння є духовною дитиною Бога й жило з Небесним Батьком, перш ніж прийти на землю. Він доручає своїх духовних дітей земним батькам, які забезпечують для них смертні тіла шляхом чуда земного народження й дає батькам священну можливість і відповідальність любити, захищати, навчати й виховувати їх у світлі та істині, щоб одного дня вони могли, завдяки спокуті й воскресінню Ісуса Христа, повернутися до присутності нашого Батька” (у Conference Report, Apr. 1991, 104 або *Ensign*, May 1991, 78).

- Як ці знання й розуміння повинні впливати на ставлення батьків до своїх дітей?

Прочитайте наступну пораду, дану єпископом Робертом Д. Хейлзом, коли він служив Верховним єпископом: “Багатьма способами земні батьки уособлюють Небесного Батька в процесі виховання, виявлення любові, піклування й навчання дітей. Як правило, діти, дивлячись на батьків, дізнаються про риси Небесного Батька. Любячи своїх земних батьків, навчаючись поважати їх і довіряти їм, вони часто, не знаючи того, розвивають такі ж почуття до Небесного Батька” (у Conference Report, Oct. 1993, 10 або *Ensign*, Nov. 1993, 9).

Запропонуйте слухачам поміркувати, яким чином ставлення й дії батьків можуть вплинути на почуття дітей до Небесного Батька.

Батьки повинні намагатися задовольнити індивідуальні потреби кожної дитини

Поясніть, що в кожній дитині є свої бажання, таланти й потреби. Важливо, щоб батьки намагалися зрозуміти індивідуальні здібності й потреби кожної дитини.

Багато дітей у певній мірі відрізняються від своїх батьків. У них може бути інший темперамент, вони можуть мати різні сильні й слабкі сторони. Ці відмінності можуть стати причиною розчарування для батьків, яким важко вести й допомагати дітям у тому, із чим вони ніколи не стикалися самі. Але батькам слід пам'ятати, що Небесний Батько довірив цих особливих дітей їм, і що Він допоможе їм дізнатися, як вести кожну дитину до здійснення її божественного потенціалу. Сестра Міхаеліна П. Грасслі, колишній Генеральний президент Початкового товариства, сказала:

“Нам необхідно зрозуміти, ким насправді є наші діти. Нам потрібно знати, що їх цікавить, що їх непокоїть, і що вони робитимуть, якщо збудуться їхні найпотаємніші бажання. Майже завжди їхні найпотаємніші бажання прекрасні. Ми можемо дозволити дітям бути самими собою й не сподіватися, що вони стануть копією своїх батьків. Надайте їм різні можливості, щоб вони могли *відкрити* для себе, що їх цікавить, а потім підтримуйте ці інтереси й таланти, навіть якщо вони не такі самі, як у вас” (“Teaching Our Children,” *Ensign*, Apr. 1994, 62).

- Чому важливо, щоб батьки розуміли індивідуальні особливості й потреби своїх дітей?
- Якої шкоди може завдати те, що батьки примушуватимуть дітей займатися тим, що є несумісним з індивідуальними талантами й інтересами дитини?

- Що можуть батьки робити, щоб розвивати таланти й здібності кожної дитини?

Щоб допомогти слухачам застосовувати цей принцип, попросіть їх назвати кілька способів того, як діти з однієї сім'ї можуть відрізнитися одне від одного й від батьків. Під час цієї вправи слухачі можуть звернутися до власного батьківського досвіду або до досвіду своїх батьків, братів і сестер. Напишіть їхні думки на дошці. Потім обговоріть особливі таланти або ознаки, названі в переліку. Обговорюйте особливі таланти чи риси, ставлячи такі запитання:

- Що можуть робити батьки, щоб підтримати в дитині розвиток цього таланту?
- Якщо дитина має цю рису характеру, що можуть робити батьки, щоб навчити її бути люблячою й доброю?
- Яким чином дитина з таким талантом може допомогти у проведенні сімейного домашнього вечора?

Зазначте, що батьки, які мають розуміння здібностей і рис характеру кожної дитини, здатні краще дисциплінувати своїх дітей. Запропонуйте одному зі слухачів прочитати наступну пораду, дану старійшиною Джеймсом Е. Фаустом, коли він служив у Кворумі Дванадцятьох Апостолів (сторінка 49 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Одна з найважчих задач, яка постає перед батьками,—це прийнятне покарання дітей. Дитяче виховання дуже індивідуальне. Кожна дитина неповторна й унікальна. Що спрацьовує з однією може не спрацювати з іншою. Я не знаю, хто може бути більш мудрим, крім батьків, які люблять своїх дітей найбільше, щоб сказати, яке покарання є надто суворим або надто м'яким. Це питання вирішується батьками за допомогою молитви. Напевно, що ключовим принципом є той, що мотивом покарання дітей має бути любов, а не покарання заради покарання” (у Conference Report, Oct. 1990, 41 або *Ensign*, Nov. 1990, 34).

- Який досвід допоміг вам зрозуміти, що покарання має відповідати особливостям кожної дитини й обставинам?

У стосунках між батьками й дітьми має панувати любов

Зазначте, що однією з найважливіших речей, яку батьки можуть зробити, це забезпечити атмосферу любові, дружби й щастя в їхньому домі. Поділіться наступними висловлюваннями:

Служачи у Кворумі Дванадцятьох Апостолів, старійшина Гордон Б. Хінклі сказав: “Якою щасливою, якою благословенною є дитина, яка відчуває прихильність своїх батьків. Те тепло та любов принесуть солодкі плоди в наступні роки” (у Conference Report, Oct. 1978, 25 або *Ensign*, Nov. 1978, 18).

Старійшина Марлін К. Дженсен, сімдесятник, сказав: “Як і багато з того, що є цінним у житті, наша потреба в дружбі часто найкращим чином задовольняється вдома. Коли наші діти відчувають, що сім'я дружна, вони дружать одне з одним і з батьками, то їх ніколи не приведе у відчай те, як їх сприймають поза сім'єю” (у Conference Report, Apr. 1999, 81 або *Ensign*, May 1999, 64).

- Що, як ви пригадуєте, допомагало вам у дитинстві відчувати, що вас люблять? Яким чином ці почуття любові вплинули на все ваше життя?
- Що батьки можуть робити вдома, щоб діти знали, що вони люблять їх?

Зазначте, що якщо батьки намагаються встановити взаємини любові зі своїми дітьми, важливим у цьому є хороше спілкування. Старійшина М. Рассел Баллард радив: “Нема нічого більш важливого у відносинах між членами сім’ї, ніж відверте, чесне спілкування. Це, особливо, стосується батьків, які намагаються навчати своїх дітей принципам і нормам євангелії. Здатність радитися з нашою молоддю або уважно вислуховувати, що їх турбує, що є більш важливим,—це основа, на якій будуються успішні стосунки. Часто те, що ми можемо побачити в очах і відчуті у нашому серці, скаже набагато більше, ніж те, що ми чуємо або кажемо” (*Ліягона*, липень 1999, с. 103).

- Що можуть робити батьки, щоб налагодити спілкування з дітьми? (Серед відповідей можуть бути вказані нижче).
 - а. Будьте невтомним слухачем. За необхідністю, повторіть те, що ви зрозуміли зі сказаного дітьми. Це покаже їм, що ви їх дійсно слухаєте й допоможе бути певними, що ви їх розумієте.
 - б. Знайдіть час поговорити з дітьми й вислухати їх, навіть якщо вони дуже маленькі, навіть, якщо вони ще не вміють розмовляти.
 - в. Цікавтеся їхніми ідеями.
 - г. Розпочинайте розмову, коли разом їсте.
 - д. Знайдіть час, щоб поговорити з ними наодинці.

Щоб наголосити на тому, що батькам слід проводити час наодинці з кожною дитиною, поділіться наступною порадою старійшини Роберта Д. Хейлза з Кворуму Дванадцятьох Апостолів: “Проводьте час зі своїми дітьми, давайте їм можливість вибирати, які заходи проводити і які теми обговорювати. Усувайте все те, що відволікало б вас” (*Ліягона*, липень 1999, с. 38).

Додаткові ідеї стосовно принципів доброго спілкування знаходяться на сторінках 24–26 в уроці 5.

Жорстоке поводження з дітьми є образою для Бога

Прочитайте зі слухачами Матвій 18:6. Поясніть, що батьки ніколи, ніяким чином не повинні ображати своїх дітей.

- Якими є форми жорстокого поводження з дітьми? (Ви можете написати відповіді слухачів на дошці. Серед відповідей можуть бути названі в поданому переліку).
 - а. Сильний гнів
 - б. Крик
 - в. Погрози
 - г. Прояв фізичної сили
 - д. Будь-який статевий контакт або недоречне доторкання
 - е. Зневажливі зауваження
 - є. Неприязне ставлення
 - ж. Показ неприйнятних фільмів, журналів чи матеріалів з Інтернету, вживання непристойних жартів і мови.
 - з. Недогляд за тим, щоб діти були належним чином одягнені в погану погоду

и. Недбайливе ставлення, у тому числі незабезпечення належного медичного обслуговування, недостатній догляд чи непривчання до дисципліни.

- Яким чином ці дії завдають шкоди дітям?

Обговоривши ці запитання, поясніть, що іноді дорослі, з якими неправильно поводитися в дитинстві, ставляться до своїх дітей так само негативно, не усвідомлюючи, наскільки шкідливою є їхня власна поведінка. Іноді, можливо, вони відчують, що нездатні змінити свою поведінку без сторонньої допомоги. Наголосіть, що люди, які жорстоко поводяться, можуть змінити свою поведінку, якщо смиренно шукатимуть Господньої допомоги й проводу.

Ті, хто хочуть отримати допомогу й змінити своє жорстоке ставлення, можуть звернутися до єпископа. Він зможе їм дати пораду. Він також зможе порекомендувати джерела допомоги у вашій місцевості, які відповідають Церковним стандартам.

Прочитайте Учення і Завіти 121:41–44 разом зі слухачами.

- Яким чином цей уривок стосується того, як батьки можуть карати своїх дітей?

Коли Президент Гордон Б. Хінклі служив Першим радником у Першому Президентстві, він навчав:

“Дітей не треба бити. Їх треба любити й хвалити. Вони потребують батьків, на яких вони дивитимуться з повагою, а не з острахом. Понад усе їм потрібен взірець...

Моє благання... є благанням про спасіння дітей. Багато з них зазнають біль, страх, самотність і розпач. Дітям потрібне сонячне світло. Їм потрібне щастя. Їм потрібні любов і виховання. Їм потрібні доброта, відпочинок і прихильність. У кожному домі, незалежно від вартості будинку, може бути любов, яка приведе до спасіння” (у Conference Report, Oct. 1994, 74–75 або *Ensign*, Nov. 1994, 54).

Президент Бригам Янг, другий Президент Церкви, навчав:

“Виховуйте своїх дітей у любові й страху Господньому; вивчайте їх поведінку й темперамент і відповідно поводьтеся з ними, ніколи не дозволяючи собі виправляти їх в пориві гніву; навчайте їх любити, а не боятися вас” (*Discourses of Brigham Young*, вибрано John A. Widtsoe [1954], 207).

Діти приносять велику радість у життя батьків

Укажіть, що для батьків важливо пам'ятати про їхні священні й урочисті обов'язки, але також важливо, щоб вони розмірковували над тим, яку радість діти приносять у їхнє життя. Коли старійшина Джеймс Е. Фауст служив у Квотумі Дванадцятьох Апостолів, він зробив таке спостереження: “Небагато людських випробувань складніші за випробування бути хорошими батьками; але мало що може принести більшу радість” (у Conference Report, Oct. 1990, 40 або *Ensign*, Nov. 1990, 32; див. також с. 48 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*).

Запропонуйте призначеним слухачам коротко розповісти про радість, яку діти принесли в їхнє життя (див. “Підготовка”, пункт 4). Якщо дозволяє час, ви можете поділитися власними почуттями про радість, яку діти принесли у ваше життя.

Завершення

Наголосіть, що діти є даром від Небесного Батька. Як сказав псаломспівець: “Діти—спадщина Господня” (Псалми 127:3). Коли земні батьки радо приймають дітей Небесного Батька у своїх домівках, вони беруть на себе обов’язок любити їх, плекати, навчати й вести до вічного життя.

Зверніться до сторінок 35–38 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи з цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з розділу “Ідеї для застосування” й (2) прочитавши статтю Президента Томаса С. Монсона “Дорогоцінні діти, дар від Господа”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статтю разом.

Нагадайте слухачам принести свої путівники на наступний урок.

Додаткові матеріали

Висловлювання, адресовані тим, у кого склалися нетрадиційні сімейні ситуації

Звертаючись до тих слухачів, у яких склалися нетрадиційні сімейні ситуації, прочитайте одне або більше із запропонованих висловлювань:

Старійшина Бойд К. Пекер, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, пояснював: “Жодна душа, яка в силу своєї природи або обставин не може отримати благословення шлюбу або батьківства, або не зі своєї вини має одна виховувати дітей і працювати, щоб утримувати їх, не втратить благословень у вічності за умови дотримання всіх заповідей. Як пообіцяв Президент Лоренцо Сноу [5-й Президент Церкви]: “Це істинно і поза всяким сумнівом” (у *Conference Report*, Oct. 1993, 30 або *Ensign*, Nov. 1993, 23).

Президент Гарольд Б. Лі, 11-й Президент Церкви, сказав: “[Жінки], які не отримали благословення бути дружинами або матерями в цьому житті, які сказали в своєму серці: “Якби я могла зробити, то зробила б” або “Якби я мала, то віддала б, але не можу, бо не маю”, Господь благословить вас, як нібито ви зробили; а в прийдешньому світі отримають винагороду ті, хто бажає праведного у своєму серці, але не може цього зробити не з власної провини” (“Maintain Your Place As a Woman,” *Ensign*, Feb. 1972, 56).

Старійшина Джене Р. Кук, сімдесятник, пояснював: “Іноді в сім’ях буває лише хтось один із батьків через смерть або розлучення. Іноді лише один з батьків є членом Церкви. Іноді один є менш активним, ніж другий. Немає різниці, той із батьків, хто має більший духовний потенціал, може успішно піднести свою сім’ю до Господа. Деякі прекрасні чоловіки й жінки, яких я знаю, належать до таких сімей. Нехай Господь завжди благословляє тих хороших матерів і батьків, які вважають, що мають зробити це “самотужки”, але насправді, вони виховують дітей під проводом Господа” (*Raising Up a Family to the Lord* [1993], xv).

СВЯЩЕННІ ОBOB'ЯЗКИ БАТЬКІВ І МАТЕРІВ

УРОК
10

Частина 1: Обов'язки батька

Мета Допомогти слухачам зрозуміти, як батькам виконувати свої священні обов'язки, та як батьки й матері можуть допомагати одне одному як рівні партнери.

Підготовка

1. Подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Обміркуйте вчення й принципи, виділені в уроці жирним шрифтом. Протягом тижня обдумуйте способи викладання цих учень і принципів. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Нагадуйте слухачам приносити на заняття примірники книги *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*.

Запропонований хід уроку

Батьки й матері мають співпрацювати, щоб забезпечити кожну дитину щитом віри

Напишіть на дошці *Щит віри*. Прочитайте Учення і Завіти 27:15, 17 разом зі слухачами.

- Яким чином віра подібна до щита?

Прочитайте наступний вислів президента Бойда К. Пекера, діючого президента Кворуму Дванадцятьох Апостолів. Попросіть слухачів уважно слухати, щоб зрозуміти, чому дітям необхідно отримати “щит віри” вдома.

“Як і те, що джерелом самого життя є сім'я, то й щит віри, згідно з планом нашого Батька, має бути виготовлений і підігнаний також у сім'ї. Не може бути двох абсолютно однакових щитів віри. Кожен має бути майстерно зроблений з урахуванням індивідуальних особливостей.

План, розроблений Батьком, передбачає, щоб чоловік і жінка, чоловік і дружина, працювали разом, підбирали кожній дитині особистий щит віри, який буде прикріплений так міцно, що його неможливо буде ні зняти, ні пробити огненими стрілами.

Батькові необхідно докладати постійних зусиль, щоб викувати щит з металу, а ніжні мамині руки відполірують і підженуть його. Іноді це доводиться робити одному з батьків самотужки. Хоч це й важко, але можливо.

У Церкві ми можемо навчати, з якого матеріалу зроблено щит віри: благоговіння, сміливість, цнотливість, покаяння, прощення, співчуття. У церкві ми можемо навчитися, як поєднувати й пристосовувати ці складові одну до одної. Але справжнє виготовлення й налаштування щита віри відбувається в сімейному колі. В протилежному випадку його кріплення послабляться й у

критичній ситуації він спаде” (у Conference Report, Apr. 1995, 8 або *Ensign*, May 1995, 8).

- Чого це висловлювання навчає про роль батьків і матерів?

Попросіть слухачів відкрити звернення “Сім’я: проголошення світові” на сторінці iv у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу* (див. також сторінку viii у цьому посібнику). Прочитайте з ними наступні принципи з сьомого абзацу проголошення:

“Згідно з божественним задумом батько має головувати над своєю сім’єю в любові й праведності, він відповідає за забезпечення всім необхідним і захист своєї сім’ї. Мати в першу чергу відповідальна за піклування про своїх дітей. Матері й батьки зобов’язані допомагати один одному у виконанні цих священних обов’язків як рівноправні партнери. У випадку недієздатності, смерті чи інших обставин ролі в сім’ї можуть помінятися”.

Поясніть, що цей урок та урок 11 будуть присвячені священним обов’язкам батьків і матерів. Хоча один урок зосереджений на обов’язках батьків, а інший на обов’язках матерів, обидва уроки стосуються як батьків, так і матерів, які “зобов’язані допомагати один одному як рівноправні партнери”. Уроки будуть корисними також і самотнім батькам, які роблять усе можливе, з допомогою Господа, щоб виконувати обидві ролі.

Батьки повинні головувати в любові й праведності

Направте слухачів до наступного висловлювання в проголошенні про сім’ю: “Згідно з божественним задумом батько має головувати над своєю сім’єю в любові й праведності”. Поясніть, що слово *головувати* означає керувати, спрямовувати й нести відповідальність за добробут сім’ї.

Наголосіть, що коли чоловік виконує свій обов’язок головувати в домі, він виконує це в партнерстві зі своєю дружиною. Говард В Хантер, 14-й Президент Церкви, радив: “Чоловік, носій священства, сприймає свою дружину як партнера в управлінні домом і сім’єю, де вона обізнана в усьому й бере повну участь у прийнятті рішень... Згідно з божественним призначенням відповідальність головувати в домі лежить на носіїв священства (див. Мойсей 4:22). Згідно з Господнім наміром, дружина має бути помічницею, тобто напарницею, рівною в правах і необхідною для повноцінного партнерства. Головування в праведності вимагає поділу відповідальності між чоловіком і дружиною; ви дієте разом, маючи знання й беручи участь в усіх сімейних справах. Коли чоловік діє незалежно або незважаючи на почуття й поради дружини у справах управління сім’єю, то він несправедливим чином виявляє свою владу” (у Conference Report, Oct. 1994, 68 або *Ensign*, Nov. 1994, 50–51).

Президент Спенсер В. Кімбол, 12-й Президент Церкви, навчав, що батьки “повинні головувати так, як Ісус Христос головує над Церквою: в любові, служінні, лагідності, показуючи приклад” (у Conference Report, Apr. 1976, 68 або *Ensign*, May 1976, 45).

- Чому важливо, щоб батьки головували в любові й праведності?

Служачи першим радником у Першому Президентстві, Президент Гордон Б. Хінклі проголосив батькам: “Ваш головний і незмінний обов’язок—бути головою сім’ї. Це зовсім не означає диктат чи несправедне застосування влади. Це означає те, що батькам надано право забезпечувати потреби

своїх сімей. Ті потреби не обмежуються лише їжею, одягом і дахом над головою. Ті потреби включають праведне керування і навчання, як прикладом, так і настановою, основних принципів чесності, цілісності, служіння, поваги прав інших та розуміння того, що ми несемо відповідальність за все, що робимо в цьому житті, не лише одне перед одним, але й перед Богом на небесах, який є нашим Вічним Батьком” (у Conference Report, Oct. 1993, 78–79 або *Ensign*, Nov. 1993, 60).

Президент Говард В. Хантер сказав: “Ми закликаємо вас, брати, пам'ятати, що священство є лише праведним повноваженням. Завоюйте повагу й довіру своїх дітей, встановивши з ними стосунки, основані на любові” (у Conference Report, Oct. 1994, 69 або *Ensign*, Nov. 1994, 51).

Щоб допомогти слухачам зрозуміти, що повинні робити батьки, аби забезпечити духовне провідництво своїм дітям, нехай вони звернуться до сторінок 41–42 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Прочитайте й обговоріть разом зі слухачами наступний вислів Президента Езри Тефта Бенсона, 13-го Президента Церкви:

“З любов'ю у своєму серці до батьків в Ізраїлі, дозвольте мені надати десять особливих порад батькам, як здійснювати духовне провідництво над своїми дітьми:

1. Давайте батьківське благословення своїм дітям. Христіть і конфірмайте своїх дітей. Висвячуйте синів у священство. Це принесе духовне світло в життя ваших дітей.
2. Особисто керуйте сімейними молитвами, щоденним вивченням Писань та щотижневими домашніми сімейними вечорами. Ваша участь покаже дітям, наскільки важливими вони є насправді.
3. Якщо це тільки можливо, відвідайте церковні збори всією сім'єю. Сімейне поклоніння під вашим проводом є надзвичайно важливим для духовного благополуччя ваших дітей.
4. Запрошуйте на “побачення” своїх дочок та влаштовуйте заходи на природі зі своїми синами. Всією сім'єю ходіть в походи та на пікніки, спортивні ігри й творчі вечори, шкільні програми та інші подібні заходи. Присутність тата на таких заходах робить все зовсім іншим.
5. Нехай стануть традицією сімейні відпустки, подорожі та прогулянки на природі. Ці спогади ніколи не зітруться з пам'яті ваших дітей.
6. Регулярно проводьте зустрічі зі своїми дітьми віч-на-віч. Допоможіть їм розповісти вам про те, що у них на душі. Навчайте їх принципам євангелії. Навчайте їх справжнім цінностям. Кажіть, що ви їх любите. Час, який ви особисто присвятите дітям, вкаже їм на пріоритети у їхнього тата.
7. Навчайте ваших дітей працювати й покажіть, як важливо досягати гідних цілей. Якщо ви будете відкладати гроші на місію й на освіту, це покаже вашим дітям, що для тата є важливим.
8. Нехай у вашому домі завжди буде хороша музика, мистецтво й література. Дім, у якому панує дух вишуканості й краси, благословить життя ваших дітей навіки.

9. Якщо храм знаходиться недалеко, регулярно відвідуйте його з дружиною. Ваші діти зможуть краще зрозуміти важливість храмового шлюбу й храмових завітів та вічного сімейного союзу.

10. Нехай ваші діти бачать, яку радість і задоволення приносить вам служіння в Церкві. Це зможе передатися їм, щоб вони також захотіли служити в Церкві й полюбили Царство” (у Conference Report, Oct. 1987, 62—63 або *Ensign*, Nov. 1987, 50—51).

Батьки повинні забезпечувати свої сім'ї захистом та всім необхідним для життя

Нагадайте слухачам, що проголошення про сім'ю стверджує, що батько “відповідає за забезпечення всім необхідним... своєї сім'ї”.

- Якими є земні потреби життя? (Серед відповідей можуть бути: їжа, гроші, одяг і притулок). Яким чином батьки мають забезпечувати всім цим?

Президент Говард В. Хантер сказав: “Ви, хто є носіями священства, маєте відповідальність, якщо ви є дієспроможними, забезпечувати всім необхідним для земного існування вашу дружину й дітей. Жоден чоловік не може перекласти тягар відповідальності на іншого, навіть на свою дружину. Господь заповів, що жінки й діти мають вимагати від своїх чоловіків і батьків забезпечення свого існування (див. УЗ 83; 1 Тимофію 5:8)... Ми закликаємо вас робити все, що у ваших силах, щоб дозволити вашій дружині залишатися вдома й турбуватися про дітей, у той час як ви забезпечуватиме свою сім'ю всім необхідним найкращим чином” (у Conference Report, Oct. 1994, 69 або *Ensign*, Nov. 1994, 51).

- Якими є духовні потреби життя? (Серед відповідей можуть бути: свідчення, любов, щоденна молитва й вивчення Писань, вивчення євангелії та обряди священства). Що можуть робити батьки, щоб забезпечити ці потреби?
- Як дружина й діти можуть підтримати зусилля свого чоловіка й батька в забезпеченні всім необхідним?

Зверніть увагу слухачів на таку пораду з проголошення про сім'ю: “Батько... відповідає за... захист своєї сім'ї”.

- Від чого сім'ї потребують захисту?
- Яким чином чоловіки й батьки можуть забезпечити захист своїх сімей?

- Президент Говард В. Хантер сказав:

“Праведний батько захищає своїх дітей, присвячуючи час і відвідуючи їхні заходи в громадському житті, в школі, цікавлячись їхнім духовним життям і обов'язками...”

Чоловік, який є носієм священства, спрямовує свою сім'ю в Церковному житті, щоб вони могли знати євангелію й знаходитися під захистом завітів та обрядів. Якщо ви хочете насолоджуватися благословеннями Господа, то ви повинні упорядкувати власні домівки. Разом з дружиною створюйте духовний клімат своєї домівки. Ваш перший обов'язок—привести в порядок власне духовне життя шляхом регулярного вивчення Писань і щоденної молитви. Оберігайте й поважайте ваше священство й храмові завіти. Заохочуйте членів вашої сім'ї робити те саме” (у Conference Report, Oct. 1994, 69 або *Ensign*, Nov. 1994, 51).

- Які ви можете навести приклади зі своїх спостережень, коли батьки виконували свої священні обов'язки?

Зауваження: Якщо ви викладаєте цей урок за власним планом і не плануєте викладати урок 11, ви можете скористатися такою заявою з проголошення про сім'ю: “Матері й батьки зобов'язані допомагати один одному у виконанні [своїх] священних обов'язків як рівноправні партнери”. Урок 11 включає матеріал, який допоможе обговорити цю істину (див. сторінки 56–57).

Завершення

Якщо підказує Дух, свідчіть про істини, які обговорювалися під час уроку.

Зверніться до сторінок 39–42 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” й (2) прочитавши статтю Президента Езри Теффа Бенсона “Батькам в Ізраїлі”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, якщо будуть читати й обговорювати статті з путівника разом.

Нагадайте слухачам принести свої путівники на наступний урок.

Мета	Допомогти слухачам зрозуміти, як матерям виконувати свої священні обов'язки, та як матері й батьки можуть допомагати одне одному як рівноправні партнери.
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прогляньте принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника). Подумайте, як ви будете застосовувати ці принципи під час підготовки до навчання. 2. Прочитайте заголовки, виділені жирним шрифтом, які вказують на основні вчення й принципи цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуюйте над цими вченнями й принципами протягом усього тижня, шукаючи провodu Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів. 3. Нагадуйте слухачам приносити на урок примірники книги <i>Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу</i>.

Запропонований хід уроку

Матері беруть участь у Божій роботі

У вигляді вступу до цього уроку прочитайте разом зі слухачами уривок зі звернення старійшини Джеффри Р. Холланда з Кворуму Дванадцятьох Апостолів (сторінка 44 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

Нещодавно одна молода мама написала мені, що її непокоять три проблеми. По-перше, коли вона чує виступи святих останніх днів про материнство, вона відчуває занепокоєність через почуття своєї невідповідності цьому завданню. По-друге, вона відчуває, ніби весь світ очікує, що вона повинна навчити своїх дітей читати, писати, оздоблювати приміщення, латині, арифметиці та основам роботи в Інтернет—і все це ще до того, як малюк скаже щось жакливо ординарне, як, наприклад, “агу-агу”. По-третє, вона часто відчуває, що їй дають безглузді поради і як правило, навіть, не усвідомлюючи, що ці поради або компліменти, які вона отримує, не відображають усього того розумового вкладу, духовних і душевних зусиль, максимального цілодобового напруження, що вимагається від жінки, яка прагне і бажає бути такою матір'ю, якою її хоче бачити Бог.

Але є те, як вона каже, що допомагає їй іти далі: “Незважаючи на все хороше й погане, на сльози, які іноді набігають, *глибоко всередині я знаю, що виконую Божу роботу*. Я знаю, що в моєму материнстві я вічний партнер з Ним. Я глибоко зворушена тим, що найвищі цілі й сутність Бога полягають у батьківстві, навіть незважаючи на те, що деякі діти змушують Його плакати.

“Саме про це,—каже вона,—я намагаюся думати в ті неминуче важкі дні, коли почуваюся пригніченою. Можливо, саме наша нездатність і занепокоєність спонукають нас прагнути до Нього і збільшувати Його здатність доторкнутися до нашого серця. Можливо, Він таємно сподівається, що ми *будемо* турбуватися,—каже вона,—і *будемо* молити про Його допомогу. В цьому випадку, мені здається, Він може навчити цих дітей прямо через нас, але якщо ми, в свою чергу, не будемо чинити опору. Мені подобається така думка,—завершує ця жінка.—Вона сповнює мене надією. Якщо я зможу робити все правильно перед лицем мого Батька на небесах, можливо, наші діти отримують Його провід без перешкод. Можливо, тоді це і стане *Його* роботою і *Його* славою в буквальному розумінні цих слів” (у Conference Report, Apr. 1997, 47 або *Ensign*, May 1997, 36).

Запропонуйте тим, кого ви навчаєте, поділитися своїми думками про те, яку участь матері беруть у Божій роботі.

Першочергова відповідальність матерів—виховувати своїх дітей

Нехай слухачі відкриють книгу *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу* на сторінці iv. Зверніть їхню увагу на такий вислів у сьомому абзаці проголошення про сім'ю: “Мати в першу чергу відповідальна за виховання своїх дітей”.

- Яким чином матері виховують своїх дітей? (Запропонуйте слухачам поділитися досвідом, що показує, як матері справляють добрий вплив. Потім прочитайте наступні висловлювання).

Старійшина Річард Г. Скотт з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав: “Якщо вас, як матір, веде Господь, ви будете ткати полотно характеру дитини з ниток істини, завдяки ретельному навчанню й гідному прикладу. Ви прищепите такі риси, як чесність, віра в Бога, обов'язковість, повага до інших, доброта, впевненість у собі й бажання допомагати, навчатися та довіряти вам дитячий розум і серце. Жоден дитсадок не може цього зробити. Це ваше священне право й привілей” (у Conference Report, Oct. 1996, 102 або *Ensign*, Nov. 1996, 74).

Президент Бойд К. Пекер, діючий президент Кворуму Дванадцятьох Апостолів, зауважив: “Жоден навчальний процес не приносить більшу духовну нагороду чи більше натхнення, ніж навчання матір'ю своїх дітей” (“Teach the Children,” *Ensign*, Feb. 2000, 16).

Щоб детальніше обговорити те, як матері можуть виховувати своїх дітей, нехай слухачі звернуться до сторінок 45–47 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Попросіть їх знайти 10 порад того, що матері можуть робити, аби плідно проводити час зі своїми дітьми. Коли слухачі знайдуть ці поради, напишіть їх на дошці, як показано нижче. Обговоріть переваги слідування кожній з цих порад.

1. Завжди проводьте й зустрічайте дітей	6. Разом споживайте їжу.
2. Будьте справжнім другом.	7. Щодня читайте Писання.
3. Читайте своїм дітям.	8. Робіть щось усією сім'єю.
4. Моліться зі своїми дітьми.	9. Навчайте своїх дітей.
5. Щотижня проводьте домашні вечори.	10. Щиро любіть своїх дітей.

Зазначте, що пророки останніх днів наголошували на важливості того, щоб матері залишалися вдома з дітьми, а не йшли працювати. Поділіться наступним висловлюванням Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви:

“Є жінки (їх зараз стало дуже багато), які мають працювати, щоб задовольнити потреби своїх сімей. Я звертаюся до вас: “Робіть усе, що ви можете”. Я сподіваюся, що якщо ви працюєте повний робочий день, то ви робите це для забезпечення основних потреб, а не просто для того, щоб не відмовити собі в шикарному будинку, неймовірних машинах та інших розкошах. Найголовнішою роботою, яку будь-яка мати будь-коли виконуватиме—це виховувати, навчати, підносити, підтримувати й вирощувати дітей у праведності й істині. Ніхто не може зробити цього краще за неї” (у Conference Report, Oct. 1996, 93 або *Ensign*, Nov. 1996, 69).

- На які жертви можливо доведеться піти сім'ям, щоб виконати цю пораду?

На закінчення уроку прочитайте одне або обидва запропоновані висловлювання:

Служачи Першим радником у Першому Президентстві, Президент Гордон Б. Хінклі сказав: “Я хочу нагадати всім матерям про святість вашого покликання. Ніхто краще за вас з ним не справиться. Немає більшої відповідальності, немає обов'язку, який би накладав більшу відповідальність, ніж вирощування у любові, мирі, цілісності тих, кого ви народили на світ” (у Conference Report, Oct. 1993, 79 або *Ensign*, Nov. 1993, 60).

Звертаючись до матерів, старійшина Джеффері Р. Холланд сказав: “Вашим є величний спадок Єви, матері усієї людської сім'ї, яка розуміла, що вона й Адам мали пасти, щоб “люди були” [2 Нефій 2:25] і щоб була радість. Вашим є дивовижний спадок Сари, Ревеки й Рахілі, без яких не було б тих величних патріарших обіцянь Аврааму, Ісаку і Якову, які благословили нас усіх. Вашим є надзвичайний спадок Лоїди й Евнікії [див. 2 Тимофію 1:5] та матерів 2000 юних воїнів. Вашим є чудовий спадок Марії, обраної та висвяченої наперед ще до існування цього світу, зачати, виносити й народити сального Сина Бога. Ми вдячні усім вам і нашим власним матерям, і кажемо, що немає нічого важливішого в цьому світі, ніж безпосередня участь у роботі й славі Бога, ніж надання смертності й земного життя Його дочкам і сином для того, щоб безсмертя й вічне життя могли настати у вищих цілестральних царствах” (у Conference Report, Apr. 1997, 48 або *Ensign*, May 1997,

36; див. також с. 44–45 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*).

Батьки й матері повинні допомагати одне одному як рівноправні партнери

Зауваження: Якщо ви викладаєте цей урок за власним планом і не викладали урок 10, ви можете почати цю частину уроку висловлюванням президента Бойда К. Пекера на сторінці 49 цього посібника.

Зверніть увагу слухачів на таке твердження в проголошенні про сім'ю: “Матері й батьки зобов'язані допомагати одне одному у виконанні [цих] священних обов'язків як рівноправні партнери”.

- Що означає для чоловіка й дружини бути рівноправними партнерами у своїх обов'язках?

Зазначте, що чоловіки й дружини, які співпрацюють як рівноправні партнери, відчують єдність у своїх зусиллях. Вони будуть підтримувати одне одного й черпати одне в одного сили й таланти. Кожна одружена пара може отримати провід Господа, коли буде вирішувати, як підтримати одне одного у своїх обов'язках. Вони можуть приймати рішення, що базується на божественно відкритих принципах, унікальних достоїнствах і здібностях одне одного.

- Що може робити чоловік, щоб підтримати свою дружину в її обов'язках щодо виховання дітей?
- Що може робити дружина, щоб підтримати чоловіка в його обов'язках головування й забезпечення сім'ї всім необхідним?
- Чи спостерігали ви випадки, коли чоловіки й дружини ефективно підтримували одне одного в піклуванні про своїх дітей та їх навчання?

Завершення

Прочитайте Учення і Завіти 64:33–34 разом зі слухачами.

- Як ці Писання стосуються обов'язків батьківства й материнства?

Наголосіть, що матері й батьки насправді “закладають фундамент великої роботи”. Щоденні завдання у виховуванні дітей іноді можуть здаватися незначними й неважливими, але “з малого походить велике”. Якщо батьки й матері співпрацюють у здійсненні своїх священних обов'язків, їхні сім'ї отримають великі благословення від Господа.

Якщо підказує Дух, поділіться своїм переконаннями про істини, що обговорювалися на уроці.

Зверніться до сторінок 43–47 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконавши хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю старійшини Джеффері Р. Холланда “Бо вона мати” й статтю Президента Езри Тефта Бенсона “Матерям в Сіоні”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

Мета

Допомогти слухачам зрозуміти, що батьки відповідальні за те, щоб навчати своїх дітей прикладом і настановою та шукати божественного натхнення у своїх зусиллях навчати.

Підготовка

1. Під час підготовки до уроку подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки іх–хі цього посібника).
 2. Прочитайте заголовки уроку, виділені жирним шрифтом. Ці заголовки дають загальний огляд учень і принципів уроку. Готуючись до уроку, розмірковують над тим, як допомогти слухачам застосувати ці вчення й принципи. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
-

**Запропонований
хід уроку**

Батьки відповідальні за навчання своїх дітей.

Поділіться наступною розповіддю Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви:

“Невдовзі після одруження ми побудували наш перший будинок. У нас було мало грошей. Багато роботи виконував я сам... Приведення в порядок подвір'я було повністю моєю відповідальністю. Першим з багатьох дерев, які я посадив, була безколючкова акація... То був лише пагінець дерева, близько трьох чвертей дюйма в діаметрі. Він був таким гнучким, що я легко міг зігнути його в будь-якому напрямку. Роками я не звертав на дерево уваги.

Одного зимового дня, коли на дереві не було листя, я випадково поглянув на нього з вікна й помітив, що воно похилилося на захід, змінило форму й скривилося. Мені важко було в це повірити. Я вийшов і спробував руками відтягнути його, ніби випрямляючи. Але стовбур був майже тридцять сантиметрів у діаметрі й моїх сил було замало, щоб випрямити його...

Коли я його садив, вистачило б невеличкої мотузки, щоб не дати силам вітрів зігнути його. Я міг і повинен був прив'язати цю мотузку, не прикладаючи до цього значних зусиль. Та я не зробив цього, і воно зігнулося під силами, що тиснули на нього” (*Teachings of Gordon B. Hinckley* [1997], 419–420).

- Як досвід Президента Хінклі можна порівняти з відповідальністю батьків навчати дітей? (Коли слухачі обговорюватимуть це питання, прочитайте разом з ними Приповісті 22:6).

Посилаючись на свій досвід з деревом, Президент Хінклі сказав: “Я бачив щось подібне багато разів у житті дітей, за якими спостерігав. Здавалося, що батьки, які народили їх на світ, забули про свої обов'язки. Наслідки були трагічними. Кілька простих засобів підтримки надали б їм сили про-

тистояти силам, які сформували їхнє життя” (*Teachings of Gordon B. Hinckley*, 420).

Поясніть, що Господь дав батькам священний обов’язок навчати своїх дітей. До цієї відповідальності не можна ставитися байдуже або перекладати її на інших. Старійшина М. Рассел Баллард, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, наголошував:

“Ми не можемо і не повинні дозволяти, щоб школа, громадськість, телебачення або навіть Церковні організації визначали цінності наших дітей. Господь поклав цей обов’язок на матерів і батьків. Це той обов’язок, якого ми не можемо уникнути або передати. Інші люди можуть допомагати, але відповідальність лежить на батьках. Таким чином, ми маємо оберігати святість наших домівок, тому що саме там діти розвивають свої цінності, ставлення до життя й звички повсякденного життя” (у *Conference Report*, Apr. 1991, 106 або *Ensign*, May 1991, 79–80).

- Чому важливо для батьків навчати своїх дітей, а не перекладати цю відповідальність на інших? У чому полягає ризик, коли батьки нехтують своєю відповідальністю?
- Яким чином родичі, наприклад, бабусі, дідусі, тьоті й дяді можуть допомогти батькам у навчанні дітей?

Батьки можуть отримати натхнення, навчаючи своїх дітей.

Нехай слухачі звернуться до книги Учення і Завіти 42:14. Поясніть, що у цьому вірші міститься важливий ключ, який допоможе батькам у навчанні своїх дітей. Потім прочитайте цей вірш разом зі слухачами.

- Який ключ знаходиться у цьому вірші? (Ми повинні навчати за допомогою Духа). Що означає навчати за допомогою Духа?

Прочитайте 2 Нефій 32:5 і 33:1 разом зі слухачами. Зазначте, що Дух, або Святий Дух, може допомогти нам дізнатися, що нам слід робити й говорити. Якщо батьки навчають згідно з підказками Святого Духа, Святий Дух донесе послання до сердець їхніх дітей.

Поділіться наступною порадою Президента Гордона Б. Хінклі:

“Ви, батьки, любіть своїх дітей. Плекайте їх. Вони такі дорогоцінні. Вони настільки важливі. Вони є майбутнім. Вам потрібно більше, ніж власна мудрість, щоб вирощувати їх. Вам потрібна допомога Господа. Моліться про цю допомогу і слідуйте за отриманим натхненням” (у *Conference Report*, Oct. 1995, 120 або *Ensign*, Nov. 1995, 89).

- Чому батькам необхідне натхнення у їхніх зусиллях виховувати дітей? Що можуть робити батьки, щоб запрошувати вплив Святого Духа, коли вони навчають дітей?

Поділіться наступною історією, розказаною Ф. Енціо Буше, сімдесятником:

“Одного дня, коли обставини змусили мене бути дома в незвичний час, я почув з іншої кімнати, як мій одинадцятирічний син, який щойно повернувся зі школи, звернувся до своєї молодшої сестри з грубими словами. Ті слова образили мене. Я б ніколи не подумав, що їх може вживати наш син. У гніві, який охопив мене, моєю першою природною реакцією було встати й підій-

ти до нього. На щастя, мені потрібно було перетнути кімнату й відкрити двері, перш ніж я міг наблизитися до нього. Я пам'ятаю, що гаряче молився, щоб Небесний Батько допоміг мені владнати ситуацію. На мене зійшов спокій. Я більше не гнівався.

Нашого сина охопив шок, коли він побачив, що я вдома. Його охопив страх, коли я підійшов до нього. На свій подив, я почув, як кажу: “Я радий, що ти дома, синку!” і простягнув йому руку. А потім, використовуючи офіційний стиль, я запросив його сісти поруч зі мною для особистої розмови. Я почув, як виражаю свою любов до нього. Я розповідав йому про битву, яку кожен з нас має вести щодня в собі.

Коли я висловив свою впевненість у ньому, він розплакався, зізнаючись у своїй негідності й засуджуючи себе понад міру. Тепер була моя черга допомогти йому поглянути на свою провину належним чином і заспокоїти його. Прекрасний дух зійшов на нас, і в кінці ми обидва плакали, обнімаючи один одного з любов'ю і, зрештою, відчуваючи радість. Те, що могло стати небезпечною конфронтацією між батьком і сином, стало, завдяки силам згори, одним з найпрекрасніших випадків у наших стосунках, який обидва ми ніколи не забудемо” (у Conference Report, Apr. 1982, 98–99 or *Ensign*, May 1982, 70).

- До чого могло б призвести те, якби батько не стримав свого бажання діяти в гніві?

Попросіть слухачів поділитися випадками, коли Святий Дух спрямовував їх, щоб навчати й допомагати дітям певним чином, можливо так, як вони спочатку й не планували.

- Що батьки можуть робити, щоб підготуватися до отримання проводу Святого Духа? (Коли слухачі будуть обговорювати це питання, запропонуйте їм прочитати кілька або всі запропоновані уривки з Писань: Алма 17:2–3; УЗ 11:21; 20:77; 121:45–46; 136:33).

Батьки можуть навчати прикладом і настановою

Поясніть, що батьки навчають своїх дітей двома основними способами: власним прикладом і словами.

- Яким чином приклад, показаний батьками, додає значення до їхніх слів, коли вони навчають дітей?

Нехай слухачі прочитають наступне висловлювання старійшини Джеймса Е. Фауста, коли він служив у Кворумі Дванадцятьох Апостолів (сторінка 49 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Коли батьки намагаються навчати своїх дітей уникати небезпеки, батьки не можуть сказати своїм дітям: “Ми досвідчені й мудрі у справах цього світу, тому ми можемо підійти ближче, ніж ти, до загрозливого краю”. Батьківське лицемірство може стати причиною цинічності дітей та зневіри в те, чому навчають вдома. Наприклад, коли батьки дивляться фільми, які заборонено дивитися їхнім дітям, довіра до батьків зменшується. Якщо батьки хочуть, щоб діти були чесними, вони самі мають бути чесними. Якщо батьки хочуть, щоб діти були цнотливими, вони самі мають бути цнотливими. Якщо ви хочете, щоб ваші діти поважали інших, ви самі по-

винні мати повагу” (у Conference Report, Oct. 1990, 41 або *Ensign*, Nov. 1990, 33–34).

- Що можуть робити батьки, щоб прикладом навчати євангельських принципів?

Служачи верховним єпископом, єпископ Роберт Д. Хейлз сказав: “Коли я думаю про... стосунки з власною сім’єю, я не можу втриматися, щоб не звернутися до прикладу, який отримав від власних батьків” (у Conference Report, Oct. 1993, 8 або *Ensign*, Nov. 1993, 8). Наступні спогади показують, як єпископ Хейлз навчався від своїх батьків:

“Мій батько навчав мене поважати священство. Коли я служив у священстві Аароновому, ми роздавали причастя, використовуючи начищені сталеві таці, які, в результаті того, що на них проливали воду, тьмяніли від плям, що залишалися після води. Як носій Ааронового священства я був відповідальним за підготовку причастя. Батько просив мене приносити додому таці й ми разом начищали їх за допомогою тонкої сталевий стружки, поки кожна таця не блищала. Коли я розносив причастя, то знав, що ми доклали зусиль, аби обряд причастя став трішечки більш священним” (у Conference Report, Oct. 1993, 8; або *Ensign*, Nov. 1993, 8).

“Я вдячний за маму, яка була відданою своєму чоловікові й дітям, за маму, яка навчала прикладом. Я вдячний за її віддане служіння в Товаристві допомоги протягом більше тридцяти років. У шістнадцятирічному віці, отримавши своє посвідчення водія, я мав привілей вчитися у неї, коли вона брала мене з собою, щоб допомогти єпископу привезти щось для бідних і нужденних” (у Conference Report, Apr. 1992, 90 або *Ensign*, May 1992, 65).

- Яким чином батьки можуть навчати своїх дітей словом?

Коли слухачі обговорюватимуть це питання, поясніть, що сімейна молитва, сімейне вивчення Писань і сімейний домашній вечір будуть обговорюватися в уроці 16. Крім цих запланованих заходів для того, щоб навчати, з’являється багато непередбачених можливостей у нашому повсякденному житті. Ці можливості можуть відігравати важливу роль у навчанні, бо тісно пов’язані з тим, що діти переживають. Тому що такі моменти швидко з’являються й зникають, батькам потрібно розпізнавати їх і бути готовими навчати тих принципів, які діти готові сприйняти.

- Які непередбачені можливості для навчання батьки можуть використовувати? (Якщо слухачам важко відповісти на це запитання, ви можете поділитися наступними пропозиціями, щоб поживавити обговорення).

Батьки можуть скористатися можливістю, щоб навчати, коли у дітей виникають запитання чи вони чимось стурбовані, коли виникають проблеми у стосунках між братами й сестрами або з товаришами, коли їм потрібно прийняти рішення або вони занепокоєні певними ідеями, що пропагуються засобами масової інформації. Інші нагоди виникають, коли діти вчаться на власних помилках, коли служать, коли їм треба стримувати свій гнів або розпізнати вплив Святого Духа.

- Яким чином повсякденне життя сім’ї, як наприклад, коли всі збираються за столом або йдуть спати, надає можливості для навчання?

- Яким чином час, проведений разом з дітьми, дає батькам можливість навчати? Що батьки можуть робити, щоб упевнитися, що вони проводять час наодинці з кожним зі своїх дітей?
- Чого ви змогли навчити дітей під час незапланованих можливостей для навчання?

Поясніть, що в наступних чотирьох уроках цього курсу обговорюються принципи, яких батькам слід навчати своїх дітей, та можливості, які батьки мають для навчання.

Завершення

Наголосіть, що коли батьки шукають проводу від Господа, Він спрямує їх у зусиллях навчати своїх дітей. Батьки мають бути старанними й послідовними у своїх зусиллях навчати прикладом і словом.

Якщо підказує Дух, свідчить про істини, що обговорювалися під час уроку.

Зверніться до сторінок 48–53 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю старійшини Джеймса Е. Фауста “Найбільше випробування у світі—вміле виховання дітей” та статтю старійшини ЛеГранда Р. Кертіса “Стіл, оточений любов’ю”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

ЯК НАВЧАТИ ДІТЕЙ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ПРИНЦИПІВ

УРОК
13

Частина 1

Мета Допомогти слухачам збільшити бажання й здібність навчати дітей основних євангельських принципів і обрядів.

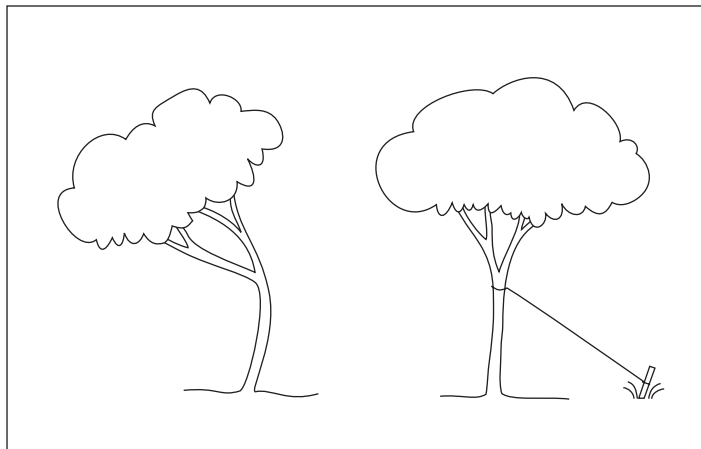
Підготовка

1. Подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Обміркуйте вчення й принципи, виділені в уроці жирним шрифтом. Протягом тижня обдумуйте способи викладання цих учень і принципів. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.

**Запропонований
хід уроку**

Навчання батьків допоможе дітям бути сильними у вірі

Намалюйте на дошці наступні малюнки:

- Що зображено на цих двох малюнках? Чого ці малюнки навчають про виховання дітей?

Якщо слухачам важко відповісти на ці запитання, нагадайте їм історію Президента Гордона Б. Хінклі про посадку дерева, наведену в уроці 12. (Якщо ви викладаєте цей урок за власним планом і не викладали урок 12, розкажіть історію, подану на сторінках 58–59, перш ніж обговорювати малюнки на дошці).

Дерево зліва уособлює дитину, яка відійшла від євангелії, тому що її батьки не навчали й не жили за євангелією вдома. Дерево справа уособлює дитину, яка вивчає євангелію завдяки слову й прикладу батьків. Коли віють сильні вітри, молоде дерево, прив'язане мотузкою, буде й далі рости прямо. Так само й діти. Більш вірогідно, що вони залишаться сильними у вірі, коли їхні батьки навчили їх простих євангельських принципів.

Прочитайте Учення і Завіти 68:25–28 разом зі слухачами.

- Згідно з цим уривком з Писань, чого, за вимогою Господа, батьки мають навчати своїх дітей? (Напишіть відповіді слухачів на дошці, як показано нижче).

Вірі в Ісуса Христа
Покаянню
Хрищенню
Отриманню дару Святого Духа
Молитві
Тому, щоб ходити перед Господом у праведності

- Чому важливо, щоб батьки навчали цих принципів та обрядів своїх дітей тоді, коли вони ще малі?

Служачи Верховним єпископом, єпископ Роберт Д. Хейлз пояснював: “Діти, яких навчили молитися, і які моляться зі своїми батьками, коли вони ще малі, найвірогідніше молитимуться й тоді, коли стануть старшими. Ті, кого з дитинства навчили любити Бога й вірити в те, що Він живий, здебільшого будуть продовжувати свій духовний розвиток і збільшуватимуть свої почуття любові, коли досягнуть зрілого віку” (у Conference Report, Oct. 1993, 10 або *Ensign*, Nov. 1993, 10).

Батьки повинні навчати своїх дітей першим принципам і обрядам євангелії

Скористайтеся наступними запитаннями, щоб обговорити, як батьки можуть допомогти своїм дітям застосовувати принципи віри й покаяння та підготуватися до хрищення й отримання дару Святого Духа. Під час обговорення заохочуйте слухачів ділитися прикладами з власного життя.

- Щоб виявляти віру в Христа, ми повинні мати правильне розуміння Його особистості та рис характеру. Що батьки можуть зробити, щоб допомогти своїм дітям зрозуміти характер і особливості Спасителя?
- Коротко повторіть історії про те, як Ісус зцілив дочку Яіра (Марк 5:21–24, 35–43) та Нефій відгукнувся на заповідь дістати мідні пластини (1 Нефій 3:1–7). Як ці оповідання з Писань можуть допомогти дітям виявляти віру в Ісуса Христа?
- Як, розповідаючи про випадки з власного життя, ми можемо зміцнити віру дітей?

Вкажіть, що батькам потрібно шукати нагоду навчати дітей того, що віра допомагає нам долати випробування й труднощі в житті. Наприклад, якщо дитина має труднощі в школі або у стосунках з другом, батьки можуть прочи-

тати уривок з Писань разом з дитиною, допомогти їй молитися за провід і вітху, а потім допомогти дитині зрозуміти, як Господь надає нам допомогу.

- Чому, коли батьки навчають дітей про покаяння, важливо, щоб вони звертали увагу на повчальні моменти у повсякденному житті?

Поясніть, що коли батьки бачать, що діти приймають немудрі рішення, вони можуть запитати в дітей про їхні почуття стосовно цього рішення й про те, що вони зробили б по-іншому. Вони можуть дозволити дітям виправити помилки та, при потребі, вибачитися перед Господом і тими, кого вони образили чи завдали болю. Батьки також можуть допомогти дітям розпізнати щастя й мир, які приходять внаслідок істинного покаяння.

- Коротко прогляньте навернення Алми молодшого (Мосія 27; Алма 36) та Анті-Нефії-Легіїв (Алма 23). Як ці оповідання з Писань можуть допомогти дітям оцінити благословення покаяння й прощення?
- Повторіть завіт хрищення, прочитавши Мосію 18:8–10 та Учення і Завіти 20:37 разом зі слухачами. Як батьки можуть допомогти дітям підготуватися до вступу в завіт хрищення і його дотримання?
- Яким чином батьки можуть допомагати своїм дітям з нетерпінням очікувати на хрищення й отримання дару Святого Духа?

Батьки мають “навчати своїх дітей молитися й ходити у праведності перед Господом”

- Чому приклад батьків є найкращим учителем, який допоможе дітям зробити молитву невід’ємною частиною їхнього життя?
- Крім того, щоб показати приклад молитви, яких іще принципів стосовно молитви батьки можуть навчити своїх дітей? (Коли слухачі будуть відповідати на це запитання, прочитайте й обговоріть наступні уривки з Писань та цитати. Заохочуйте слухачів ділитися досвідом стосовно цих учень).
 - а. Якова 1:5–6 (Бог дає нам мудрість, якщо ми просимо у Нього з вірою).
 - б. 2 Нефії 32:9 (Ми повинні завжди молитися. Ми молимося Батькові в ім’я Ісуса Христа).
 - в. Алма 37:37 (Коли ми радимося з Господом в усьому, що робимо, він спрямує нас до кращого).
 - г. 3 Нефії 18:19–21 (Коли ми молимося Батькові в ім’я Ісуса Христа, ми отримаємо те, про що просимо, якщо воно є правильним. Нам слід молитися в наших сім’ях).
 - д. Учення і Завіти 112:10 (Коли ми смиренні, Господь відповість на наші молитви).

Старійшина Даллін Х. Оукс, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, навчав про важливість вживання “мови молитви”. Він сказав, що діти можуть навчитися цієї мови від своїх батьків:

Ми навчаємося рідної мови просто слухаючи тих, хто розмовляє нею. Це так само стосується мови, якою ми звертаємося до нашого Небесного Батька. Мова молитви легше і приємніше вивчається, ніж будь-яка інша мова. Нам слід дати нашим дітям привілей вивчити цю мову, слухаючи, як їхні батьки вживають її в різних молитвах, які вони промовляють щод-

ня в своїх домівках” (у Conference Report, Apr. 1993, 20 або *Ensign*, May 1993, 18).

- Як батьки можуть скористатися сімейною молитвою як можливістю навчати дітей?
- Що батьки можуть робити, щоб заохочувати своїх дітей молитися наодинці?
- Господь сказав, що батьки мають навчати своїх дітей ходити перед Ним у праведності (див. УЗ 68:28). Як батьки можуть використовувати домашню і сімейну обстановку, щоб заохочувати своїх дітей ходити “прямо перед Господом”? (Серед відповідей можуть бути такі: батьки можуть навчати дітей виконувати закони й обряди євангелії та бути свідками Бога в усі часи й у всіх місцях).
- Що можуть робити дідусі, бабусі та інші родичі, щоб допомогти батькам навчати дітей євангельських принципів? Чи спостерігали ви, як добрий приклад, показаний родичами, допомагав дітям?

Завершення

Наголосіть, що Бог дав батькам відповідальність навчати дітей принципам праведності. Заохочуйте слухачів намагатися жити за принципами, викладеними в цьому уроці, та визначити шляхи кращого навчання цих принципів дітей.

Якщо підказує Дух, поділіться своїми переконаннями про істини, що обговорювалися на уроці.

Зверніться до сторінок 54–57 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування”, і (2) прочитавши статтю старійшини Роберта Д. Хейлза “Зміцнення сімей: наш священний обов’язок”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

ЯК НАВЧАТИ ДІТЕЙ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ПРИНЦИПІВ

УРОК
14

Частина 2

Мета Допомогти слухачам збільшити бажання й здатність навчати дітей співчуттю і служінню, чесності й поваги до власності інших людей, радості від чесної роботи та моральній чистоті.

Підготовка

1. Прогляньте принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника. Подумайте, як ви будете застосовувати ці принципи під час підготовки до навчання.
2. Прочитайте заголовки, виділені жирним шрифтом, які вказують на вчення й принципи цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуйте над цими вченнями й принципами протягом тижня, шукаючи проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу слухачів. При необхідності навчайте цих принципів протягом двох уроків.
3. За умови наявності наступних матеріалів, прогляньте їх і принесіть на урок:
Заради зміцнення молоді (34285).

Запропонований хід уроку

Батьки виявляють любов до дітей, коли навчають їх

Поділіться наступним випадком, переказаним старійшиною Лореном С. Данном, сімдесятником:

“Коли ми зростали у невеличкій громаді, мій батько побачив, що мого брата й мене слід привчати до праці. В результаті, він відіслав нас трудитися на невеличку ферму на околиці міста, де він сам зростав. Батько керував місцевою газетою, отже у нього не залишалось для нас іншого часу, крім раннього ранку й вечора. Та робота була великою відповідальністю для двох підлітків, тому іноді ми припускалися помилок.

Навколо нашої маленької ферми знаходилися інші ферми, і якось один з фермерів пішов до мого батька, щоб розповісти, що, на його думку, ми робили неправильно. Батько уважно вислухав його, а потім сказав: “Джіме, ти не зовсім розумієш. Бачиш—но, я вирощую хлопців, а не корів”. Після смерті мого батька Джім розповів нам цю історію. Я такий вдячний за батька, який вирішив вирощувати хлопців, а не корів. Незважаючи на помилки, ми навчилися працювати на тій маленькій фермі, і, я думаю, хоча вони ніколи про це багато не говорили, ми завжди знали, що є більш важливими для мами й батька, ніж корови, або щось інше” (у Conference Report, Oct. 1974, 12 або *Ensign*, Nov. 1974, 11).

- Що вас вразило в цій історії?

Наголосіть, що старійшина Данн і його брат завжди знали, що їхні батьки люблять їх. Один із способів того, як батьки можуть показати любов до своїх дітей—це присвятити час, щоб допомогти їм вивчати й застосовувати єван-

гельські принципи. На цьому уроці буде обговорюватися те, як навчити дітей п'яти основним принципам життя за євангелією: співчуттю й служінню, чесності, повазі до власності інших людей, радості від чесної роботи й моральній чистоті.

Батьки мають навчати дітей співчуттю й служінню

Поясніть, що під час свого служіння Спаситель навчав, чому важливо любити інших і служити їм. Він навчав цього принципу словом і прикладом.

- Яку користь отримують діти, які навчилися від своїх батьків любити інших і служити їм? (Крім того, що ви попросите слухачів відповісти, поділіться наступними прикладами).

Президент Бойд К. Пекер, Діючий президент Кворуму Дванадцятьох Апостолів, розповідав:

“Багато років я спостерігав за служінням однієї милої сестри, і це було за межами покликання бути вчителем чи провідником у Церкві. Вона бачить потребу і служить не на зразок: “поклич мене, якщо потрібна буде допомога”, а “ось я; що я можу зробити для тебе?” Вона робить так багато незначного, як наприклад, тримає чиюсь дитину на зборах або відвозить до школи сусідську дитину, яка запізнилася на автобус. Вона завжди помічає нових людей у церкві й підходить до них, щоб привітати...

Вона навчилася того духу служіння від своєї матері. Дух служіння краще за все пізнається дома. Ми маємо вчити своїх дітей власним прикладом і говорити їм, що той дух самовідданості життєво необхідний для щастя” (Ліягона, січень 1998, с. 6).

В одній сім'ї дитина переживала нелегкий період. Щоб допомогти їй подолати випробування, батьки запропонували дитині щодня таємно служити одному з членів сім'ї. Наприкінці тижня дитина менше переймалася власними проблемами й почала відчувати благословення й спокій, які приходять, коли ми піклуємося про інших.

- Чого ми можемо навчитися про служіння вдома, як ні в якому іншому місці?
- Якими пропозиціями ви можете поділитися, що допоможуть батькам навчати своїх дітей служити іншим?

Ви можете написати відповіді слухачів на дошці. Заохочуйте слухачів ділитися прикладами з їхнього власного життя. Також просіть їх поділитися ідеями з приводу того, які акти служіння можна запровадити в сім'ї. Під час обговорення розгляньте наступні ідеї:

- а. Батьки можуть показувати приклад, служачи членам родини, виконуючи Церковні доручення й допомагаючи іншим.
- б. Вони можуть шукати нагоду для того, щоб діти служили членам родини та іншим людям, які оточують їх. Навіть дуже маленькі діти можуть відчувати радість служіння.

Батьки мають навчати дітей чесності й поваги до власності інших людей

Поділіться наступною порадою Президента Н. Елдона Таннера, який служив першим радником у Першому Президентстві:

“Чесність прищеплюється вдома. Кожен з нас має особисту власність, яка належить тільки нам. Ми можемо й повинні ділитися такими речами, як іграшки, ігри, нам слід служити одне одному; але у нас також є гроші, коштовності, одяг, які є особистою власністю кожного, і їх не можна брати без дозволу власника. Дитина, яка поважає таку чесність удома, навряд чи порушить цей принцип поза домом. З іншого боку, якщо цього не навчити в достатній мірі, це призведе до неповаги прав і власності інших людей” (у Conference Report, Apr. 1978, 64 або *Ensign*, May 1978, 44).

- Що може статися, якщо діти не навчені поважати власність інших людей?
- Яким чином діти можуть навчатися вдома чесності й поваги до власності, що належить іншим? Коли батькам слід розпочинати навчати цих принципів своїх дітей?

Батьки повинні навчати дітей про винагороду за чесну працю

Поясніть, що провідники Церкви часто говорять батькам про те, чому важливо привчати дітей до праці. Хоча іноді важко привчити дітей до праці, батьки повинні бути послідовними у своїх зусиллях. Старійшина Л. Том Перрі, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, радив: “Привчати дітей до радості чесної праці є одним з найбільших дарів, які ви можете їм дати” (у Conference Report, Oct. 1986, 78 або *Ensign*, Nov. 1986, 62).

- У чому полягає цінність того, щоб навчити дітей принципів роботи й старанності, коли вони ще малі? Як можуть батьки допомогти своїм дітям привчитися до роботи? (Коли слухачі обговорюватимуть це питання, заохочуйте їх ділитися прикладами з власного життя. Ви можете згадати наступні пропозиції, щоб поживавити обговорення).
 - а. Покажіть дітям приклад, з радістю допомагаючи виконувати роботу в домі.
 - б. Давайте дітям завдання, які відповідають їхнім здібностям.
 - в. Затратьте час, щоб навчити дітей виконувати їхні обов’язки.
 - г. Висловлюйте вдячність дітям за допомогу.

Прочитайте одне або обидва висловлювання:

Президент Гордон Б. Хінклі, 15-й Президент Церкви, радив: “Діти повинні працювати разом з батьками: мити з ними посуд, мити підлогу, косити галявину, підрізати дерева й кущі, фарбувати, ремонтувати, чистити й робити сотні інших справ, де вони навчаться тому, що праця—це нагорода за чистоту, розвиток і процвітання” (*Teachings of Gordon B. Hinckley* [1997], 707).

Служачи у Кворумі Дванадцятьох Апостолів, старійшина Джеймс Е. Фауст навчав: “Важлива роль у тому, щоб привчити дітей до дисципліни й відповідальності полягає в прищепленні навичок праці... Найкраще навчать принципів праці самі батьки. Для мене робота стала радістю, коли я вперше працював поруч з батьком, дідусям, дядьками й братами. Я впевнений, що частіше заважав, ніж допомагав, але згадувати про той досвід солодко, а уроки, яких я навчився, безцінні. Діти повинні навчатися відповідальності й незалежності. Чи знаходять час батьки, щоб особисто показувати, доводити, пояснювати, з тією метою, щоб діти могли, як навчав Легій, “діяти самостійно, а не бути під впливом”? (2 Нефій 2:26)” (у Conference Report, Oct. 1990, 42

або *Ensign*, Nov. 1990, 34; див. також сторінку 50 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*).

- Чому важливо, щоб діти працювали поряд з батьками та іншими членами родини? Як впливає на родинні стосунки спільна робота членів сім'ї?
- Якими є винагороди за чесну роботу? (Серед відповідей можуть бути ті, що подані нижче).
 - а. Задоволення і радість від добре виконаної роботи.
 - б. Відчуття успіху
 - в. Оволодіння важливими практичними навичками
 - г. Самоповага
 - д. Матеріальні винагороди, як, наприклад, академічні відзнаки й фінансові переваги
- Яким чином робота є як духовним, так і земним благословенням?
- Що можуть зробити батьки, щоб допомогти дітям заробити гроші й використовувати їх мудро? Як батьки можуть допомогти дітям врівноважити їхню трудову діяльність з іншими видами роботи, як, наприклад, робота в Церкві, у школі, в домі?
- У чому полягає небезпека, якщо батьки дозволяють дітям уникати такої відповідальності, як робота?

Старійшина Ніл. А. Максвелл, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, навчав: "Євангелія праці є частиною "повноти євангелії". Хоч місіонерська робота сповнена радості, та все ж це робота. Хоч робота у храмі сповнена радості, та все ж це робота. На жаль, небагато хто з нашої молоді, яка не встигає в школі, працює гарно, більшість же не намагається утруднювати себе роботою...

Остерігайтеся догоджати за будь-яку ціну своїм дітям, якщо вони сприймають це як належне. Однак ще небезпечнішим є інше: хоч і ненавмисно, але ви перестали вимагати від своїх дітей посиленої для них праці, яка стала б частиною їхнього досвіду, і тим самим ви ізолюєте їх від того, що допомогло вам стати тими, ким ви є!" (*Ліягона*, липень 1998, с. 40–41).

Батьки мають навчати дітей моральної чистоти

Наголосіть, що батьки мають обов'язок навчати своїх дітей Господнім нормам моральної чистоти. Це допоможе дітям протистояти спокусі.

- Чому в обговоренні з дітьми моральної чистоти й статевого стосунку ініціатива має належати батькам? У чому полягає небезпека, якщо батьки не виявлять цієї ініціативи?

Вкажіть, що в сучасному світі неможливо уникнути того, щоб діти не чули про статеві стосунки. Однак більшість того, що вони чують, є образою священної сили відтворення життя. Діти, особливо підлітки, потребують точної інформації й істинного вчення стосовно цієї теми. Батьки повинні допомогти їм отримати силу протистояти хибним ученням світу. Вони мають навчати дітей Господнього плану щодо використання сили відтворення життя.

Запропонуйте слухачам, які є батьками, розповісти про успішний досвід, який вони мали, навчаючи своїх дітей стосовно цих питань. Крім того, що ви попросите слухачів висловити свої думки, поділіться наступними принципами:

З раннього віку дітям слід давати ясну і просту інформацію про священну природу їхніх тіл. Це розуміння допоможе їм захиститися від тих, хто захоче скористатися ними. Коли діти досягають статевої зрілості, батьки повинні турботливо пояснити їм зміни, які стануться в їхніх тілах. Їм слід пояснити, що фізична зрілість є природною і входить до Божого плану.

Батьки також мають допомогти дітям зрозуміти, що статеві стосунки є хорошими, якщо вони відбуваються в межах, встановлених Господом, але є серйозним гріхом, якщо вони відбуваються всупереч Господнім заповідям. Підлітки потребують чітких пояснень від своїх батьків стосовно Господніх норм.

Покажіть буклет *Заради зміцнення молоді*. Поясніть, що цей буклет є чудовою допомогою молоді й батькам. У ньому міститься інформація стосовно Церковних норм призначення побачень, одягу, мови, засобів масової інформації, музики й танців. Заохочуйте батьків читати й обговорювати цей буклет окремо з кожною дитиною, яка наближається до підліткового віку. Це допоможе батькам обговорити тему, на яку, можливо, важко завести розмову. Це також дасть молодим людям можливість поставити певні запитання щодо норм моралі. Поділіться наступною цитатою, що знаходиться на сторінках 15–16 цього буклету:

“Небесний Батько заповідав своїм дітям утримуватися від статевих стосунків до шлюбу. Фізичні стосунки між подружжям можуть бути прекрасними й священними. Вони призначені для приведення дітей у цей світ і виявлення кохання між чоловіком і дружиною: “Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї,—і стануть вони одним тілом” (Буття 2:24).

Через те, що інтимні стосунки настільки священні, Господь вимагає самоконтролю й непорочності до шлюбу, і такою ж мірою повної вірності у шлюбі. Під час побачень ставтеся до тих, з ким ви зустрічаєтеся, з повагою й сподівайтеся на таке ж ставлення до вас. Ніколи не ставтеся до тих, кому ви призначаєте побачення, як до об’єкта вдоволення ваших власних похитливих бажань чи егоїзму. Недоречний дотик може призвести до втрати самоконтролю. Завжди тримайтеся в такому стані, який дозволяє вам керувати собою й вашими фізичними відчуттями.

Особливо Господь забороняє дошлюбні статеві стосунки, любові, статеві збочення (гомосексуалізм, гвалтування, кровозміщення), мастурбацію, а також статеву заклопотаність, що виражається в думках, словах і вчинках...

Гомосексуалізм і лесбійство є гріховними й мерзотними в очах Господа (див. Послання св. апостола Павла до римлян, 1:26–27, 31). Протиприродні прихильності, в тому числі й до осіб тієї ж статі, протирічать вічному плану Бога для його дітей. Ви відповідальні за правильність вашого вибору. Похитливі почуття й бажання, незалежно від того, спрямовані вони на осіб однієї з вами чи протилежної статі, можуть призвести до більш важких гріхів.

Усі святі останніх днів повинні навчатися дисциплінувати себе й керувати собою”.

Наголосіть, що коли батьки розмовлятимуть з дітьми про статеві стосунки, вони можуть свідчити, що моральна чистота веде до радості й спокою.

- Чому важливо, щоб батьки показували приклад моральної чистоти, а не лише навчали про неї? Яким чином батьки можуть показати приклад моральної чистоти?

Зазначте, що діти можуть навчитися істинних принципів моральної чистоти, спостерігаючи, як їхні батьки ставляться одне до одного, яку літературу й інші матеріали приносять додому, і як батьки розмовляють про священну силу відтворення життя.

Завершення

Наголосіть, що батьки несуть відповідальність за навчання своїх дітей принципів праведності. Заохочуйте слухачів намагатися жити за принципами, викладеними в цьому уроці, й визначити шляхи, які допоможуть їм краще навчати цим принципам своїх дітей.

Якщо підказує Дух, поділіться власними переконаннями про істини, що обговорювалися на уроці.

Зверніться до сторінок 58–63 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення і принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування”, і (2) прочитавши статтю президента Бойда К. Пекера “Навчайте дітей”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з путівника разом.

ЯК СПРЯМОВУВАТИ ДІТЕЙ, КОЛИ ВОНИ ПРИЙМАЮТЬ РІШЕННЯ

УРОК
15

Мета Навчити принципів, які допоможуть батькам спрямовувати дітей, коли ті приймають рішення.

Підготовка

1. Під час підготовки до уроку, подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Прочитайте заголовки уроку, виділені жирним шрифтом. Ці заголовки дають загальний огляд учень і принципів цього уроку. Готуючись до уроку, розмірковуйте над тим, як допомогти слухачам застосовувати ці вчення й принципи. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Принесіть на урок маленький камінчик. Ви скористаєтеся ним під час останньої частини уроку.

**Запропонований
хід уроку**

Діти потребують проводу, коли приймають рішення

Прочитайте наступний вірш, наведений Томасом С. Монсоном з Першого Президентства у зверненні під час Генеральної конференції:

Він самотньо стояв на перехресті доріг,
Сонце світило йому в обличчя.
Він не думав про невідомий світ,
Він просто біг по життю.
Але одні дороги простягалися на схід, а інші на захід,
А юнак не знав, яка з них краща;
Отже, він обрав дорогу, яка вела вниз,
І програв забіг та вінець переможця.
Його охопив, зрештою, гнів,
Тому що ніхто не стояв на перехресті,
Щоб показати йому кращу дорогу.

Іншого дня на тому ж місці
Стояв юнак, у якого були високі мрії.
Він також брав участь у забігу під назвою “життя”,
Він також прагнув того, що було добрим.
Але там стояв той, хто дійсно знав дороги,
І він показав, яку з них обрати.
Отже юнак звернув з дороги, яка вела вниз,
І він виграв забіг та вінець переможця.
Він мандрує сьогодні широкими дорогами,

Тому що на перехресті був той,
Хто показав йому кращий шлях
[процитовано з *Central Christian Monitor*, у Conference Report, Oct. 1993,
66–67 або *Ensign*, Nov. 1993, 48].

Поясніть, що діти й молоді люди часто опиняються на перехресті доріг, тобто повинні прийняти рішення, які можуть мати тривалий вплив на їхнє подальше життя. Батьки, які знають дороги, повинні бути там, щоб допомогти дітям приймати правильні рішення. Навіть якщо батьки не можуть бути разом з дітьми в момент, коли ті приймають рішення, дітям слід уміти отримувати провід і покластися на підказку Святого Духа згідно з тим, як навчали їх батьки.

Батьки можуть допомогти дітям праведно проявляти свободу вибору

Поясніть, що свобода вибору є для нас одним з найбільших дарів Небесного Батька. Свобода вибору є владою обирати й діяти за власним бажанням. Саме завдяки свободі вибору ми вирішили йти за Спасителем і отримати благословення вічного життя. (див. 2 Нефій 2:25–28).

Прочитайте Учення і Завіти 58:27–28 разом зі слухачами.

- Яким чином цей уривок стосується батьків, коли вони допомагають дітям прийняти рішення?
- Яка користь з того, що ми дозволяємо дітям приймати рішення?

Наступний матеріал окреслює принципи, яких можуть дотримуватися батьки, щоб допомогти дітям праведно виявляти свободу вибору. Обговоріть ці принципи разом зі слухачами.

Навчайте дітей великому планові щастя Небесного Батька

Прочитайте разом зі слухачами наступний уривок з Алми 12:32:

“Тому Бог дав їм заповіді, після того, як зробив відомим для них план спокутування”.

- Чому важливо те, що Бог дав заповіді *після* того, як зробив відомим план спокутування? Як цей принцип стосується зусиль батьків щодо заохочення дітей виконувати заповіді?

Старійшина Бойд К. Пекер, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, навчав:

“Молоді люди роздумують над запитаннями “чому?”—Чому нам заповідано *робити* одне і чому заповідано *не робити* іншого? Знання плану щастя... може принести в молодий розум це “чому”...

Ви не будете поряд зі [своїми] дітьми в час, коли вони постануть перед спокусою. У ці небезпечні моменти вони повинні будуть покладатися на власні сили. Якщо вони зуміють визначитися, керуючись євангельським планом, то відразу ж будуть зміцнені.

План вартий того, щоб його повторювати знову й знову. Тоді мета життя, реальність Спокутаря і причина появи заповідей будуть завжди з ними.

Вивчення євангелії і життєвий досвід допоможуть постійному зростанню свідчення про Христа, про Спокуту, про відновлення євангелії” (*Great Plan of Happiness* [address to religious educators, 10 Aug. 1993], 3).

Давайте дітям чіткі настанови, основані на євангельських принципах

Поясніть, що батьки мають давати дітям чіткі настанови, яких вони мають дотримуватися, коли прийматимуть рішення. Це має на увазі навчання євангелії та встановлення норм поведінки вдома. Старійшина Джо. Дж. Крістенсен, сімдесятник, навчав:

“Не бійтеся встановити вдома чіткі норми й настанови стосовно моралі.

Впевнено скажіть “ні”, коли в цьому є потреба... Нехай ... [ваші діти] знають, що є те, що ви, як члени цієї родини, просто не робите. Деякі батьки аж занадто переймаються тим, щоб їх дітей усі любили й визнавали, а тому дозволяють багато таких речей, які насправді суперечать їх кращим судженням, як, наприклад, дорогі забаганки, нескромний одяг, повернення додому в надто пізній час, призначення побачень раніше досягнення шістнадцятилітнього віку, перегляд фільмів з позначкою “крім дітей до шістнадцяти років” тощо. Іноді, як діти, так і батьки, можуть залишитися самотніми, відстоюючи те, що правильно. Іноді доведеться провести вечори на самоті, пропустити вечірки, не побачити якісь фільми. Це не завжди весело. Але бути батьками—це не те саме, що брати участь у конкурсі на популярність” (у *Conference Report*, Oct. 1993, 13 або *Ensign*, Nov. 1993, 11).

- Що можуть робити батьки, щоб встановити у своїх сім'ях чіткі настанови щодо моралі? (Коли слухачі будуть обговорювати це питання, заохочуйте їх ділитися випадками зі свого життя).

Прочитайте Мороній 7:15–19 разом зі слухачами.

- Яка в цьому уривку міститься порада стосовно того, як розпізнати добро і зло? Яким чином батьки можуть застосувати цю пораду, встановлюючи норми для своїх дітей?
- У яких сферах свого життя діти й молодь інколи потребують допомоги, коли доводиться розсудити, що є добром, а що злом? Яким чином батьки можуть скористатися порадою, даною в Моронії 7:15–19, щоб допомогти дітям прийняти правильне рішення?

Допомагайте дітям розпізнавати вплив Святого Духа у своєму житті

Поясніть, що в Моронії 7:15–19 йдеться про Світло Христа, яке допомагає нам розпізнати добро і зло. Крім того, щоб іти за Світлом Христа, ми можемо отримати провід Святого Духа, який “покаже [нам] усе, що [нам] слід робити” (2 Нефій 32:5) і допоможе нам “пізнати істинність усього” (Мороній 10:5). Коли діти навчаються розпізнавати підказки Святого Духа й слухатися їх, вони отримають подальшу допомогу в прийнятті рішень. Після того, як діти отримали дар Святого Духа, батьки можуть допомогти їм розвинути бажання бути гідними постійного супроводу Духа.

Старійшина Роберт Д. Хейлз, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, розповідав про те, як його мама допомогла йому розпізнати вплив Святого Духа:

“Після хрищення і конфірмації моя мама відвела мене убік і запитала: “Що ти відчуваєш?” Я описав, як тільки міг, те тепле почуття миру, спокою, щастя, що були в душі. Мама пояснила, що це відчуття—то і є дар, який я щойно отримав—дар Святого Духа. Вона сказала мені, що цей дар буде зі мною постійно, якщо я житиму гідно. Та мить навчання вплинула на все моє життя” (*Ліягона*, липень 1999, с. 39).

- Що можуть робити батьки, щоб навчити дітей відчувати й розпізнавати вплив Святого Духа? (Серед відповідей можуть бути такі: батьки можуть заохочувати своїх дітей вивчати Писання, слухати священну музику, виконувати заповіді, молитися з щирими намірами. Вони також можуть ділитися духовним досвідом зі своїми дітьми й висловлювати їм свою любов).

Наголосіть, що для батьків дуже важливо заохочувати дітей особисто виявляти релігійну поведінку, як, наприклад, індивідуальне вивчення Писань, молитва й піст, які мають велике значення. Участь у сімейних релігійних заходах є важливою, але недостатньою.

Надавайте можливість маленьким дітям приймати прості рішення

Зазначте, що батьки можуть надавати можливість приймати рішення маленьким дітям. Рішення, яке треба прийняти, не повинно бути складним; як правило, пропонуйте два вибори й переконайтеся, що обидва з них прийнятні. Наприклад, один з батьків може сказати: “Ти б хотів одягнути сьогодні червону чи синю сорочку?” або “Ти б хотів послухати історію чи ще пограєшся, поки не треба буде йти спати?” Якщо батьки пропонують вибір, то повинні прийняти рішення дитини.

- Як такі прості рішення можуть допомогти дітям підготуватися до прийняття далекосяжних і важливих рішень у своєму житті?

Допомагайте дітям зрозуміти, що деякі рішення мають вічні наслідки

Поясніть, що коли перед дітьми постають складні рішення, такі як проведення Суботнього дня, вибір друга, складання планів щодо освіти або встановлення цілей стосовно кар’єри, важливо, щоб вони знали, як дійти висновку, спираючись на євангельські істини. Важливо, щоб вони зрозуміли, що їхні рішення можуть мати вічні наслідки. Батьки повинні приділяти час, розмовляючи про ці принципи з дітьми змалку.

- Яким чином батьки можуть спрямовувати своїх дітей, даючи їм пораду? (Серед відповідей можуть бути такі: батьки діляться власним досвідом, нагадують дітям про Господні заповіді, допомагають дітям усвідомити вічні наслідки різних рішень).
- Яка ситуація може вимагати втручання батьків, коли дитина приймає неправедне рішення?

Попросіть одного зі слухачів прочитати наступну пораду старійшини М. Рассела Балларда, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів (сторінка 66 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*):

“Це обов’язок батьків—втручатися, коли вони бачать, що зроблено неправильний вибір. Це не означає, що батьки забиратимуть у дітей дорогоцінний дар свободи вибору. Вибір того, що дітям робити, як себе поводити і у що вірити—завжди належатиме їм, бо свобода вибору—це дар від Бога. Але як батьки, ми повинні бути певними, що вони розуміють правильну поведінку і наслідки неправильного вибору. Пам’ятайте, такої речі, як протизаконна цензура вдома не існує. Фільми, журнали, телебачення, відеофільми, Інтернет і інші засоби масової інформації—це тільки гості у нас вдома, і вони повинні запрошуватись тільки тоді, коли вони є придатними для сімейного відпочинку. Зробіть ваш дім гаванню миру і праведності. Не дайте дозволу злочестивим впливам заразити ваше особисте, неповторне духовне оточення. Будьте добрими, уважними, ніжними і тактовними у своїх словах і ставленні одне до одного. Тоді сімейні цілі, основані на нормах євангелії, допоможуть приймати гарні рішення” (Ліягона, липень 1999, с. 103).

Батьки повинні дозволяти дітям навчатися на наслідках немудрих рішень

Зазначте, що хоча батьки мають іноді втручатися, щоб допомогти дітям прийняти праведні рішення, їм не слід втручатися, щоб запобігти наслідкам немудрих рішень, прийнятих дітьми.

- Що може статися внаслідок того, що батьки оберігають дітей від наслідків прийнятих ними рішень? Яку користь принесе те, що ви дасте дітям відчувати закономірні наслідки їхніх рішень? (Заохочуйте слухачів ділитися прикладами з власного життя. Потім прочитайте наступні висловлювання).

Старійшина Річард Г. Скотт, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав: “Батьки, не припускайтеся помилки, свідомо втручаючись з метою пом’якшення або усунення закономірних наслідків продуманих рішень ваших дітей, спрямованих на порушення заповідей. Такі вчинки посилять хибні принципи, відкриють двері більш серйозному гріху й зменшать потяг до покаяння” (у Conference Report, Apr. 1993, 43 або *Ensign*, May 1993, 34).

Старійшина Роберт Д. Хейлз навчав: “Страшно дозволити нашим дітям вчитися на помилках, які вони можуть зробити, але їхня готовність вибрати шлях Господа і духовні цінності сім’ї зростає, коли вибір роблять вони самі, ніж тоді, коли ми намагаємося ці цінності їм нав’язувати. Господній шлях любові і прийняття кращий, ніж шлях Сатани — шлях сили і примусу, особливо у вихованні підлітків” (Ліягона, липень 1999, с. 39).

Батьки мають виявляти незмінну любов до дітей, які зійшли з вірного шляху

Зазначте, що навіть після того, як батьки докладають усіх зусиль, деякі діти можуть приймати рішення, що спричиняють глибокий смуток їм та іншим. Батьки повинні ніколи не переставати любити дітей, які збилися з пуття. Старійшина Річард Г. Скотт сказав:

“Дехто з вас має дітей, які не слухаються, обираючи зовсім інші шляхи. Небесний Батько багато разів переживав таке саме. У той час, як деякі Його діти

використовують наданий Ним дар свободи вибору, приймаючи рішення, що суперечать Його заповідям, Він продовжує любити їх. І навіть більше того, я впевнений, що Він ніколи не звинувачував Себе за їхній нерозумний вибір” (у Conference Report, Apr. 1993, 43 або *Ensign*, May 1993, 34).

Служачи в Кворумі Дванадцятьох Апостолів, старійшина Говард В. Хантер дав наступну пораду батькам, які докладали всіх зусиль, але глибоко сумують через помилки своєї дитини:

“Щасливим батьком або матір’ю є той, хто любить, хто жертвує, піклується, навчає, служить, задовольняючи потреби дитини. Якщо ви все це робили, а ваша дитина все ще не на правильному шляху або завдає клопоту, або спокушається тим, що від світу, то, незважаючи на це, можна сказати, що все ж ви є щасливим батьком чи матір’ю. Можливо, є діти, які приходять у світ для того, щоб бути випробуванням для певних батьків за певних обставин. Можливо, таким же чином, є інші, які приходять, щоб бути радістю та благословенням у житті будь-якого батька чи матері” (у Conference Report, Oct. 1983, 94 або *Ensign*, Nov. 1983, 65).

Дайте одному зі слухачів камінчик, який ви принесли на урок (див. “Підготовка”, пункт 4). Попросіть слухача тримати камінь прямо перед оком. Потім попросіть цю особу описати, що він чи вона бачить. Прочитайте наступну аналогію, яку навів старійшина Річард Г. Скотт, коли служив сімдесятником:

“Коли я беру маленький камінчик і тримаю його прямо перед оком, то здається, що він є величезною брилою. Він—усе, що я бачу. Він стає всепоглинаючим, як проблеми того, кого ми любимо, впливають на кожен часточку нашого життя. Коли все, що ви могли дійсно зробити, щоб допомогти, зроблено, віддайте цю справу в руки Господа й більше не хвилюйтеся. Не почувайтеся винними за те, що не можете зробити більше. Не витрачайте марно енергії й даремно не переживайте. Господь візьме камінчик, який заповнює все ваше бачення, й помістить його серед усіх інших випробувань, перед якими ви постанете впродовж вашого вічного розвитку. Ви зможете тоді поглянути на нього в перспективі. З часом ви будете мати відчуття й знання того, як надати подальшу допомогу. Ви знайдете більше миру й щастя, не будете нехтувати іншими, які потребують вашої допомоги, і зможете краще допомогти, дивлячись у перспективу” (у Conference Report, Apr. 1988, 70 або *Ensign*, May 1988, 60).

- Яким чином батьки можуть виявляти постійну любов до сина чи доньки, які збилися з пуття? Як вони можуть виказувати цю любов, не потураючи вчинкам сина чи доньки?

Прочитайте Лука 15:11–32 разом зі слухачами. Поясніть, що цей уривок часто називають притчею про блудного сина. Однак його можна також назвати притчею про люблячого батька.

- Чого ми можемо навчитися з цієї притчі стосовно того, як любов може впливати на неслухняних дітей?

Служачи першим радником у Першому Президентстві, Президент Гордон Б. Хінклі навчав:

“Протягом усієї історії людства вчинки бунтівних дітей несли смуток і розбивали серця, але навіть коли ці бунтівники з’являлися, міцні узи сімейного життя поширювалися й на них, огортаючи бунтівника.

Я не знаю кращої історії в усій літературі, ніж та, яку розповів Учитель, і яка записана в п’ятнадцятому розділі Євангелії від Луки. Це розповідь про нерозважливого й жадібного сина, який забрав свій спадок і розтратив його, аж доки нічого не залишилося. Розкаюючись, він повернувся до батька, а його батько, здалека побачивши його, підбіг до нього й обняв його, кинувсь на шию йому і зачав цілувати його” (у Conference Report, Apr. 1991, 95 або *Ensign*, May 1991, 72).

Завершення

Наголосіть на важливості того, чому необхідно спрямовувати дітей, коли вони приймають рішення, і дозволяти їм вчитися з наслідків своїх вчинків. Нагадайте слухачам, що Господь благословить батьків, якщо вони будуть продовжувати любити своїх дітей і працювати з ними. Потім прочитайте наступний вислів єпископа Роберта Д. Хейлза, коли він служив Верховним єпископом:

“Звичайно, батьки робитимуть помилки в процесі виховання дітей, але через смирення, віру й навчання кожна людина може навчитися, як краще це виконувати, а роблячи так, благословити життя членів сім’ї зараз та навчити їх правильних традицій для наступних поколінь” (у Conference Report, Oct. 1993, 10–11 або *Ensign*, Nov. 1993, 10).

Якщо підказує Дух, свідчіть про принципи, які обговорювалися під час уроку.

Зверніться до сторінок 64–67 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю Рассела М. Балларда “Як незгасиме полум’я”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, якщо читатимуть і обговорюватимуть статті з путівника разом.

СІМЕЙНА МОЛИТВА, СІМЕЙНЕ ВИВЧЕННЯ ПИСАНЬ ТА ДОМАШНІЙ СІМЕЙНИЙ ВЕЧІР

Мета Заохотити сім'ї регулярно молитися разом, сім'єю вивчати Писання й проводити домашній сімейний вечір та навчати євангелії під час кожного з цих заходів.

Підготовка

1. Подумайте, як ви будете застосовувати принципи, викладені в розділі “Ваша відповідальність як учителя” (сторінки ix–xi цього посібника).
2. Обміркуйте вчення й принципи, виділені в уроці жирним шрифтом. Протягом тижня обдумуйте способи викладання цих учень і принципів. Шукайте проводу Духа, коли будете вирішувати, на що вам слід звернути увагу, щоб задовольнити потреби слухачів.
3. Якщо наявні наступні матеріали, принесіть деякі з них або всі на урок. Будьте готові, щоб показати їх, коли обговорюватимете домашній сімейний вечір.
 - а. Писання.
 - б. *Посібник для сім'ї* (31180).
 - в. *Gospel Principles* (31110).
 - г. Церковні журнали.
 - д. *Наш спадок: короткий виклад історії Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів* (35448).
 - е. Посібники для Мелхиседекового священства і Товариства допомоги.
 - є. Путівники для слухачів з вивчення євангельського вчення, викладеного в різних курсах.
 - ж. *Заради зміцнення молоді* (34285).
 - з. Видані Церквою оповідання з Писань, як наприклад, *Оповідання з Книги Мормона* (35666).
 - і. Набір ілюстрацій “Мистецтво євангелії” (34730).
4. Якщо ви використовуєте оглядову вправу на сторінці 84, принесіть у клас для кожного слухача аркуш паперу й олівець.

**Запропонований
хід уроку**

Сімейна молитва, сімейне вивчення Писань і домашній сімейний вечір повинні посідати важливе місце в кожній сім'ї святих останніх днів

Поясніть, що в лютому 1999 року Перше Президентство надіслало листа членам Церкви по всьому світі. Лист містить наступні настанови:

“Ми радимо батькам і дітям ставити на перше місце сімейну молитву, домашній сімейний вечір, вивчення та навчання євангелії, а також корисні сімейні заходи. Навіть якщо інші потреби чи заходи можуть бути достойними та прийнятними, проте вони не повинні стояти на заваді обов'язкам, які при-

значені Богом і які можуть виконуватися відповідно лише батьками чи сім'ями" (Лист Першого Президентства, 11 лютого 1999 року).

- Чому ця порада має винятково важливе значення в наш час?

Поясніть, що на цьому уроці буде обговорюватися те, що батьки можуть зробити для щоденної сімейної молитви й вивчення Писань, а також для щотижневого проведення домашніх сімейних вечорів.

Сім'ї отримують великі благословення, коли моляться разом

Прочитайте разом зі слухачами 3 Нефій 18:21. Потім поділіться наступною порадою Президента Гордона Б. Хінклі, 15-го Президента Церкви:

"Нехай кожна сім'я в цій Церкві разом молиться. Так, важливо молитися особисто, але хіба не чудовою є сімейна молитва. Моліться Батькові на Небесах з вірою. Моліться в ім'я Господа Ісуса Христа. Ви не можете зробити нічого кращого для ваших дітей, ніж по черзі промовляти сімейну молитву, виражаючи вдячність за благословення. Якщо вони роблять це, коли вони ще малі, вони виростуть, маючи дух вдячності в своїх серцях" ("Inspirational Thoughts," *Ensign*, Aug. 1997, 5).

- Що сім'ї можуть робити, аби щоденна сімейна молитва стала звичною? Які труднощі у вас виникали з проведенням щоденної сімейної молитви, і що ви робили для їх подолання?
- Що можуть сім'ї робити, аби сімейна молитва стала для них значущою? (Додайте до відповідей слухачів кілька або всі з наступних пропозицій).
 - а. Перед молитвою батьки можуть запитати, чи є щось особливе, за що сім'ї слід подякувати Небесному Батькові, або чи є якісь негаразди, про які вони мають згадати у своїй молитві.
 - б. Батьки повинні впевнитися, що дітям регулярно надається можливість прочитати сімейну молитву.
 - в. Сім'я може згадувати в молитві Церковних провідників, місіонерів та членів родини, які потребують особливих благословень.
 - г. Батьки можуть скористатися молитвами, як часом для навчання. Наприклад, висловлення ними вдячності може стимулювати такі ж почуття в їхніх дітях.
 - д. Батьки можуть згадувати у своїх молитвах кожную дитину на ім'я, допомагаючи дітям відчутти любов, яку мають до них Небесний Батько й земні батьки.
- Які благословення ви й ваша сім'я отримали внаслідок сімейної молитви?

Сімейне вивчення Писань допомагає сім'ям наблизитися до Бога

Напишіть на дошці наступні фрази або прочитайте їх уголос:

Зростаюче благоговіння

Зростаючі повага й шанобливість

Менше суперечок

Здатність давати дітям поради з більшою любов'ю й мудрістю

Діти дослухаються до порад батьків

Зростаюча праведність

Великі віра, надія й милосердя

Спокій, радість, щастя

Попросіть слухачів поміркувати над наступним запитанням, не даючи відповідь уголос:

- Що ви можете зробити, щоб ці благословення більш щедро виявлялися у вашому домі?

Поясніть, що президент Меріон Г. Ромні з Першого Президентства свідчив, що ці благословення можуть щедро пролитися на наші домівки, якщо ми вивчаємо Писання, особливо Книгу Мормона:

“Я впевнений, що якщо в наших домівках батьки читатимуть Книгу Мормона з молитвою, регулярно, як самі, так і з дітьми, тоді дух цієї великої книги проникне в наші домівки й вплине на тих, хто там живе. Дух благоговіння збільшиться, взаємоповага й шанобливість між людьми зростуть. Дух суперечок відійде. Батьки будуть давати дітям поради з більшою любов'ю й мудрістю. Діти будуть краще дослухатися до порад батьків і підкорятися їм. Праведність збільшиться. Віра, надія й милосердя, чиста любов Христа, переповнюватимуть наші домівки й життя, приносячи з собою спокій, радість і щастя” (у Conference Report, Apr. 1980, 90 або *Ensign*, May 1980, 67).

Посилаючись на обіцяння, дані президентом Ромні, Президент Езра Теффт Бенсон, 13-й Президент Церкви, сказав: “Ці обіцяння—зростання любові й гармонії в домі, більша повага між батьками й дітьми, зростання духовності й праведності—не марні обіцяння, а саме те, що пророк Джозеф Сміт мав на увазі, коли сказав, що Книга Мормона допоможе нам наблизитися до Бога” (у Conference Report, Oct. 1986, 6 або *Ensign*, Nov. 1986, 7).

Запропонуйте слухачам розповісти про благословення, які пролилися на їхні сім'ї завдяки сімейному вивченню Писань.

- Що ви зробили, аби сімейне вивчення Писань було успішним? Які труднощі поставали перед вами, і що ви робили, щоб подолати їх? (До відповідей слухачів додайте кілька або всі з наступних пропозицій).
 - а. Працюйте разом, щоб встановити час для щоденного вивчення Писань сім'єю. Часто це є найважчою частиною у сімейному вивченні Писань. Однак сім'ї можуть шукати проводу Духа, коли визначатимуть, що буде найкращим за їхніх обставин.
 - б. Подумайте над тим, щоб виділити певний проміжок часу або певну кількість віршів, розділів чи сторінок, які ви будете читати щодня.
 - в. Якщо можливо, прослідкуйте, щоб у кожного члена сім'ї був набір Писань. Навіть діти, які не вміють читати, отримують користь від власного примірника Писань. Батьки можуть дарувати Писання на хрищення, на день народження або з інших особливих подій. Діти також можуть заробляти гроші, щоб купити для себе Писання.
 - г. Читайте по черзі, допомагаючи молодшим дітям, якщо буде потреба. Прочитавши абзац, повторіть, про що йшлося й перекажіть так, щоб молодші діти могли зрозуміти.
 - д. Нехай молодші діти роблять малюнки для історій з Писань. Наприклад, сім'я може зробити настінний малюнок, зображаючи видіння Легія про дерево життя.
 - е. Вивчайте разом улюблені вірші.
 - є. Читайте Писання, що стосуються якоїсь особливої події, наприклад, Великодня, Різдва, хрищення, висвячення у священство або освячення храму.

ж. Досліджуйте якусь євангельську тему разом, використовуючи Путівник по Писаннях.

з. Заведіть сімейний зошит, щоб записувати запитання, цілі або враження, пов'язані з читанням Писань.

Вкажіть, що якщо важко зібратися разом сім'єю для вивчення Писань, батькам слід пам'ятати, що їхні зусилля можуть мати більш далекосяжні наслідки, ніж вони уявляють. Сестра Сьюзен Л. Уорнер, яка служила другою радницею в Генеральному президентстві Початкового товариства, розповідала:

“У нашій сім'ї ми намагалися проводити вивчення Писань рано–вранці. Але часто нам заважало те, що один із синів скиглив і його доводилося витягати з ліжка. Коли він нарешті приходив, то часто клав голову на стіл. Роками пізніше, коли він служив на місії, він написав додому в листі: “Дякую за те, що навчали мене Писань. Я хочу, щоб ви знали, що всі ті рази, коли я вдавав, що засинаю, я насправді слухав із закритими очима” (у Conference Report, Apr. 1996, 109 або *Ensign*, May 1996, 79).

Домашній сімейний вечір допомагає сім'ям зміцнитися, щоб протистояти впливові світу

Поясніть, що в 1915 році Президент Джозеф Ф. Сміт і його радники в Першому Президентстві дали настанову батькам почати регулярно проводити “Домашній вечір”. Цей вечір призначався для того, щоб батьки навчали свої сім'ї принципів євангелії. Перше Президентство писало: “Якщо святі послухаються цієї поради, ми обіцяємо їм за це великі благословення. Зросте любов у сім'ї та послух батькам. У серцях молоді Ізраїля буде розвинуто віру, й вони здобудуть силу, щоб боротися зі злим впливом і спокусами, що оточують їх” (у James R. Clark, укладено *Messages of the First Presidency of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*, 6 vols. [1965–75], 4:339).

Президент Гордон Б. Хінклі розповідав про те, як його батьки виконували настанову Президента Сміта:

“У 1915 році Президент Джозеф Ф. Сміт закликав народ Церкви проводити домашні сімейні вечори. Мій батько сказав, що ми це будемо робити, отже нам потрібно затопити у вітальні, де стояло мамине піаніно, й виконувати те, що сказав Президент Церкви.

Як діти, ми були нікудишніми виконавцями. Ми могли робити все, що завгодно разом, коли гралися, але для одного з нас заспівати соло перед іншими було подібним до спроби покласти морозиво на плиту, що в кухні, й не дати йому розтанути. Спочатку ми сміялися й робили в'їдливі зауваження з приводу виконавських можливостей одне одного. Та наші батьки не здавалися. Ми співали разом, молилися разом, спокійно слухали, коли мама читала оповідання з Біблії чи Книги Мормона. Батько розповідав нам історії по пам'яті...

Результатом тих простих зібрань, які проводилися у вітальні нашого старого будинку, стали чудові речі, які неможливо описати. Наша любов до батьків зростає. Наша любов до братів і сестер зміцнилася. Наша любов до Бога збільшилася. В наших серцях з'явилася вдячність за просту доброту. Ці чудові речі стали можливими через те, що наші батьки виконували настанову Президента Церкви. Я навчився чогось надзвичайно важливого з усього цього” (*Teachings of Gordon B. Hinckley* [1997], 211–12).

Поясніть, що кожен Президент Церкви, починаючи з Президента Джозефа Ф. Сміта, наголошував на важливості проведення домашнього сімейного вечора. В наш час Перше Президентство радить сім'ям проводити домашній сімейний вечір кожного понеділка.

Зауважте, що домашній сімейний вечір завжди має включати сімейну молитву й урок, який може проводитися одним з батьків або кимось із дітей. Батьки можуть допомагати молодшим дітям підготувати й проводити уроки.

Поясніть, що Церква розробила матеріали, які можуть допомогти сім'ям успішно проводити домашні сімейні вечори. Покажіть матеріали, видані Церквою, які ви принесли на урок.

- Які інші заходи, крім молитви й уроку, можуть проводити сім'ї під час домашніх сімейних вечорів? (Відповіді можуть включати ігри, читання Писань, співання гімнів або пісень, проведення сімейних нарад, пригощання).
- Як батьки можуть використовувати домашні сімейні вечори, щоб якомога краще задовольнити потреби сім'ї? (Крім того, що ви попросите висловитися слухачів, поділіться наступним прикладом).

Один батько проводив індивідуальні бесіди з дітьми під час домашніх сімейних вечорів. Коли він розмовляв з дітьми, то часто ставив запитання стосовно тих сфер, які його хвилювали, наприклад: “Що хлопці у вашій школі говорять про дівчат?” або “Чи заводять хтось розмову про наркотики?” Відповіді, які давали діти, допомагали йому зрозуміти, про що їм треба дізнатися і що обговорити. Він і його дружина сідали потім разом і планували уроки, виходячи з тих потреб. Діти з радістю ділилися своїми думками й були підготовлені до ситуацій у реальному житті.

- Що можуть робити батьки, щоб заохочувати кожного члена сім'ї брати участь у домашньому сімейному вечорі?
- Які благословення прийшли у вашу сім'ю в результаті того, що ви проводите домашні сімейні вечори?

Завершення

Наголосіть, що щоденна сімейна молитва, вивчення Писань і щотижневе проведення домашніх сімейних вечорів зміцнюють сімейні стосунки, посилять свідчення членів сім'ї та підготують їх протистояти життєвим випробуванням.

Якщо підказує Дух, висловіть любов до своєї сім'ї та свідчіть про істини, що обговорювалися на цьому уроці й протягом усього курсу.

Зверніться до сторінок 68–72 у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*. Заохотьте слухачів повторити вчення й принципи цього уроку, (1) виконуючи хоча б одну пропозицію з рубрики “Ідеї для застосування” і (2) прочитавши статтю Президента Гордона Б. Хінклі “Благословення сімейної молитви”, та статтю старійшини Л. Тома Перрі “Отже мене навчили”. Зазначте, що подружні пари можуть отримати велику користь, читаючи й обговорюючи статті з посібника разом.

Додаткові матеріали

Проведення сімейних оздоровчих заходів

Поясніть, що крім сімейної молитви, сімейного вивчення Писань і домашніх сімейних вечорів доречні оздоровчі заходи можуть допомогти сім'ям встановити міцні узи любові та єдності. Батьки повинні планувати проведення подібних заходів. Президент Езра Тефт Бенсон радив: “Нехай стануть традицією сімейні відпустки, подорожі та прогулянки на природі. Ці спогади ніколи не зітруться з пам'яті ваших дітей” (у Conference Report, Oct. 1987, 63 або *Ensign*, Nov. 1987, 51).

- Чому корисно розважатися всією сім'єю?

Ви можете поділитися наступними або власними ідеями, щоб поживавити обговорення:

- Члени сім'ї, яким подобаються спільні заходи, відчуватимуть більшу любов і гармонію.
 - Вони розважатимуться разом і встановлюватимуть стосунки, які триватимуть протягом усього життя.
 - Діти залюбки проводитимуть час з батьками і з більшим бажанням слухатимуться їх та виконуватимуть їхні поради.
- Які спогади про сімейні розваги у вас залишилися з дитинства? Яким чином ці заходи вплинули на ваше життя?

Запропонуйте слухачам поділитися ідеями з приводу веселих, цікавих сімейних заходів, які надовго залишаться в пам'яті й вимагатимуть невеликих або й зовсім ніяких коштів.

Огляд уроків з частини Б курсу “Шлюб та сімейні стосунки”

Цей урок завершує частину Б курсу “Шлюб та сімейні стосунки”. Якщо ви викладали весь курс, то можете провести наступні вправи:

Роздайте кожному слухачеві аркуш паперу й ручку або олівець. Попросіть слухачів протягом трьох хвилин назвати вчення й принципи, які вони запам'ятали з уроку 9 по урок 16 цього курсу. Нехай вони підкреслять вчення або принципи, що мають для них найбільше значення. Запросіть їх підготуватися, щоб розповісти про деякі з підкреслених пунктів. Якщо їм необхідна допомога, скористайтеся “Змістом” на сторінках v–vii цього посібника або оглядом курсу на сторінках vii–viii у книзі *Шлюб та сімейні стосунки. Путівник для слухачів курсу*.

Через три хвилини попросіть кожного слухача прочитати один пункт із їхніх переліків та пояснити, чому він має для них особливе значення. Коротко підсумуйте відповіді слухачів на дошці й визначте важливість кожного коментаря. Потім поділіться власними думками. Якщо час дозволяє, повторіть вправу.

Висловіть вдячність тим, кого ви навчали, за їхню участь у цьому курсі та заохочуйте їх і далі жити згідно з ученнями й принципами, які вони обговорювали протягом курсу. Заохочуйте їх також періодично читати “Сім'я: проголошення світові” разом з їхніми сім'ями та виконувати поради цього проголошення у своїх домівках.

ЦЕРКВА
ІСУСА ХРИСТА
СВЯТИХ
ОСТАННІХ ДНІВ

